

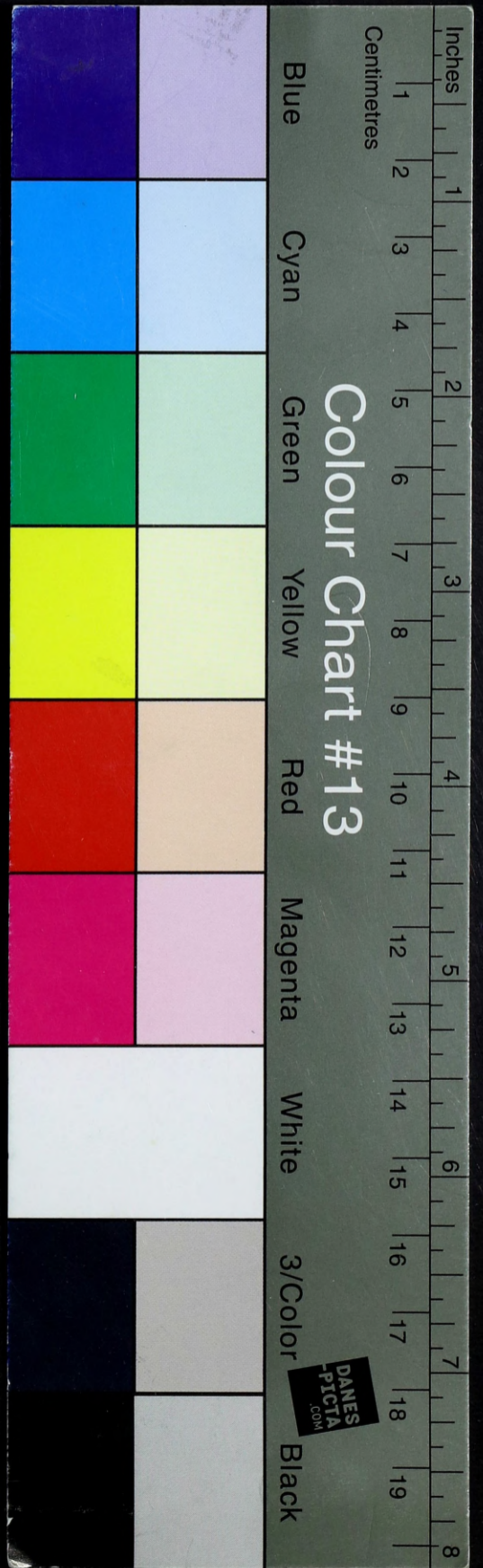
Marek WRZOSEK

Organizacja rozpoznania w batalionie

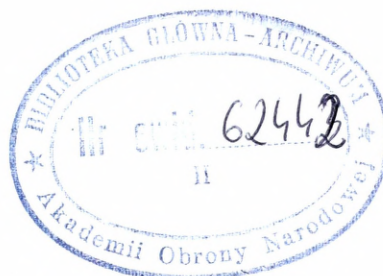
62442

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

AON 5799/06

Marek WRZOSEK

**Organizacja
rozpoznania w batalionie**

WARSZAWA 2007

RECENZENT:

płk dr hab. Witold LIDWA – profesor AON

Projekt okładki

Marek Wrzosek

Redaktor techniczny

Beata Klarowska

Korekta

Małgorzata Sęktas

© Copyright by Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2007

Skład, druk i oprawa: Akademia Obrony Narodowej – Wydział Wydawniczy
00-910 Warszawa, al. gen. A. Chruściela 103, tel. 681-40-55, tel./faks 681-37-52
Zam. nr 953/2006

SPIS TREŚCI

Wstęp	5
1. System rozpoznania batalionu	7
1.1. Sekcja rozpoznania w batalionie	8
1.2. Koordynacja działalności rozpoznawczej w batalionie	12
1.3. Pluton rozpoznawczy batalionu.....	14
2. Praca sekcji rozpoznania batalionu w procesie dowodzenia	21
2.1. Odprawa informacyjna	22
2.2. Odprawa koordynacyjna	28
2.3. Odprawa decyzyjna	33
2.4. Udział sekcji rozpoznania w opracowaniu rozkazu bojowego	35
2.5. Rekonesans dowódcy batalionu	38
2.6. Rola oficera rozpoznania w procesie synchronizacji działań	39
2.7. Stawianie zadań w batalionie	41
3. Sposoby zdobywania informacji	42
4. Elementy rozpoznawcze w batalionie	50
4.1. Szperacze	51
4.2. Posterunek obserwacyjny	52
4.3. Ruchomy posterunek obserwacyjny	53
4.4. Wóz patrolowy	55
4.5. Grupa wypadowa	57
4.6. Patrol rozpoznawczy	59
4.7. Bojowy patrol rozpoznawczy	61
4.8. Pieszy patrol rozpoznawczy	65
4.9. Motocyklowy zespół rozpoznawczy	72
5. Proces oceny przeciwnika w działaniach batalionu	77
Zakończenie	88
Załączniki	90
Literatura	101

WSTĘP

Zmiana roli i znaczenia batalionu we współczesnych działaniach militarnych i misjach pokojowych spowodowała konieczność odmiennego niż dotychczas przygotowania oficerów do realizacji zadań wynikających z funkcji dowódcy lub szefa sztabu batalionu.

Jak wskazują doświadczenia, w konfliktach lokalnych, batalion stanowi podstawowy element sił lądowych realizujący zadania operacyjne. Dlatego po wielu latach badań teoretycznych i wnioskach z doświadczeniach praktycznych w strukturach sztabu batalionu wprowadzono sekcję rozpoznania i etatowy pluton rozpoznawczy. W ten sposób zamknięto ostatnie ogniwo w systemie rozpoznania wojsk lądowych spinając w całość poszczególne podsystemy funkcjonujące na różnych poziomach dowodzenia.

Opracowanie jest próbą syntetycznego ujęcia problematyki organizacji rozpoznania w pododdziale na przykładzie batalionu zmechanizowanego. Opracowany materiał stanowi punkt odniesienia dla innych batalionów (dywizjonów), gdzie w strukturze stanowiska dowodzenia występuje sekcja rozpoznania i etatowe elementy rozpoznawcze. Wiedza dotychczas prezentowana fragmentarycznie w ramach analizy wybranych problemów w treściach artykułów zamieszczanych w periodykach wojskowych¹ oraz istotnych kontekstów działalności rozpoznawczej rozpatrywanej na cyklicznych konferencjach kierowniczej kadry rozpoznania wojsk lądowych została zebrana i przedstawiona w zwartym opracowaniu tematycznym.

W poszczególnych rodzajach działań taktycznych batalionu występuje wiele specyficznych czynników rzutujących na zadania i możliwości systemu rozpoznania batalionu. Wnioski z przeprowadzonych ćwiczeń i wyniki analiz teoretycznych wskazują, że do zasadniczych elementów determinujących działania rozpoznawcze w batalionie należą:

- charakter zadań realizowanych przez batalion oraz sposób ich wykonania;
- wielkość rejonu prowadzonych działań rozpoznawczych;
- ilość i jakość sił i środków przeciwnika (strony przeciwnej) oraz sposób ich działania;
- teren i warunki atmosferyczne rejonu zainteresowania i odpowiedzialności rozpoznawczej;
- zakładane tempo i czas prowadzonych działań;
- dotychczasowe położenie wojsk własnych, w tym położenie systemu rozpoznania.

Ze względu na wymienione elementy nie jest możliwe zaprezentowanie różnic pracy sztabowej sekcji rozpoznania we wszystkich wariantach organizacyjnych

¹ Szczególnie na łamach *Przeglądu Wojsk Lądowych*.

batalionów, jakie występują w wojskach lądowych (np.: bataliony czołgów, powietrznodesantowe, desantowo-szturmowe, obrony terytorialnej, piechoty górskiej, saperów, rozpoznawcze). Zatem prezentowany materiał jest uogólnioną sumą wiedzy z zakresu podstawowych zagadnień dotyczących problematyki organizacji i prowadzenia działań rozpoznawczych w batalionie zmechanizowanym.

Dlatego należy podkreślić fakt, że treści publikacji stanowią jedynie podstawę do dalszego, samodzielnego pogłębiania wiedzy w prezentowanym temacie. Dla poznania szczegółów niezbędne jest dokładne przestudiowanie stosownych materiałów tematycznych opisujących szczegółowe zagadnienia².

Prezentując udział sekcji rozpoznania w pracy sztabu trudno rozpatrywać oddzielnie każdą z faz procesu dowodzenia, gdyż są one ściśle ze sobą powiązane. Dlatego problematyka udziału sekcji rozpoznania w pracy sztabu batalionu została ujęta i zaprezentowana przez pryzmat poszczególnych odpraw służbowych, jakie z zasady organizowane są w toku procesu dowodzenia.

Zgromadzone w opracowaniu zagadnienia były przedmiotem wielu dyskusji i polemik z wykładowcami Zakładu Rozpoznania i Walki Elektronicznej oraz przedstawicielami G-2 Dowództwa Wojsk Lądowych³. Wiele ciekawych spostrzeżeń przekazali oficerowie – uczestnicy kursów dowódców batalionów i studenci PSOT, którzy dysponowali stosowną wiedzą z zakresu dowodzenia batalionem, bowiem wielu z nich w burzliwym okresie transformacji kadrowej (wprowadzania nowej ustawy pragmatycznej) pełniło już obowiązki dowódcy batalionu. Wszystkim, którzy swoją opinią i doświadczeniem przyczynili się do weryfikacji prezentowanych treści merytorycznych, znaleźli czas na dyskusję, przyczyniając się w ten sposób do powstania końcowej wersji prezentowanego materiału składam serdeczne podziękowania. Jednocześnie wyrażam przekonanie, że materiał w przedstawionej formie może stanowić punkt wyjścia do bardziej szczegółowych opracowań tematycznych, a może nawet powstania instrukcji dla sekcji rozpoznania w sztabie batalionu.

Zebrany materiał opracowany został z myślą o oficerach podnoszących kwalifikacje zawodowe na kursach i studiach w AON. Jego treści ze względu na specyfikę opracowania kierowane są przede wszystkim do uczestników kursu dowódców batalionów (dywizjonów). Nie oznacza to jednak, że z opracowania nie mogą korzystać studenci PSOT, szczególnie oficerowie wyznaczeni na stanowisko szefa sztabu batalionu. Użyteczne informacje znajdą także studenci uzupełniających studiów magisterskich, dla których jak wskazuje praktyka dydaktyczna, zagadnienia pracy sztabowej stanowią złożony problemem organizacyjny. Materiał ze względu na przedstawione przykłady określonych rozwiązań w różnych sytuacjach może być wykorzystany zarówno w teoretycznym przygotowaniu do seminariów, jak i w praktycznym działaniu podczas ćwiczeń dowódczo-sztabowych.

² Pomocny w tym zakresie może być wykaz literatury zamieszczony w opracowaniu.

³ Dowództwo Wojsk Lądowych prowadzi kursy specjalistyczne dla oficerów sekcji rozpoznania w batalionach.

1. SYSTEM ROZPOZNANIA BATALIONU

System rozpoznania batalionu to rozwinięty w rejonie działania potencjał rozpoznawczy, wewnętrznie powiązany i skoordynowany jednolitymi więzami organizacyjnymi (hierarchicznymi, funkcjonalnymi, informacyjnymi i technicznymi), działający na rzecz zdobywania, gromadzenia, przetwarzania i dystrybucji informacji o terenie i przeciwniku w odniesieniu, do którego są lub będą planowane, organizowane i prowadzone działania bojowe. System rozpoznania batalionu jest częścią składową ogólnego systemu walki. Nie budzi wątpliwości teza, że skuteczny system rozpoznania batalionu pozwala w znacznej mierze rekompensować przewagę przeciwnika⁴.

Organizowanie systemu rozpoznania realizuje się z wyprzedzeniem w stosunku do zasadniczych przedsięwzięć przygotowania działań bojowych. W tym zakresie zasadą jest, aby system rozpoznania zdolny był do funkcjonowania jeszcze w czasie wypracowania decyzji i mógł dostarczać niezbędnych danych rozpoznawczych dowódcy i sztabowi do trafnej oceny przeciwnika i terenu w celu zaplanowania i użycia podległych sił i środków⁵. Praktyka wskazuje, że system rozpoznania batalionu powinien być tak zorganizowany, aby w toku działań taktycznych skutecznie nadzorować pole walki oraz zdobywać niezbędne informacje do planowania przyszłych działań.

Ze struktury systemu rozpoznania wynika, że składa się on z podsystemów: kierowania rozpoznaniem, realizacji zadań rozpoznawczych oraz informacyjnego. W odniesieniu do batalionu podsystem kierowania stanowi sekcja rozpoznania, natomiast podsystem wykonawczy bazuje na plutonie rozpoznawczym i elementach wydzielanych z pododdziałów batalionu. Podsystem informacyjny zorganizowany jest w oparciu o środki łączności i informatyki batalionu i zapewnia przekazywanie informacji rozpoznawczych uczestnikom walki według potrzeb i priorytetów.

Nie należy wykluczać sytuacji, w których nastąpi wzmocnienie systemu rozpoznania batalionu wydzielonymi elementami ze szczebla oddziału. Ponadto w rejonie batalionu mogą funkcjonować elementy rozpoznania specjalistycznego. Można do nich zaliczyć między innymi: rozgłośnie elektroakustyczne, stacje zakłóceń, namierniki, taktyczne radary pola walki. Z powyższego wyszczególnienia wynika, że system rozpoznania batalionu stanowi podstawę, na której organizowany jest cały potencjał rozpoznania.

⁴ Por. M. Łokociejewski (red.), *Rozpoznanie wojskowe*, AON, Warszawa 2003.

⁵ Spełnienie tego warunku jest w opinii praktyków kwestią problematyczną ze względu na charakter zadań batalionu.

1.1. Sekcja rozpoznania w batalionie

Decydującą i koordynującą rolę w pracy informacyjnej o przeciwniku, terenie i warunkach pogodowych w rejonie działania spełnia w batalionie sekcja rozpoznawcza zbierająca wszystkie informacje napływające z różnych źródeł. Nie oznacza to jednak, że powyższe zagadnienie stanowi wyłączną domenę oficerów sekcji. Informowanie o przeciwniku, terenie i pogodzie powinno być obowiązkiem wszystkich komórek funkcjonalnych stanowiska dowodzenia, a zwłaszcza tych, które mają możliwości uzyskania określonych informacji o przeciwniku z dodatkowych źródeł (np.: oficerowie wsparcia ogniowego). Zdobyte informacje, niezależnie od tego, że będą wykorzystane dla własnych, specjalistycznych potrzeb, powinny być przekazane po odpowiednim opracowaniu sekcji rozpoznania batalionu.

Opracowanie informacji stanowią podstawę do generowania odpowiednich wniosków, które posłużą pełniejszej ocenie sytuacji na polu walki. Jak wynika z praktycznej działalności zespołów rozpoznania, często zdarzają się różne interpretacje zjawisk na polu walki i odmienne oceny tego samego problemu przez sekcję rozpoznania i oficerów funkcyjnych sztabu.

Każdy kierownik/dowódca powinien znać możliwości sił i środków będących w jego dyspozycji. Zarówno z założeń teoretycznych, jak i z praktyki wynika, że kierownik sekcji rozpoznania (S-2) musi zidentyfikować prawdopodobny zamiar i działanie przeciwnika. Wymaganie to obecnie jest bardzo istotne, gdyż sytuacja na współczesnym polu walki, w opinii wielu ekspertów jest warunkowana możliwością użycia broni precyzyjnego rażenia, brakiem ciągłości linii walczących jednostek, częstą zmianą położenia, wysoką manewrowością i zamiarem uchwycenia oraz utrzymania inicjatywy.

Kierownik sekcji rozpoznania zobowiązany jest do stałej znajomości sytuacji operacyjno-taktycznej oraz położenia elementów rozpoznawczych w interesującym go zakresie. Ponadto odpowiada za prowadzenie analizy i oceny przeciwnika, określenie jego możliwości oddziaływania na siły i środki batalionu. Uzyskane przez pluton rozpoznawczy informacje, niezwłocznie powinny być przekazywane do zespołu rozpoznania brygady, który prowadzi ogólną ocenę działalności przeciwnika w rejonie odpowiedzialności.

Należy przy tym pamiętać, że kierownik sekcji rozpoznania w batalionie zobowiązany jest nie tylko do ogólnej oceny przeciwnika, którą przedstawia dowódcy, ale również do szczegółowej oceny rozmieszczenia jego elementów ugrupowania bojowego, która jest konieczna do planowania działań sił i środków rozpoznania.

Kierownik sekcji rozpoznania w batalionie, któremu podlegają specjalistyczne siły i środki rozpoznania (własne i przydzielone), ma obowiązek:

- planowania i realizowania przedsięwzięć związanych z zapewnieniem należącego wyszkolenia, wyposażenia i gotowości bojowej podległych pododdziałów rozpoznawczych;

– we współpracy z kierownikiem sekcji rozpoznania brygady, planowania i kierowania działaniami przydzielonych na czas realizacji zadania dodatkowymi siłami i środkami rozpoznania;

– nadzorowania wykonywanych zadań oraz udzielania wykonawcom niezbędnej pomocy w przygotowaniu i prowadzeniu rozpoznania;

Wszystkie przedsięwzięcia planistyczne z zakresu rozpoznania, wykonywane przez batalion, powinny znajdować swoje odzwierciedlenie w planie rozpoznania batalionu.

Zadania rozpoznawcze batalionu wynikają zasadniczo z potrzeb informacyjnych dowódcy, determinowanych sytuacją taktyczną (charakterem prowadzonych działań). Ponadto na treść zadań rozpoznawczych mają istotny wpływ: otrzymane zadanie bojowe, ilość i jakość informacji o przeciwniku, położenie i możliwości rozpoznawcze sił i środków, wnioski z oceny przeszkód terenowych i warunków pogodowych w rejonie rozpoznania.

Do zasadniczych zadań rozpoznania realizowanych w toku działań taktycznych przez batalion należy zaliczyć:

– wykrycie rejonów ześrodkowania wojsk przeciwnika, ustalenie ich składu i możliwego wykorzystania;

– ustalenie prawdopodobnego charakteru działań bojowych przeciwnika, ugrupowania bojowego i rozmieszczenia poszczególnych jego elementów;

– śledzenie odwodów i drugich rzutów, wykrycie czasu i miejsca wprowadzenia do walki;

– rozpoznanie systemu zapór inżynieryjnych, rozbudowy fortyfikacyjnej i niszczeń;

– rozpoznanie struktury systemu dowodzenia, rejonów rozmieszczenia węzłów łączności stanowisk dowodzenia batalionów i dywizjonów, punktów dowódczo-obsługowych kompanii i baterii;

– wykrycie rejonów rozmieszczenia środków przeciwlotniczych oraz elementów systemu rozpoznania radiolokacyjnego;

– rozpoznanie rozmieszczenia stanowisk ogniowych moździerzy i artylerii lufowej;

– stwierdzenie wielkości strat poniesionych przez przeciwnika w wyniku działalności ogniowej artylerii i uderzeń lotnictwa wojsk lądowych;

– ustalenie stanowisk ogniowych środków przeciwpancernych;

– określenie stanu moralnego, dyscypliny i nastrojów wśród żołnierzy wojsk przeciwnika;

– wykrycie rozmieszczenia elementów wsparcia logistycznego;

– rozpoznanie terenu i warunków pogodowych, określenie wpływu zmian właściwości terenu i warunków pogodowych na prowadzenie działań bojowych.

Ponadto, określając zadania nie należy zapominać o rozpoznaniu nowych środków i systemów rażenia, uzbrojenia oraz zmian w taktyce działań bojowych.

Podstawowym zadaniem sekcji S2 w batalionie jest, aby przez kompleksowe użycie różnorodnych sił i środków rozpoznawczych jak najszybciej uzyskać infor-

macje umożliwiające określenie położenia przeciwnika i jego możliwości prawdopodobnego działania. Zgromadzona w ten sposób wiedza powinna pozwolić dowódcy batalionu na podjęcie właściwych decyzji, co do użycia określonych sił i środków w stosownym miejscu i czasie.

Sekcja S2 zajmuje się w batalionie wszystkimi sprawami związanymi z rozpoznaniem wojskowym. Zdobywa dane i informacje, analizuje i ocenia je oraz przedstawia swoje wnioski i propozycje dowódcy. Informacje rozpoznawcze muszą pozwolić dowódcy utworzyć kompleksowy, wielowymiarowy obraz pola walki. Ponadto sekcja rozpoznania musi określić najważniejsze cele w rejonach odpowiedzialności i zainteresowania. Wspólnie z innymi komórkami funkcjonalnymi sztabu poprzez efektywne wykorzystanie ustaleń zawartych w planach, rozkazach i stałych procedurach operacyjnych, S2 koordynuje działania wszystkich elementów rozpoznania i przeciwrozpoznania. Do podstawowych zadań komórki S2 w batalionie należą:

- przygotowanie i prowadzenie działań rozpoznawczych,
- przeciwrozpoznanie,
- szkolenie rozpoznawcze.

Kolejny ważny aspekt działalności rozpoznawczej to organizacja systemu rozpoznania stosownie do potrzeb otrzymanego zadania. W tym obszarze tematycznym, na podstawie poczynionych analogii w odniesieniu do brygady można stwierdzić, że w zakresie przygotowanie i prowadzenie działań rozpoznawczych najważniejsze zadania obejmują:

- prowadzenie informacyjnego przygotowania pola walki przed i w czasie prowadzenia działań oraz dostarczanie wyników rozpoznania do sztabu i podległych oraz przydzielonych dowódców pododdziałów. Proces informacyjnego przygotowania pola walki obejmuje ustalenie i ocenę rejonu zainteresowania, analizę środowiska, ocenę możliwości przeciwnika oraz sprecyzowanie czynników zagrożenia;
- zbieranie, przetwarzanie i rozpowszechnianie informacji o potencjalnym przeciwniku (cykl rozpoznawczy);
- prowadzenie bieżącej oceny sytuacji rozpoznawczej we współpracy z innymi oficerami (sekcjami) sztabu;
- przedstawianie uogólnionych danych rozpoznawczych zgodnie z zasadniczymi potrzebami informacyjnymi dowódcy;
- koordynowanie potrzeb informacyjnych w zakresie położenia i działania przeciwnika. Proponowanie celów wysokowartościowych do rażenia ogniowego;
- określenie we współpracy z pionem operacyjnym zadań rozpoznawczych dla podległych pododdziałów;
- planowanie użycia podległych, przydzielonych i wspierających sił i środków rozpoznania;
- wymianę danych rozpoznawczych na temat prowadzenia działań bojowych przez jednostki przeciwnika z innymi sekcjami sztabu, sąsiadami i wojskami współdziałającymi;

- rozpowszechnianie dokumentów, wzorów uzbrojenia i innych istotnych materiałów rzeczowych pozyskanych w toku prowadzonych działań rozpoznawczych;
- terminowe przesyłanie meldunków i zapotrzebowania na informacje rozpoznawcze do sąsiednich jednostek bojowych, przełożonego, elementów rozpoznania lotniczego i osobowego;
- stała aktualizacja otrzymywanych danych o przeciwniku i ich terminowe meldowanie dowódcy.

Istotnym zadaniem sekcji S2 jest organizacja działań przeciwrozpoznawczych w batalionie. Działania te definiowane są jako koordynowanie i nadzorowanie przedsięwzięć zmierzających do wykrycia, unieszkodliwienia i dezinformowania działalności rozpoznawczej przeciwnika oraz ochrony przed działaniami rozpoznawczymi, wywiadowczymi i dywersyjnymi. Jak wskazują doświadczenia i opinie dowódców batalionów, w praktyce obejmują one:

- określenie możliwości wielopłaszczyznowego oddziaływania rozpoznawczego przeciwnika na batalion i określenie stopnia zainteresowania działaniami wojsk własnych;
- ocenę podatności dowództw na działania rozpoznawcze przeciwnika;
- nadzorowanie zabezpieczenia przeciwrozpoznawczego prowadzonych działań przez własne i przydzielone siły i środki;
- przygotowanie scenariusza działań pozornych w obszarze przekazywania informacji oraz realizacji praktycznej działalności wojsk własnych w celu wprowadzenia w błąd przeciwnika.

Zakres szkolenia rozpoznawczego obejmuje nadzorowanie tego szkolenia w sztabie i dowództwie. Szczegółowe zadania to:

- opracowanie i kierowanie realizacją planu szkolenia pionu rozpoznania;
- opracowanie części scenariusza ćwiczeń dotyczącej zagrożenia ze strony przeciwnika, włączając w to przewidywane etapy działania przeciwnika;
- prowadzenie kontroli szkolenia rozpoznawczego w batalionie;
- doskonalenie umiejętności kadry rozpoznawczej w zakresie realizacji obowiązków służbowych na zajmowanych stanowiskach;
- zapewnienie warunków do realizacji procesu szkolenia podległych jednostek rozpoznawczych, w tym szczególnie etatowego plutonu rozpoznania.

Wskazane powyżej zakresy obowiązków są oczywiście jedynie ogólnym zarysem problemu. Nie jest intencją autora prezentowanie wszystkich możliwych rozwiązań, bowiem jak wskazuje doświadczenie zarówno dynamika zmian w strukturach organizacyjnych wojsk, jak i realizowane zadania rozpoznawcze nie stanowią stałego układu odniesienia.

1.2. Koordynacja działalności rozpoznawczej w batalionie

Nie budzi wątpliwości teza, że nawet najlepsza informacja rozpoznawcza jest nic nie warta, jeśli przyjdzie za późno. Dlatego wewnątrz stanowiska dowodzenia, tworzona na bazie komórki rozpoznawczej Sekcja Rozpoznania utrzymuje powiązania informacyjne ze wszystkimi elementami funkcjonalnymi stanowiska dowodzenia. Wynika to z faktu, że praktycznie wszyscy użytkownicy produktów systemu rozpoznania, muszą korzystać z danych rozpoznawczych dotyczących przeciwnika i środowiska. Jednocześnie sekcja rozpoznania będzie korzystała z wszystkich informacji uzyskanych i dostarczonych przez poszczególne elementy funkcjonalne SD batalionu. Szczególnie istotne dla sprawności pracy całego pionu rozpoznania są treści informacyjne przekazywane wewnątrz zespołów dowodzenia i planowania. Na podstawie obserwacji ćwiczeń grupowych oraz dowódczo-sztabowych można stwierdzić, że będą to następujące zasadnicze informacje:

- a) na potrzeby procesu kierowania (dowodzenia) walką (działaniami):
 - sposób przyjęcia i potwierdzenia otrzymania zadania;
 - czas i sposób (forma prezentacji treści informacyjnych) meldowania ocen i wyników rozpoznania w poszczególnych etapach walki (działania) oraz doraźnie według potrzeb;
 - informowanie o aktualnym i przewidywanym położeniu sił przeciwnika;
 - przedstawianie zmian powstałych w rezultacie walki w rejonie działania batalionu;
 - monitorowanie położenia systemu rozpoznania batalionu w toku działań, propozycje w zakresie manewru elementów rozpoznawczych;
 - bieżące ustalenia w zakresie kierowania wojskami.
- b) na potrzeby procesu planowania:
 - przygotowanie taktycznej oceny rozpoznawczej;
 - określenie zakresu udziału w rekonesansie dowódcy batalionu;
 - uzgodnienie w zakresie opracowania wariantów działania przeciwnika i wojsk własnych; opracowanie koncepcji organizacji rozpoznania, z uwzględnieniem pododdziałów przydzielonych i wspierających;
 - koordynacja przemieszczenia, rozmieszczenia i działania podległych i przydzielonych oraz wspierających sił i środków rozpoznania, w tym szczególnie niezbędnych zagadnień związanych z bezpieczeństwem działania elementów rozpoznawczych;
 - przekazanie niezbędnych danych rozpoznawczych do opracowania wzorca wsparcia decyzji i planu działania;
 - propozycje w zakresie działań przeciwrozpoznawczych wojsk;
 - opracowanie i przekazanie w terminie wymaganych danych do rozkazu bojowego dowódcy batalionu oraz niezbędnych załączników, uzupełnień i zarządzeń (szczególnie treści informacyjne dotyczące przeciwnika i terenu);
 - ustalenia w zakresie funkcjonowania sekcji rozpoznania w ramach SD batalionu, czas i sposób przemieszczania SD;

- określenie struktury systemu łączności i informatyki na potrzeby rozpoznania, w tym obiegu danych rozpoznawczych (przydział częstotliwości radiowych i organizację systemu łączności zarówno w kanałach łączności wewnętrznej, jak i ze sztabem przełożonego jednostek sąsiednich i współdziałających);

- określenie sposobu i możliwości zabezpieczenia w środki zaopatrzenia i sprzęt uzbrojenia oraz amunicję dla pododdziałów rozpoznawczych;

- opracowanie sposobu ewakuacji rannych i chorych z elementów rozpoznawczych działających w ugrupowaniu przeciwnika i pozostających w odwodzie;

- ustalenie sposobu miejsca i terminu logistycznego zabezpieczenia działań rozpoznawczych, w tym także kwestii uzupełnienia stanu osobowego.

Przedstawione powyżej zagadnienia nie wyczerpują problematyki koordynacji działań rozpoznawczych. Nie można w ramach organizacji systemu rozpoznania pominąć zagadnień współdziałania z oficerami rodzajów wojsk. Zwłaszcza w sytuacji, gdy zadania realizowane są w złożonych warunkach dynamicznego pola walki, kiedy wzrasta ilość uczestników i jednocześnie zwiększa się liczba odbiorców informacji. Dlatego jak wskazuje praktyka działania w zakresie organizacji systemu rozpoznania należy dokonać szeregu ustaleń zapobiegających negatywnym zjawiskom. Zgromadzone wnioski z ćwiczeń grupowych i dowódczo-sztabowych wskazują, że w ramach zintegrowanego systemu rozpoznania w batalionie należy uzgodnić:

- rozmieszczenie punktów i rejonów zainteresowania celami;
- określenie kolejności i sposobów rozpoznania celów dla potrzeb oddziaływania ogniowego;

- sposób wskazywania celów;

- miejsca rozmieszczenia punktów obserwacyjnych (wysuniętych obserwatorów), rozmieszczenia środków rozpoznania radiotechnicznego i dźwiękowego w rejonie batalionu oraz koordynacja ich zadań, czasu rozwinięcia, kolejnych rubieży działania i sposobu przemieszczenia;

- udział obserwatorów artylerii w elementach rozpoznawczych batalionu (miejsce i czas włączenia);

- sposób przekazywania (wymiany) zdobytych danych rozpoznawczych (organizacji łączności rozpoznania i wsparcia ogniowego);

- sposoby zapewnienia bezpieczeństwa elementów rozpoznawczych przed skutkami własnego oddziaływania ogniowego;

- miejsca rozmieszczenia posterunków obserwacyjnych pododdziałów i ich zadania realizowane w zakresie rozpoznania inżynierskiego⁶;

- określenie miejsca rozmieszczenia posterunków obserwacji powietrznej i skażeń, ich zadania oraz sposób współdziałania z elementami rozpoznawczymi;

- sposób rozmieszczenia i przemieszczenia w ugrupowaniu elementów rozpoznawczych rodzajów wojsk (np.: rozpoznanie skażeń, inżynierskie, elektroniczne,

⁶ Np.: rozpoznanie rozmieszczenia i charakteru zapór inżynierskich na kierunku obrony batalionu, czasu i miejsc gdzie przeciwnik rozpocznie przygotowania do natarcia.

elementy działań psychologicznych) przełożonego działających na korzyść batalionu, określenie sposobów, dróg, kierunków i czasu ich przegrupowania w toku działań;

- wariant obiegu informacji z rozpoznania powietrznego w ramach batalionu.

Całość działalności koordynacyjnej w zakresie rozpoznania w ramach stanowiska dowodzenia batalionu zmierza do zapewnienia właściwych warunków realizacji zadań rozpoznawczych oraz sprawnego funkcjonowania systemu rozpoznania.

Batalion stanowi podstawowy element w systemie rozpoznania wojsk lądowych, dlatego w procesie koordynacji działalności rozpoznawczej nie należy pomijać tych zadań, które będą realizowane w okresie pokoju, a zawierają się w obszarze rozpoznania z otwartych źródeł oraz stanowią przedmiot bieżącej pracy informacyjnej. Będą do nich należały:

– analiza sytuacji polityczno-militarnej⁷, w tym roszczeń politycznych i działań dyplomatycznych powodujących zaostrzenie sytuacji kryzysowej, śledzenie eskalacji działań propagandowych mających sankcjonować nowe kierunki polityki społecznej i militarnej na forum międzynarodowym, śledzenie poczynań władz państwowych potencjalnego przeciwnika na arenie międzynarodowej, ukierunkowanych na kompromitację i izolację państwa zagrożonego, określenie poziomu eskalacji incydentów granicznych;

– analiza wskaźników alarmowania i ostrzegania⁸, a w tym monitorowanie działalności służb specjalnych państw sojusznicznych potencjalnego przeciwnika, ustalenie obiektów zainteresowania, sposobów pozyskiwania informacji; metod dywersji i sabotażu oraz działań propagandowych, nadzorowanie zmian w stanach gotowości bojowej, ilości i tematyce ćwiczeń z wojskami; ewidencjonowanie zmian dyslokacji i wyposażenie jednostek wojskowych.

Zgromadzone przez sekcję rozpoznania batalionu informacje stanowić będą zasadniczy zbiór informacyjny wykorzystywany w procesie analizy i oceny rozwoju sytuacji.

1.3. Pluton rozpoznawczy batalionu

Pluton rozpoznawczy batalionu zmechanizowanego jest podsystemem wykonawczym przeznaczonym do zdobywania i przekazywania danych rozpoznawczych z rejonu odpowiedzialności rozpoznawczej batalionu. Pluton składa się z trzech drużyn rozpoznawczych i motocyklowego zespołu rozpoznawczego.

Na wyposażeniu plutonu znajdują się kołowe transportery rozpoznawcze (KTR) oraz motocykle dwuśladowe, a także specjalistyczne urządzenia rozpo-

⁷ Prowadzona na podstawie wiadomości zawartych w środkach masowego przekazu, Internecie i publikacjach zwartych.

⁸ Prowadzona na podstawie okresowych komunikatów rozpoznawczych i wydawnictw wewnętrznych jednostek wojskowych, rodzajów sił zbrojnych (np.: *Informator o sprzęcie i uzbrojeniu...*).

znawcze (m.in. laserowe przyrządy rozpoznawcze, radar obserwacji pola walki). Ogólne zestawienie stanu osobowego i sprzętu plutonu rozpoznawczego przedstawia tabela 1.1.

Tabela 1.1. Stan osobowy i zasadnicze wyposażenie plutonu rozpoznawczego batalionu (wariant)

Wyszczególnienie	dr	MZR	Razem
Stan osobowy	4	3	15
KTR	1	–	3
Motocykl	–	2	2
Lornetka polowa	2	2	8
Lorneta AST	1	–	3
MSTAR	1	–	1

Do typowych zadań plutonu rozpoznawczego należy zaliczyć:

- a) prowadzenie obserwacji z posterunków obserwacyjnych na kierunku prawdopodobnego działania przeciwnika w celu określenia położenia jego elementów ugrupowania bojowego;
- b) patrolowanie wzdłuż wyznaczonych tras lub na kierunkach działania batalionu;
- c) rozpoznanie wskazanych obiektów terenowych, ustalenie obecności sił przeciwnika lub określenie możliwości wykorzystania rozpoznawanych obiektów;
- d) potwierdzenie obecności sił przeciwnika w nakazanym rejonie;
- e) poszukiwanie obiektów decydujących o jego zdolności bojowej przeciwnika, wskazywanie ich położenia jako celów dla środków rażenia.

Na rodzaj i liczbę tworzonych przez pluton elementów rozpoznawczych każdorazowo wpływ mają: potrzeby informacyjne dowódcy batalionu, rodzaj działań bojowych, specyfika warunków terenowych i atmosferycznych oraz stan sił i środków rozpoznania.

Ze składu plutonu rozpoznawczego batalionu zmechanizowanego można zorganizować:

- posterunki obserwacyjne (PO) lub ruchome posterunki obserwacyjne (RPO) (przyjmując, że jeden element organizowany jest na bazie drużyny rozpoznawczej można zorganizować 3 PO na transporterach i dwa na motocyklach);
- patrole rozpoznawcze (przyjmując, że patrol stanowi etatowy pluton rozpoznawczy można zorganizować jeden element rozpoznawczy);
- motocyklowy zespół rozpoznawczy (MZR) – to element rozpoznawczy w składzie dwóch motocykli;
- doraźnie można również tworzyć grupę wypadową (GW) lub pododdział do wykonania zasadzki (skład doraźnie tworzony w zależności od zadania).

Biorąc pod uwagę doświadczenia wynikające z prowadzonych ćwiczeń z wojskami oraz wnioski z minionych konfliktów zbrojnych, należałoby przypuszczać, że pluton rozpoznawczy może prowadzić swoimi elementami rozpoznanie:

➤ przed frontem działającego batalionu, często w celu nawiązania kontaktu z przeciwnikiem;

➤ na skrzydłach i w lukach w celu ustalenia położenia sił przeciwnika;

➤ w tyłowym rejonie działania – patrolując wydzielone obiekty lub odcinki dróg;

➤ w rejonie ześrodkowania batalionu – stanowiąc jego ubezpieczenie.

Jednym z ważniejszych czynników oceny możliwości rozpoznawczych plutonu, jakie należy rozpatrzyć jest czas przekazywania zdobytych informacji przez element rozpoznawczy. Tylko szybka transmisja danych pozwala w pełni wykorzystać wyniki rozpoznania. Dlatego zarówno przy określaniu możliwości elementów rozpoznawczych, jak i zadań, należy dostrzegać ograniczenia systemu łączności.

Zakładając bardzo ogólne warunki prowadzenia działań rozpoznawczych, można określić przypuszczalne możliwości rozpoznawcze:

➤ PR prowadząc poszukiwanie w pasie o szerokości do 3 km i głębokości do 5 km, może przemieszczać się z szybkością do 10–15 km/godz. w związku z tym czas na rozpoznanie całego rejonu może wynosić do 1 godziny;

➤ PR działający w rejonie odpowiedzialności batalionu prowadzi rozpoznanie terenu o powierzchni 25 km² (przyjęto odległość 5 km od przedniej linii obrony i 5 km szerokości frontu obrony batalionu). Zatem do prowadzenia rozpoznania należy przewidzieć czas 3–4 godzin;

➤ grupa motocyklowa może realizować zadania patrolowe w pasie rozpoznania 2 na 10 km, co umożliwi pozyskiwanie informacji rozpoznawczych z rejonu o powierzchni do 20 km².

System PO rozwinięty na rubieżach pokryje rozpoznaniem:

➤ zakładając, że PO prowadzi rozpoznanie wzrokowe w sektorze obserwacji o podstawie 600 m (od punktu umiejscowienia PO w lewo i w prawo po 300 m) i zasięgu widoczności do 3 km, to może rozpoznać rejon o powierzchni 1,8 km²;

➤ system rozpoznania przy podstawie rozpoznania 4–6 km (czyli 3 posterunki obserwacyjne oddalone od siebie 2–3 km) przy zapewnieniu wglądu w teren do 3 km, mogą rozpoznać obszar o powierzchni 12–18 km².

Biorąc jednak pod uwagę dostępność terenu (zabudowania, zagajniki, jary, wąwozy) zarówno czas, jak i możliwości pozyskiwania informacji mogą ulec zmianie. Ponadto prowadzenie rozpoznania będzie ograniczone ze względu na warunki widoczności (zakrzaczenia, kominy, budynki, wzniesienia terenowe) oraz porę roku (deszcz, opady śniegu, niski pułap chmur).

Można założyć, że w działaniach taktycznych czas efektywnego prowadzenia rozpoznania przez pluton rozpoznawczy wynosi 12 godzin, w związku z tym w ciągu tego czasu możliwa jest realizacja jedynie wybranych zadań rozpoznawczych. Ogólne kalkulacje wskazują, że pluton rozpoznawczy batalionu może określić położenie 2–3 obiektów stacjonarnych w terenie, monitorować ruch w wyzna-

czonym rejonie o powierzchni do 20 km². Prowadzić stałą obserwację sytuacji na odcinku do 6 km. Śledzić, w sprzyjających warunkach manewr wybranego elementu ugrupowania bojowego przeciwnika (np. przemieszczenie stanowisk ogniowych baterii moździerzy).

Ważnym czynnikiem warunkującym działanie są możliwości manewrowe sił i środków rozpoznawczych. Pod tym pojęciem rozpatrywane będą takie składowe jak: głębokość prowadzonego rozpoznania, szerokość rejonów rozpoznania, powierzchnia rejonów rozpoznania, prędkość przemieszczania się elementu rozpoznawczego, czas przygotowania się patrolu do działania. Skryte przemieszczanie się patrolu wymaga, aby wykorzystywać do manewru drogi podrzędne, polne i dukty leśne oraz ruch na przełaj. W tej sytuacji tempo działania nie będzie większe niż 10–15 km/godz. Dodatkowo należy podkreślić, że przemieszczanie wozów patrolowych skokami od ukrycia do ukrycia, nie wdając się w walkę i unikając kontaktu z przeciwnikiem wpływa na zwiększenie czasu przeznaczonego na działanie.

Na tempo działania elementów rozpoznawczych istotny wpływ wywierać będzie także nasycenie (zagęszczenie) wojsk przeciwnika w rejonie działania. Przyjmując, że batalion przeciwnika zajmuje w obronie rejon wielkości około 25 km², można obliczyć, iż ogólna powierzchnia elementów jego ugrupowania bojowego wynosi około 13–15 km² (trzy kompanie zmechanizowane każda 1,5 x 1,5 km, bateria moździerzy na stanowiskach ogniowych 300 x 300 m, SD batalionu 200 m x 100 m, elementy logistyczne batalionu 200 x 300 m). Zatem łączna powierzchnia zajmowanego obszaru przez elementy ugrupowania stanowi niemal 50% ogólnej powierzchni rejonu rozmieszczenia batalionu. Ponadto należy pamiętać, że teren w rejonie obrony batalionu przeciwnika będzie obserwowany, rozbudowany pod względem inżynieryjnym i dozorowany przez wyznaczone środki dyżurne. Dlatego biorąc pod uwagę ilość i odległość poszczególnych elementów ugrupowania bojowego w strefie działań bezpośrednich należy przyjąć, że ze względu na nasycenie wojsk element rozpoznawczy w ugrupowaniu przeciwnika może przemieszczać się z prędkością nie większą niż 5–7 km/godz. W związku z powyższym z prostego obliczenia wynika, że PR batalionu potrzebował będzie na osiągnięcie rejonu rozpoznania rozmieszczonego w odległości 10 km od linii styczności wojsk około 2,5 godziny.

W natarciu, podczas pokonywania pozycji obronnych przeciwnika, zakłada się średnie tempo działania sił głównych batalionu 2–2,5 km/godz. W związku z tym należy przyjąć, że patrol rozpoznawczy, aby rozpoznać obiekt natarcia batalionu położony w odległości 5 km od linii styczności wojsk powinien rozpocząć działanie z wyprzedzeniem w stosunku do sił głównych. Przyjmując zatem, że tempo działania patrolu w ugrupowaniu przeciwnika nie będzie większe niż 5–6 km/godz. wyjście patrolu powinno nastąpić około 2–3 godzin przed przewidywaną godziną ataku.

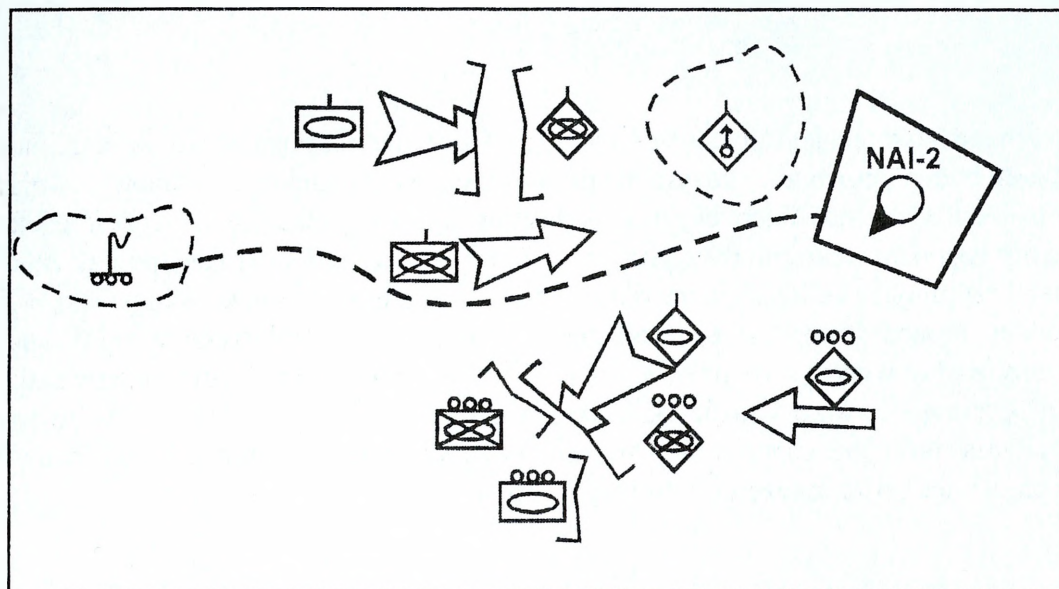
Biorąc pod uwagę wskazane ograniczenia, aby wysłać element rozpoznania patrolowego w rejon działania należy dokładnie rozpoznać i zaplanować jego drogę marszu. Wnioski z ćwiczeń wskazują, że największe problemy organizacyjne występują w pokonaniu linii styczności walczących wojsk, szczególnie zaś w okresie pokonywania zapór inżynieryjnych po stronie przeciwnika. Następną poważną przeszkodę stanowi ruch wojsk przeciwnika i nasycenie jego elementów ugrupowania bojowego w rejonie rozpoznania. Wraz ze wzrostem ilości sił przeciwnika maleje tempo działania elementów rozpoznawczych oraz wzrasta niebezpieczeństwo ich wykrycia (rys. 1.1). Dlatego, planując wysłanie elementu rozpoznawczego do rejonu w odpowiednim czasie należy uwzględnić wszelkie czynniki wpływające na wykonanie zadania (tabela 1.2).

Tabela 1.2. Kalkulacja czasu koniecznego na dotarcie i rozpoznanie obiektu

Lp.	Wyszczególnienie	Czas	Uwagi
1.	Przemieszczenie MGR z rejonu ześrodkowania do rubieży styczności bojowej wojsk	1 godz.	Odległość rejonu ześrodkowania – 15 km, tempo marszu 15 km/h
2.	Pokonanie linii styczności wojsk	30 min	Wprowadzenie elementu rozpoznawczego w lukę między walczące pododdziały
3.	Dotarcie do obiektu	1 godz.	Tempo działania 7 km/h, odległość obiektu 7 km
4.	Rozpoznanie obiektu	20–40 min	Czas zależny od charakteru obiektu i aktywności przeciwnika
5.	Przekazanie informacji	5 min	Nieautomatyzowany system pracy
6.	Razem	3–3,5 godz.	Kalkulacje ogólne

W każdej sytuacji taktycznej inne będą uwarunkowania organizacji działań rozpoznawczych, dlatego przyjmowanie standardowych rozwiązań i znajomość sprawdzonych kalkulacji operacyjno-taktycznych stanowi pomocny element w pracy sztabowej oficerów rozpoznania.

Sytuacja na kierunku wprowadzenia elementu rozpoznawczego do działania będzie determinowała warunki bezpieczeństwa, jakie muszą być spełnione, aby element rozpoznawczy bezpiecznie osiągnął zakładany rejon rozpoznania.

Rys. 1.1. Wprowadzenie patrolu rozpoznawczego do działania (schemat)

Bardzo istotnym czynnikiem warunkującym wykrycie określonego obiektu jest stopień prawdopodobieństwa jego wykrycia. Dla określenia prawdopodobieństwa wykrycia obiektu oficerowie rozpoznania⁹ posługują się często w pracy sztabowej następującym wzorem:

$$P = \frac{2D_R \times V_R \times T}{F_R} \quad \text{przy } 2D_R \times V_R \times T \leq F_R \quad T = \frac{F_R \times P}{2D_R \times V_R}$$

Przyjmując, że:

P – prawdopodobieństwo wykrycia obiektu

D_R – rzeczywista odległość skutecznej obserwacji¹⁰ w km

V_R – prędkość poszukiwania, w km/h

T – czas poszukiwania

F_R – powierzchnia rejonu poszukiwania, w km²

Zakładając, że element rozpoznawczy w rejonie o powierzchni 37 km², przemieszcza się z prędkością 4 km/h, a odległość obserwacji wzrokowej wynosi 1,3 km, to w ciągu 2,5 godziny będzie w stanie wykryć obiekt z prawdopodobieństwem 0,7. Prawdopodobieństwo wykrycia obiektu obliczono na podstawie powyższego wzoru.

⁹ Szczególnie często prawdopodobieństwo wykrycia określonego obiektu w zadanym rejonie kalkulowane jest w odniesieniu do grup dalekiego rozpoznania.

¹⁰ Przyjmuje się, że na terenie Polski średnia odległość obserwacji wzrokowej wynosi około 1,3 km.

$$P = \frac{2 \times 1,3 \times 4 \times 2,5}{37} = \frac{26}{37} = 0,7$$

Przedstawione kalkulacje wskazują, że działania rozpoznawcze w batalionie muszą być planowane z dużym wyprzedzeniem w stosunku do manewru wojsk własnych. Czas powinien być tak skalkulowany, aby stosunkowo wcześniej elementy rozpoznawcze mogły wyruszyć w ugrupowanie przeciwnika i podjąć zadanie. Przyjmując, że czas planowania działań w batalionie może wynosić ok. 3–5 godzin, można wnioskować, iż elementy rozpoznania patrolowego w rejonach powinny zostać wysłane nie później niż po 1,5–3 godzin od chwili otrzymania zadania. Oznacza to konieczność skierowania elementów rozpoznawczych w rejon działania zaraz po określeniu przez dowódcę zasadniczych potrzeb informacyjnych, a więc po zakończeniu odprawy informacyjnej¹¹.

¹¹ W ramach wstępnego zarządzenia bojowego.

2. PRACA SEKCJI ROZPOZNANIA BATALIONU W PROCESIE DOWODZENIA

Proces planowania działań taktycznych w batalionie z zasady rozpoczyna się po otrzymaniu zadania od przełożonego. W przypadku sekcji rozpoznania batalionu zadanie może wpłynąć w formie rozkazu bojowego (załącznik rozpoznanie) lub może być wynikiem decyzji dowódcy batalionu samodzielnie podejmującego planowanie działań, bez oczekiwania na decyzję przełożonych. Z praktycznej działalności wynika, że samodzielne planowanie pozwala szefowi komórki rozpoznawczej na swobodę działania nawet po otrzymaniu przez S2 zadań rozpoznawczych od przełożonego, bowiem system rozpoznania jest już rozwinięty i jego precelowanie¹² zajmuje mniej czasu niż organizacja nowego od podstaw.

Ustalenie położenia jest pierwszą z czterech faz cyklu decyzyjnego procesu dowodzenia. Jednocześnie stanowi ciągły proces wymiany informacji realizowany we wszystkich komórkach organizacyjno-funkcjonalnych stanowiska dowodzenia. Nie budzi wątpliwości stwierdzenie, że kumulacja czynności informacyjnych w ramach ustalania położenia następuje z chwilą otrzymania zadania. Celem ustalenia położenia jest stworzenie dowódcy jasnego i przejrzystego obrazu sytuacji, na podstawie którego może on ją ocenić, podjąć decyzję, postawić zadania i kierować działaniami¹³. W aspekcie działalności rozpoznawczej faza ta charakteryzuje się pozyskiwaniem, gromadzeniem, porządkowaniem, przechowywaniem, wartościowaniem, porównywaniem i przedstawianiem wszelkiego rodzaju informacji dotyczących aktualnego i prognozowanego działania przeciwnika oraz warunków środowiska.

W trakcie ustalania położenia analizowane są dokumenty dowodzenia otrzymane od przełożonego szczególnie wnikliwie załącznik do rozkazu bojowego „Rozpoznanie” i jego uzupełnienia niekiedy również „Komunikat rozpoznawczy”. Kolejne zbiory informacyjne zawierają meldunki rozpoznawcze (terminowe i doraźne) oraz wiadomości pozyskiwane od działającego systemu rozpoznania przełożonego i elementów rozpoznawczych wojsk i sił współdziałających. Cenne są również informacje bezpośrednio uzyskane jako odpowiedź na „Zapotrzebowanie na wiadomości”. Ponadto w czasie realizacji zadań w ramach operacji wsparcia pokoju możliwe jest także wykorzystywanie informacji o stronach konfliktu i warunkach środowiska pochodzących ze środków masowego przekazu.

Zasadniczym zbiorem informacyjnym w ustalaniu położenia jest mapa sytuacyjna jako dokument pomocniczy opracowywana we wszystkich komórkach rozpoznawczych. Należy podkreślić, że informacje umieszczone na mapie sytuacyjnej uznane za wiarygodne (potwierdzone) rysowane są linią ciągłą, natomiast informacje wynikające z oceny – prognozy dalszych działań – linią przerywaną. Graficzne

¹² Precelowanie – proces zmiany zadań rozpoznawczych dla rozwiniętego systemu rozpoznania.

¹³ Zob. J. Michniak (red.), *Metody i treść pracy zespołów funkcjonalnych na stanowisku dowodzenia wojsk lądowych*, AON, Warszawa 2000.

zobrazowanie położenia wojsk przeciwnika, w tym szczególnie elementów jego ugrupowania bojowego umożliwia analizę sytuacji operacyjno-taktycznej i stanowi podstawę do informowania dowódcy i zainteresowanych oficerów sztabu o przypuszczalnym scenariuszu działania strony przeciwnej.

2.1. Odprawa informacyjna

W zasadzie każdy sztab batalionu powinien posiadać opracowaną stałą procedurę operacyjną (SOP), która określa sposób i zakres prezentowanych informacji na każdej odprawie służbowej. Na podstawie obserwacji treningów sztabowych i ćwiczeń dowódczo-sztabowych można wnioskować, że ustalenia szefa sztabu, co do sposobu przeprowadzenia odprawy informacyjnej ze względu na ograniczony czas planowania działań taktycznych czynione są po analizie zadania na podstawie wytycznych dowódcy. Jednak, nie wnikając w szczegóły procesu dowodzenia należy przyjąć, że standardowo do odprawy informacyjnej oficer rozpoznania batalionu powinien być przygotowany do zaprezentowania następujących informacji:

- a) wojskowo-geograficznej charakterystyki rejonu zainteresowania rozpoznawczego,
- b) wstępnej oceny przeciwnika i prognozy zagrożenia,
- c) aktualnego położenia i możliwości etatowych, jak i przydzielonych środków rozpoznania.

Bardzo wiele kontrowersji budzi problematyka wojskowo-geograficznej oceny terenu. Wielu dowódców uważa, że jest to element zbędny, bowiem batalion jako pododdział prowadzący działania w składzie oddziału posiada jasno określone zadanie do wykonania we wskazanym miejscu i czasie. Stąd nie jest celowa analiza terenu i warunków środowiska. Zasadniczo przedstawiona argumentacja jest przekonująca, co jednak w sytuacji, gdy batalion realizuje zadanie samodzielnie na pomocniczym kierunku działania z dala od sił głównych. Czy wówczas nie zachodzi potrzeba przeanalizowania warunków środowiska determinujących realizację otrzymanego zadania? Inny przykład to działanie batalionu w ramach misji pokojowej lub stabilizacyjnej poza obszarem naszego kraju. W tym przypadku konieczne wydaje się zapoznanie uczestników misji z właściwościami środowiska, w którym realizowane będą zadania operacyjne. Ponadto należy wskazać na fakt, że jednym z elementów oceny sytuacji przez dowódcę jest ocena środowiska, a w tym szczególnie warunków terenowych wpływających na realizację otrzymanego zadania. Oczywiście, że nie ma potrzeby referowania na odprawie treści znanych oficerom sztabu i ze względu na ekonomiczne wykorzystanie czasu można określone treści pominąć. Na podstawie wyników ćwiczeń dowódczo-sztabowych można wnioskować, że w trakcie odprawy informacyjnej oficer rozpoznania batalionu powinien być przygotowany do przedstawienia następujących zasadniczych zagadnień z zakresu wojskowo-geograficznej oceny terenu:

- 1) ogólna charakterystyka geograficzna obszaru;
- 2) zasadnicze formy ukształtowania terenu;

- pasma wzgórz i gór (wyniosłości terenowe),
- przeszkody wodne (rzeki, jeziora, kanały, bagna),
- kompleksy leśne,
- tereny zurbanizowane,
- linie komunikacyjne – drogowe i kolejowe,
- charakterystyka gruntów,
- możliwości manewru (teren przejezdny, trudny, nieprzekraczalny).

4) struktura administracja i demograficzna rejonu działania (podział administracyjny, siedziby terenowych organów władzy i administracji państwowej, mniejszości narodowe ich nastawienie do wojsk własnych);

5) ogólne kierunki działania – drogi podejścia przeciwnika ze wskazaniem pojemności;

6) warunki pogodowe w okresie realizacji zadania.

Każde prezentowane w toku odprawy informacyjnej zagadnienie powinno zawierać przedstawienie faktów i wniosków dotyczących wpływu określonych elementów środowiska na prowadzenie działań taktycznych przez batalion.

Kolejnym elementem pracy sekcji rozpoznania w batalionie jest przygotowanie wstępnej oceny przeciwnika i prognozy zagrożenia. Bardzo często wymaga się od rozpoznania prognozowania zagrożenia już na etapie odprawy informacyjnej – jest to zasadnicze nieporozumienie. Nie jest możliwe z przyczyn czasowych i informacyjnych przygotowanie wariantów działania w tak krótkim okresie pracy sekcji rozpoznania. Na odprawie informacyjnej możliwe jest jedynie przedstawienie aktualnego położenia sił przeciwnika, jego celu i ogólnego zamiaru działania. Stąd też w nazwie czynności realizowanej na odprawie eksponowany jest termin „**wstępna ocena przeciwnika**”. Wnikliwa analiza i obserwacja działalności sztabowej pozwalają na określenie następującego układu wystąpienia oficera rozpoznania na odprawie informacyjnej w części dotyczącej działania przeciwnika:

- 1) aktualne położenie przeciwnika (z uwzględnieniem czasu operacyjnego);
- 2) prawdopodobny cel i zamiar działania;
- 3) przewidywany scenariusz rozwoju sytuacji.

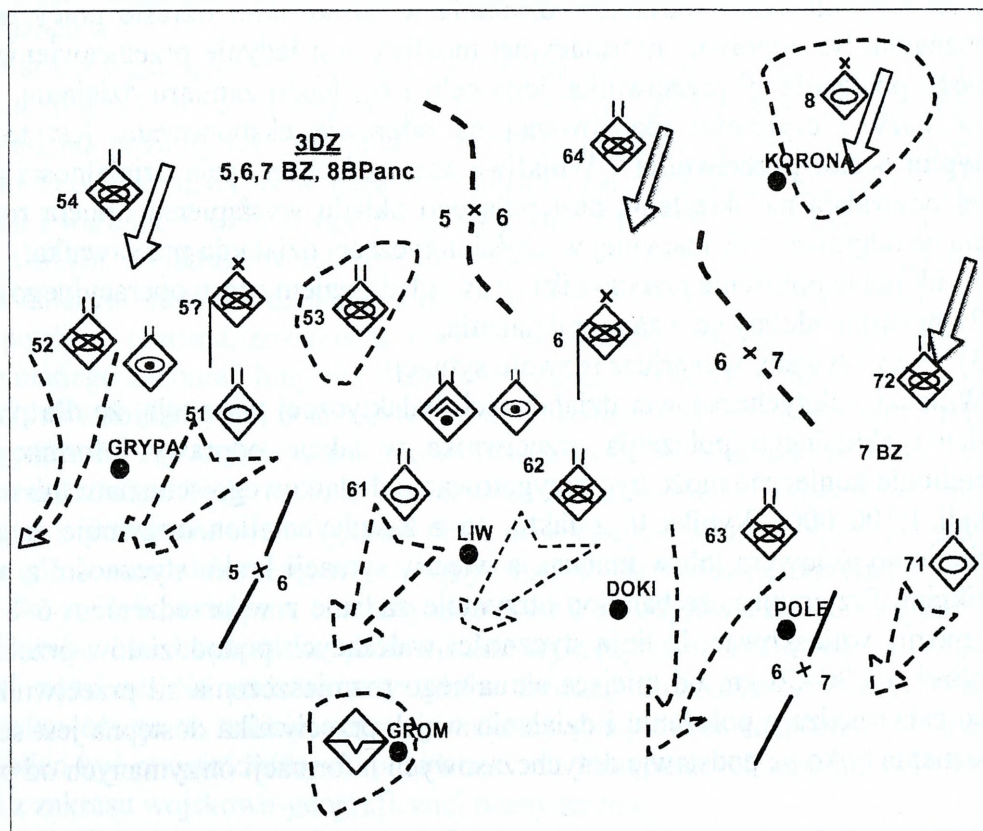
Wnioski z dotychczasowej działalności dydaktycznej wskazują, że dla przedstawienia aktualnego położenia przeciwnika w takcie odprawy informacyjnej w batalionie konieczne może być przygotowanie dodatkowego schematu lub mapy w skali 1:100 000. Wynika to z faktu, że z zasady batalion otrzymuje zadanie w rejonie wyjściowym lub w marszu, a więc w sytuacji braku styczności z przeciwnikiem. Przyjmując, że batalion otrzymuje zadanie z wyprzedzeniem 6–8 godzin można wnioskować, iż linia styczności walczących pododdziałów przebiega nie bliżej niż 30–50 km od miejsca aktualnego rozmieszczenia sił przeciwnika¹⁴. Zatem cała wiedza o położeniu i działaniu wojsk przeciwnika dostępna jest sekcji rozpoznania tylko na podstawie dotychczasowych informacji otrzymanych od prze-

¹⁴ Zakładając, że przeciwnik ma do pokonania 30 km to przy tempie natarcia przeciwnika do 5 km/godzinę batalion będzie podejmował walkę nie wcześniej niż za 6 godzin.

łożonego, nie jest możliwa do przedstawienia na mapie 1:50 000. Praktyczne rozwiązania wskazują, że w tym etapie pracy sekcji rozpoznania nie jest nawet celowe szczegółowe przedstawianie położenia przeciwnika na mapie. Dlatego doświadczeni oficerowie rozpoznania podkreślają, że większą percepcję uczestników odprawy można uzyskać, prezentując ogólny schemat graficzny położenia wojsk przeciwnika uzupełniony stosownym komentarzem (rys. 2.1). Komentarz do prezentowanego schematu działania przeciwnika powinien obejmować następujące elementy:

- a) jaki był dotychczasowy cel działania przeciwnika i jaki jest stopień jego realizacji (gdzie jest rubież styczności)?
- b) jakie siły przeciwnika posiada w pierwszym rzucie – gdzie są rozmieszczone związki taktyczne przeciwnika?
- c) gdzie są rozmieszczone oddziały i pododdziały poszczególnych związków taktycznych?
- d) jak są ugrupowane i gdzie rozmieszczone odwody przeciwnika?
- e) jakie są możliwości kontynuowania walki przez przeciwnika?

Oczywiście w każdej sytuacji operacyjno-taktycznej zakres i treść prezentowanych informacji będzie różna. Prezentowane rozwiązanie jest jedynie przykładem ilustrującym sposób działania sekcji rozpoznania batalionu, a więc nie stanowi rozwiązania modelowego, uniwersalnego do każdego działania.

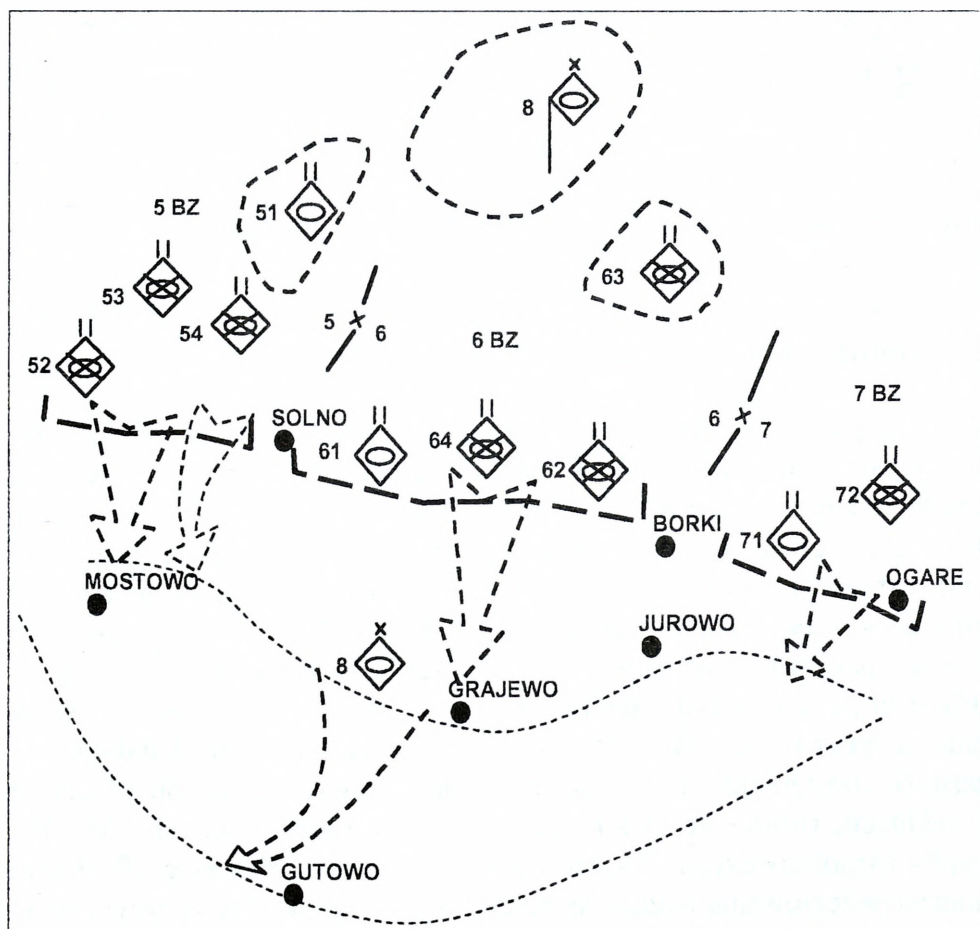

Rys. 2.1. Ogólne położenie wojsk przeciwnika (schemat graficzny)

Kolejny element istotny z zakresu oceny przeciwnika to określenie prawdopodobnego celu i sposobu dalszego działania. W tym zakresie pomocne oficerowi rozpoznania będą informacje uzyskane od przełożonego, które powinny być zawarte w uzupełnieniu do załącznika „Rozpoznanie”. Uzupełnienie „Przewidywany wariant działania przeciwnika” będzie wskazywać, w jaki sposób przełożony widzi możliwość kontynuowania walki przez przeciwnika. W celu właściwego przedstawienia prawdopodobnego celu i sposobu działania przeciwnika, oficer rozpoznania może w trakcie odprawy informacyjnej przedstawić zasadnicze treści, wykorzystując następujący układ:

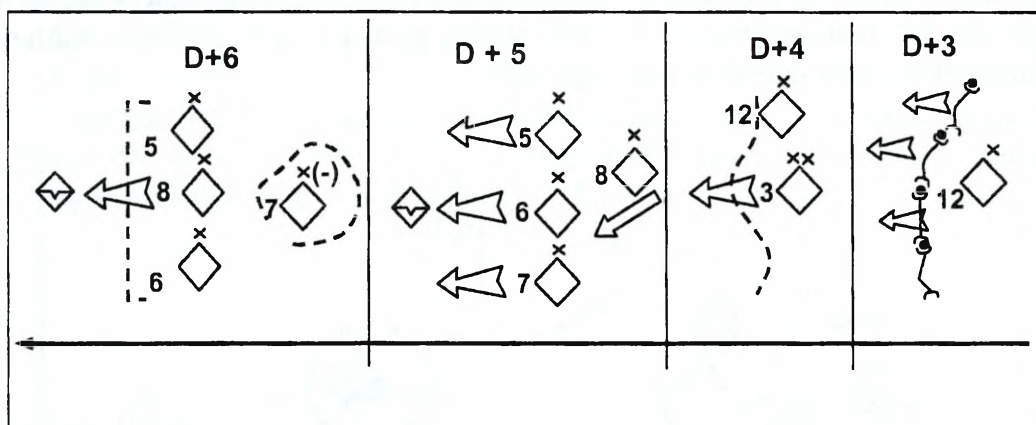
- a) prawdopodobny cel przeciwnika,
- b) przewidywany sposób realizacji zadania,
- c) możliwe ugrupowanie bojowe,
- d) przypuszczalny punkt ciężkości działań (główny wysiłek).

Należy zaznaczyć, że zakres informacji w tym etapie pracy sztabu zależy od zasobów informacyjnych pozyskanych od przełożonego. Dlatego należy dążyć do tego, aby batalion otrzymywał zarówno wersję pisemną, jak i graficzną wariantu (wariantów) działania przeciwnika (rys. 2.2).

Rys. 2.2. Graficzne zobrazowanie sposobu działania przeciwnika (wariant)

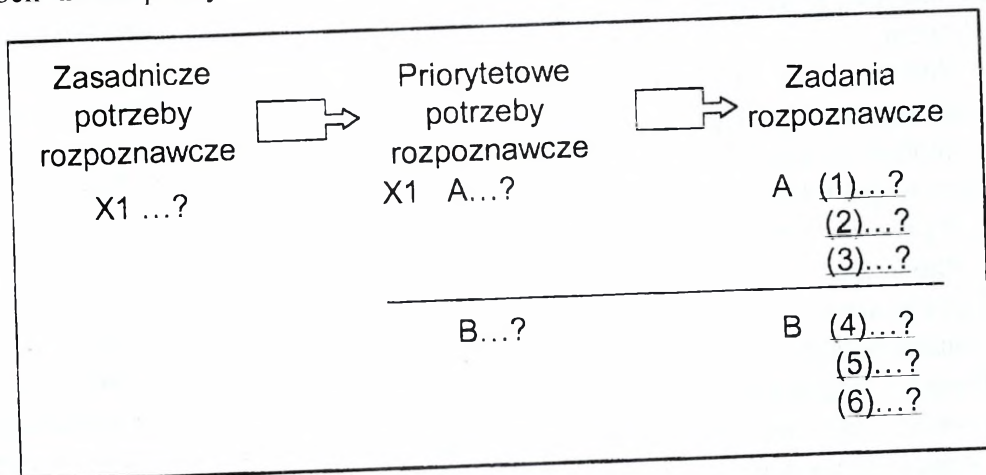
Dla pełnego poznania sytuacji operacyjno-taktycznej w czasie odprawy informacyjnej w batalionie celowe może być przedstawienie przewidywanego scenariusza działania sił przeciwnika. Graficzny dokument „Przewidywany scenariusz działania przeciwnika” powinien być opracowany przez S-2 brygady jako uzupełnienie załącznika „Rozpoznanie” w sposób umożliwiający bezpośrednie wykorzystanie w trakcie odprawy informacyjnej w batalionie. Przewidywany scenariusz działania przeciwnika wykonany w formie graficznej powinien wskazywać czas i etapy realizacji zadania przez wojska przeciwnika (rys. 2.3). Stanowi rozwinięcie ogólnego zamiaru działania wynikającego z celu prowadzonej operacji. Jak wskazują zgromadzone doświadczenia, opracowanie takiego dokumentu, pozwala na zachowanie ciągłości oceny przeciwnika na wszystkich poziomach dowodzenia. Oficerowie rozpoznania, mając do dyspozycji przewidywany zamiar przeciwnika będą generowali warianty jego realizacji stosownie do własnego szczebla dowodzenia z uwzględnieniem rozwiązań opracowanych przez przełożonych.

Rys. 2.3. Przewidywany scenariusz działania przeciwnika – time frame (wariant)

Ważnym elementem wystąpienia oficera rozpoznania w trakcie odprawy informacyjnej w batalionie jest określenie aktualnego położenia etatowych i przydzielonych pododdziałów rozpoznawczych. Czasami jak wynika z praktyki kwestie rozmieszczenia pododdziałów rozpoznawczych prezentuje oficer operacyjny w ramach przedstawienia położenia wojsk własnych. Niestety doświadczenia wskazują, że bardzo często jest to zbiór informacji pomijany i niedoceniany, a przecież wydaje się, że każdy dowódca powinien być zainteresowany możliwościami pozyskiwania informacji. Na szczeblu batalionu praktycznego wymiaru nabierają wszelkie działania rozpoznawcze. W ugrupowaniu pierwszorzutowych batalionów rozmieszcza się posterunki obserwacyjne brygady, stacje namierzania radiowego, stacje zakłóceń, rozgłośnie elektroakustyczne, wyrzutnie ulotek i wiele innych elementów rozpoznawczych. Dlatego tak istotne jest umożliwienie oficerowi rozpoznania zaprezentowania wszelkich treści z zakresu aktualnego i przewidywanego działania jednostek rozpoznawczych.

Odprawa informacyjna w batalionie to nie tylko wymiana informacji dotyczących aktualnej sytuacji i wniosków wynikających z analizy zadania. Końcowym elementem odprawy są wytyczne do dalszej pracy sztabu. W odniesieniu do rozpoznania dowódca batalionu powinien sformułować w ramach wytycznych – zasadnicze potrzeby informacyjne dowódcy. Są to wymagania dowódcy batalionu w zakresie zdobycia określonych informacji rozpoznawczych dotyczących sił i działania przeciwnika. Na podstawie tych wymagań sztabowa komórka rozpoznawcza opracowuje z zasady w formie pytań – propozycje priorytetowych potrzeb rozpoznawczych dowódcy, na które dowódca musi uzyskać odpowiedź w celu podjęcia decyzji i opracowania planów działania. **Priorytetowe potrzeby rozpoznawcze nie obejmują tylko wiedzy na temat przeciwnika, ale mogą również dotyczyć środowiska prowadzonych działań i możliwości pozyskiwania danych rozpoznawczych od sąsiadów i przełożonego.** Priorytetowe potrzeby rozpoznawcze dowódcy są podstawą do określania zadań dla elementów systemu rozpoznawczego batalionu oraz kierowania do przełożonych zapotrzebowań na określone informacje. Z praktyki dydaktycznej wynika, że jedna zasadnicza potrzeba informacyjna dowódcy stanowi podstawę do wygenerowania przez oficera rozpoznania dwóch–trzech priorytetowych potrzeb rozpoznawczych (rys. 2.4).

Rys. 2.4. Generowanie zadań rozpoznawczych przez dowódcę

Niestety zgromadzone doświadczenia wskazują, że dowódcy batalionów bardzo niewielką uwagę przywiązują do udzielania wytycznych w zakresie rozpoznania, a w tym szczególnie precyzowania zasadniczych potrzeb informacyjnych. Tymczasem należy podkreślić fakt, że **organizatorem systemu rozpoznania w batalionie jest dowódca**. Sekcja rozpoznania realizuje otrzymane zadania rozpoznawcze od przełożonego i wspiera dowódcę w kierowaniu działaniami rozpoznawczymi na poziomie batalionu. Stąd wynika obiektywna konieczność, aby dowódca batalionu jasno określił, jakie informacje i kiedy muszą być dostarczone przez system rozpoznania, aby zapewnić realizację otrzymanych zadań bojowych.

2.2. Odprawa koordynacyjna

Kolejnym istotnym etapem pracy sztabu jest przedstawienie w ramach odprawy koordynacyjnej, wyników koncepcyjnej działalności oficerów rozpoznania nad wnioskami wynikającymi z analizy warunków środowiska, jakie determinują wykonanie zadania oraz określenia prawdopodobnego sposobu (sposobów) działania przeciwnika. Można, zatem wnioskować, że do odprawy koordynacyjnej sekcja rozpoznania powinna przygotować dwie grupy problemowe. Pierwsza obejmuje zagadnienia dotyczące szczegółowej charakterystyki środowiska w rejonie działania batalionu, natomiast druga grupa problemów odnosi się do przypuszczalnych wariantów działania przeciwnika. W tym miejscu należy podkreślić fakt, że sytuacja operacyjno-taktyczna jest zjawiskiem dynamicznym i ulega zmianie w czasie. Dlatego w działalności sekcji rozpoznania nie może zabraknąć analizy aktualnej sytuacji i położenia wojsk przeciwnika, który realizuje określone zadania, a więc zarówno jego ugrupowanie bojowe, jak i linia styczności mogą ulec modyfikacji. Stąd w ramach każdej odprawy celowe jest, aby kierownik sekcji rozpoznania przedstawiał, jakie zmiany zaszły w położeniu wojsk przeciwnika. Biorąc pod uwagę wyszczególnione powyżej elementy można przyjąć, że w czasie odprawy koordynacyjnej kierownik sekcji rozpoznania powinien zaprezentować następujące zagadnienia:

1. Zmiany, jakie zaszły w ugrupowaniu i położeniu sił przeciwnika w okresie poprzedzającym odprawę.
2. Wpływ terenu w rejonie odpowiedzialności rozpoznawczej batalionu na działanie wojsk własnych i przeciwnika.
3. Wpływ warunków atmosferycznych na prowadzenie działań.
4. Prawdopodobne warianty (sposoby) działania przeciwnika

Z powyższego wyszczególnienia wynika, że w pierwszym etapie pracy sekcji rozpoznania batalionu główny wysiłek powinien być skoncentrowany na zapoznaniu dowódcy batalionu i oficerów sztabu z aktualnym położeniem pododdziałów przeciwnika oraz istotnymi wydarzeniami, jakie miały miejsce w minionym okresie w rejonie przyszłego działania. Świadomość sytuacji operacyjno-taktycznej ma decydujące znaczenie zarówno w procesie oceny przeciwnika, jak i w określeniu sposobu realizacji otrzymanego zadania przez batalion. Dlatego tak ważna jest stała analiza i ocena wszelkich informacji napływających do sekcji rozpoznania dotyczących zmian zachodzących w ugrupowaniu sił przeciwnika. Z praktycznej działalności wojsk wynika, że przygotowując się do odprawy koordynacyjnej oficer rozpoznania w zakresie określenia aktualnego położenia wojsk przeciwnika, powinien przygotować odpowiedzi na następujące pytania:

1. Gdzie przebiega linia styczności walczących wojsk?
2. Jakie siły są zaangażowane w walkę (pierwszy rzut odwód)?
3. Jakie istotne wydarzenia miały miejsce w minionym okresie w strefie działań bezpośrednich, tyłowych i głębokich?

Kolejnym przedsięwzięciem wymagającym kompleksowego podejścia do problemu jest szczegółowa ocena terenu w rejonie odpowiedzialności. Ocena przygotowywana jest w sekcji rozpoznania batalionu z uwzględnieniem wszystkich elementów składowych środowiska oraz po wnikliwym przeanalizowaniu fizycznych właściwości terenowych. W działaniach batalionu bardzo istotna jest analiza modyfikacji terenu powstałych na skutek celowego postępowania przeciwnika (np. zniszczenie wybranych elementów infrastruktury terenu) lub będących wynikiem prowadzonych działań taktycznych (np. pożary przestrzenne, zatopienia terenu). Sumaryczna wiedza oficerów rozpoznania na temat warunków terenowych musi zostać uzupełniona wiadomościami dotyczącymi wpływu pogody na działanie wojsk. W działaniach taktycznych batalionu szczególnie istotne znaczenie będą miały kwestie manewru, utrzymania sprawności drożni, rozbudowy inżynieryjnej oraz zasięgu widoczności i możliwości prowadzenia ognia obserwowanego.

Zgromadzone doświadczenia z zakresu pracy sztabowej wskazują, że układ prezentowania sumarycznych wniosków na odprawie koordynacyjnej dotyczących oceny terenu i pogody może być następujący.

1. Wpływ terenu w rejonie odpowiedzialności rozpoznawczej batalionu na działanie wojsk własnych i przeciwnika;

- a) warunki obserwacji optycznej i elektronicznej,
- b) możliwości prowadzenia ognia,
- c) warunki maskowania,
- d) charakterystyka przeszkód terenowych wpływających na działanie przeciwnika i wojsk własnych,
- e) tereny kluczowe,
- f) korytarze manewru w rejonie działania.

2. Wpływ warunków atmosferycznych na działanie wojsk;

- a) wpływ pogody na stan osobowy,
- b) ograniczenia w użyciu sprzętu bojowego,
- c) możliwe zmiany w terenie powstałe na skutek warunków atmosferycznych.

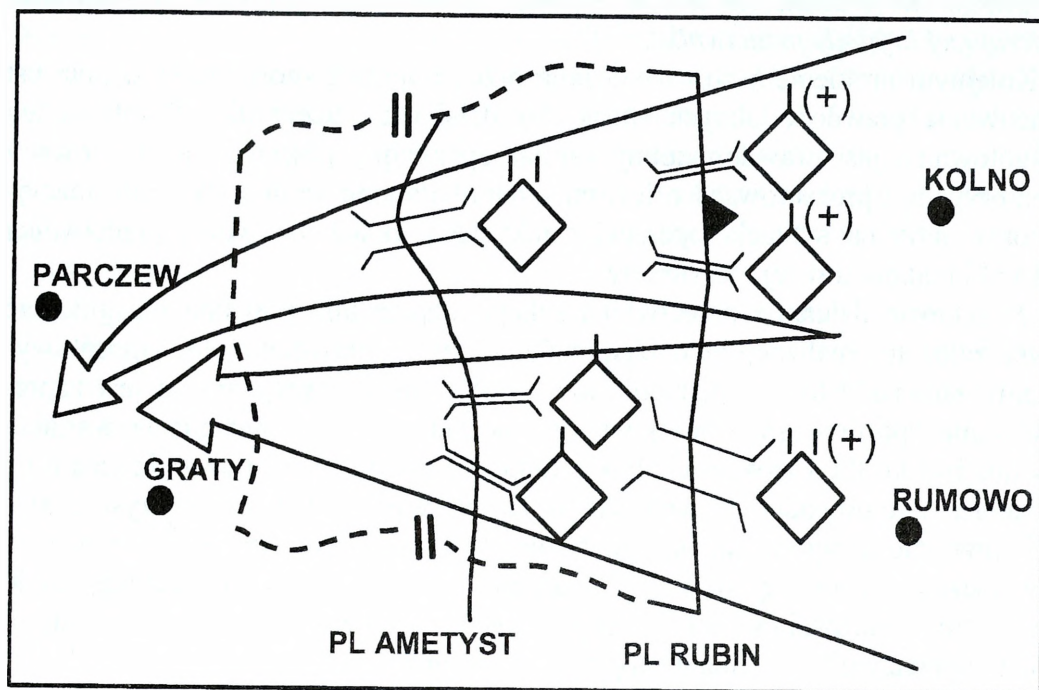
W celu pełnego zrozumienia prezentowanych przez oficera rozpoznania treści informacyjnych celowe jest wykorzystywanie w toku wystąpienia nazw linii koordynacyjnych i rubieży określonych w rozkazie bojowym. Praktyka sztabowa wskazuje, że uczestnicy odprawy łatwiej identyfikują prezentowane fakty i wnioski, w odniesieniu do powszechnie znanych punktów i linii koordynacyjnych. Dlatego w działaniach obronnych wystąpienie oficera rozpoznania powinno być przedstawieniem warunków terenowych i ich wpływu na działanie wojsk od linii przejęcia odpowiedzialności, poprzez przednią linię obrony, aż po linię ostatecznego zatrzymania natarcia przeciwnika. Zatem w odniesieniu do wskazanych liniami koordynacyjnymi fragmentów terenu powinny zostać sformułowane wnioski dotyczące wpływu fizycznych elementów terenu na prowadzenie działań przez przeciwnika

i wojska własne. Rozwiązanie omawianych treści w zakresie warunków obserwacji można przedstawić za pomocą następującego przykładu¹⁵:

Warunki obserwacji optycznej i elektronicznej na prawym skrzydle obrony batalionu od linii TOPAZ do linii AGAT, umożliwiają prowadzenie obserwacji na odległość 5–7 km, co pozwala nacierającemu przeciwnikowi wykorzystywać techniczne środki obserwacji oraz zapewnia prowadzenie rozpoznania ugrupowania naszych wojsk rozmieszczonych na przedniej linii obrony. Zasięg obserwacji umożliwia pododdziałom batalionu monitorowanie ruchu sił przeciwnika i prowadzenie ognia na podejściach do rejonu obrony batalionu. Na lewym skrzydle obrony batalionu występują liczne zagajniki i wolnostojące zabudowania gospodarcze, które ograniczają prowadzenie obserwacji, zapewniając skryty manewr nacierających wojsk i możliwość działania elementów rozpoznawczych przeciwnika. W tym rejonie wojska własne dysponują dogodnymi warunkami do rozmieszczenia ubezpieczeń bojowych batalionu i związania walką podchodzących sił przeciwnika.

Obserwacja przebiegu procesu dydaktycznego i wnioski z ćwiczeń dowódczo-sztabowych upoważniają do stwierdzenia, że najwięcej trudności sprawia oficerom rozpoznania właściwe przygotowanie wystąpienia dotyczącego wniosków z analizy możliwości korytarzy ruchu i manewru wojsk przeciwnika w rejonie obrony batalionu. Należy pamiętać, że korytarze ruchu i manewru powstają na podstawie opracowanej oleaty dróg podejścia przeciwnika. Analiza możliwości manewrowych podchodzących wojsk została przedstawiona sztabowi w ramach odprawy informacyjnej, teraz jedynie oficer rozpoznania powinien określić, jakie siły przeciwnik jest w stanie wprowadzić w rejon obrony batalionu i jakie są w związku z tym możliwości potęgowania jego natarcia w głębi rejonu obrony. Należy podkreślić, że to właśnie warunki terenowe, a dokładnie szerokość korytarzy ruchu w wyznaczonych drogach podejścia będzie warunkowała ilość i charakter zgrupowania uderzeniowego przeciwnika. W wyniku przeprowadzonej analizy możliwości manewrowych w rejonie obrony batalionu, oficer rozpoznania uzyska już na tym etapie pracy odpowiedź na pytanie – ile kompanii uderzy w pierwszym rzucie i jakie pododdziały wykorzysta przeciwnik do realizacji zadania. Nie trzeba nikogo przekonywać, że w terenie otwartym umożliwiającym prowadzenie ognia na wprost na maksymalnych zasięgach środków ogniowych do pokonania obrony zostaną wyznaczone prawdopodobnie pododdziały pancerne. Jednak teza ta jest prawdziwa jedynie przy założeniu, że grunt na skutek warunków atmosferycznych (np. długotrwałe opady deszczu) nie utracił swoich właściwości i zapewnia przemieszczanie czołgów na przełaj, poza drogami gruntowymi. Reasumując, na odprawie koordynacyjnej oficer rozpoznania powinien w ramach oceny terenu, przedstawić pojemność poszczególnych korytarzy ruchu w rejonie obrony batalionu, wskazując, jakie siły przeciwnika mają możliwość prowadzenia działań zaczepnych. Rozwiązanie omawianego problemu można przedstawić za pomocą następującego przykładu (rys. 2.5).

¹⁵ Zaprezentowany przykład dotyczy oczywiście tylko jednego elementu z całego obszaru omawianego problemu.

Rys. 2.5. Korytarze ruchu i manewru w rejonie obrony batalionu (wariant)

W rejonie działania batalionu istnieją następujące korytarze ruchu:

1) w ramach drogi podejścia: nr 1 z kierunku KOLNO–PARCZEW, dwa korytarze ruchu o pojemności do wzmocnionej kompanii na przedniej linii obrony (PL RUBIN) oraz korytarz ruchu o pojemności do batalionu na kolejnej linii obrony. W tej sytuacji liczyć się należy z możliwością wykorzystania przez przeciwnika na PL AMETYST prawdopodobnie sił do wzmocnionego batalionu zmechanizowanego¹⁶.

2) w ramach drogi podejścia nr 2 z kierunku RUMOWO–GRATY jeden korytarz ruchu o pojemności na przedniej linii obrony do wzmocnionego batalionu, a w głębi obrony na linii AMETYST do dwóch kompanii. Z tego wynika, że przeciwnik na analizowanym kierunku może w pierwszym etapie walki wprowadzić do natarcia siły do dwóch batalionów, z których każdy może posiadać w pierwszym rzucie dwie kompanie, po czym na linii AMETYST teren umożliwia spotęgowanie uderzenia i wprowadzenie do natarcia odwodowych kompanii.

Korytarz manewru łączący korytarze ruchu: BARTOSZE–OGARY o pojemności do kompanii umożliwia manewr wojsk, a szczególnie jednostek wsparcia

¹⁶ Jeśli przyjmujemy, że teren umożliwia przeciwnikowi w tym etapie walki wprowadzenie trzech kompanii w pierwszym rzucie, to oznacza, że batalion przeciwnika, przyjmując taki wariant działania w kolejnym etapie walki nie posiadałby odwodu, a zatem należy przyjąć, że nacierający pododdział otrzyma wzmocnienie (prawdopodobnie jednej kompanii) umożliwiające wykorzystanie maksymalnego potencjału bojowego w pierwszym rzucie.

ogniowego lub rozwinięcie w tym rejonie wysuniętego stanowiska dowodzenia nacierającej brygady przeciwnika.

Kolejnym problemem do rozwiązania przed odprawą koordynacją sztabu jest opracowanie prawdopodobnych wariantów działania przeciwnika. Podstawą ich przygotowania jest prawdopodobny zamiar operacyjny przeciwnika opracowany przez brygadę i prezentowany oficerom sztabu batalionu na odprawie informacyjnej oraz aktualna sytuacja operacyjno-taktyczna, położenie wojsk przeciwnika i warunki manewru w rejonie obrony.

W zakresie działania przeciwnika sekcja rozpoznania powinna przygotować ogólne założenia realizacji celu, eksponując obiekty i prawdopodobny sposób wykonania zadania. Istotą wystąpienia kierownika komórki rozpoznania jest zaprezentowanie sposobu (sposobów) wykonania zadania. Stąd prezentacja wariantu powinna być krótka i zrozumiała bez nadmiernej argumentacji i uzasadniania o ile nie nakaże tego dowódca lub szef sztabu. Do prezentacji można wykorzystać rzutnik i uprzednio przygotowane schematy ilustrujące sposób działania. Zgromadzone doświadczenia wskazują, że aby wystąpienie na odprawie koordynacyjnej miało syntetyczny i wartościowy informacyjny charakter można zaprezentować wariant działania przeciwnika według następującego układu:

- 1) cel działania przeciwnika,
- 2) ogólny zamiar działania (przewidywane obiekty do opanowania – prawdopodobny czas i siły do realizacji zadań),
- 3) punkt ciężkości (główny wysiłek),
- 4) ugrupowanie bojowe.

Na pytania oficerów sztabu w odniesieniu do przedstawionych sposobów działania, kierownik sekcji rozpoznania udziela wyjaśnień i uzasadnia przedstawione rozwiązania oraz wskazuje fakty będące podstawą opracowanych wariantów.

Bardzo wiele kontrowersji budzi kwestia ilości opracowanych wariantów działania przeciwnika. Wydaje się, że przyjmowanie założenia, iż powinny to być dwa lub trzy sposoby działania przeciwnika nie zawsze jest rozwiązaniem słusznym. Jak wskazuje praktyka, są takie sytuacje operacyjno-taktyczne, gdzie nie ma możliwości opracowania trzeciego, a czasem nawet drugiego wariantu działania. Są również i takie sytuacje, gdzie oficer rozpoznania może zaprezentować więcej niż trzy rozwiązania problemu taktycznego. Dlatego wydaje się, że rolą dowódcy batalionu jest poznanie i przeanalizowanie potencjalnych sposobów działania strony przeciwnej i dopiero na tej podstawie ukierunkowanie sekcji rozpoznania, co do opracowania prawdopodobnych wariantów. Należy przy tym dostrzegać określony związek logiczny działań taktycznych, mianowicie jeśli wojska własne otrzymują zadanie do natarcia to zakłada się, że potencjalny przeciwnik będzie prowadził działania obronne. Tymczasem może się zdarzyć, że strona przeciwna dotychczas prowadząca natarcie, pomimo chwilowej utraty możliwości jego kontynuowania, dążąc do realizacji otrzymanych zadań wznowi działania zaczepne w celu opanowania określonej rubieży. W tej sytuacji nie należy wykluczać rozstrzygnięcia walki w boju spotkaniowym. Zatem w kontekście wariantów działania przeciwnika

należałoby przygotować dwa sposoby jego działania. Pierwszy zakładający przejście przeciwnika do obrony i drugi uwzględniający jego możliwości zaczepne. Inny przykład – batalion w ramach obrony brygady wykonuje kontratak, zatem potencjalny przeciwnik na kierunku natarcia batalionu może: 1) częścią sił czasowo przejść do obrony w celu odparcia kontrataku, 2) dążyć do rozstrzygnięcia w ramach boju spotkaniowego, 3) zatrzymać kontratak odwodami specjalnymi i wydzielonymi siłami, po czym zabezpieczyć wejście do walki odwodu ogólnego i kontynuować natarcie. Z przedstawionych przykładów jasno wynika, że jednoznaczne określanie ilości prawdopodobnych sposobów działania przeciwnika jest uwarunkowane szeregiem czynników. W związku z tym nie jest celowe jednoznaczne określanie ilości wariantów działania przeciwnika, bowiem to zasady taktyki i ogólna sytuacja operacyjno-taktyczna decyduje o złożoności rozpatrywanego problemu, a więc wpływa także na możliwe sposoby rozwiązania.

2.3. Odprawa decyzyjna

W czasie odprawy decyzyjnej kierownik sekcji rozpoznania batalionu powinien stworzyć dowódcy warunki do poznania sytuacji strony przeciwnej i podjęcia decyzji przez przygotowanie szeregu argumentów popartych stosownymi kalkulacjami operacyjno-taktycznymi czasami również wynikami symulacji działań. Nie budzi wątpliwości teza, że wybór przez dowódcę jednego z wariantów działania jest jego personalnym aktem woli, ale warunki do jego realizacji tworzą pod kierunkiem szefa sztabu oficerowie sztabu, w tym także oficerowie sekcji rozpoznania. Zatem rolą oficera rozpoznania jest przygotowanie prognozy zagrożenia uwzględniającej zarówno działanie przeciwnika, jak i wpływ warunków terenowych na działanie wojsk. Można dostrzec w tym miejscu pewną analogię w zakresie pracy sekcji operacyjnej – odpowiedzialnej za opracowanie wariantów działania wojsk własnych i przygotowanie stosownych kalkulacji oraz sekcji rozpoznania realizującej podobny zakres obowiązków jednakże w odniesieniu do strony przeciwnej. Nie ulega dyskusji fakt, że ze względu na stosunkowo mniejszy zbiór informacyjny sekcja rozpoznania opracowuje swoje prognozy na podstawie szeregu założeń i przypuszczeń. Ich podstawą są pozyskiwane w toku pracy sztabowej fakty zawarte w meldunkach rozpoznawczych, komunikatach i wiadomościach szczegółowych uzyskiwanych od nadrzędnych systemów rozpoznania.

Na podstawie obserwacji przebiegu ćwiczeń można wnioskować, że szereg nieporozumień powstaje w kwestii treści informacyjnych prezentowanych na odprawie decyzyjnej dotyczących terenu. Ponieważ ocena terenu była przedmiotem analizy już dwukrotnie w czasie odpraw sztabu stąd w trakcie odprawy decyzyjnej jej zakres powinien być ukierunkowany na cechy terenu i pogody wywierające określony wpływ na działania wojsk własnych i przeciwnika. Dlatego nie wydaje się celowe powtarzanie znanych informacji, lecz takie ich przedstawienie, aby stanowiły jedynie argumenty do prawdopodobnego sposobu działania wojsk przeciw-

nika i proponowanego wariantu użycia wojsk własnych. Stąd w treści odprawy eksponowane powinny być: korytarze ruchu i manewru wojsk w rejonie odpowiedzialności batalionu, przeszkody terenowe ograniczające manewr przeciwnika, możliwości wykorzystania infrastruktury terenu na potrzeby działań.

W trakcie odprawy decyzyjnej kierownik sekcji rozpoznania batalionu powinien zaprezentować najbardziej prawdopodobny i najgroźniejszy wariant działania przeciwnika. W tym miejscu należy dokonać rozróżnienia przedstawionych pojęć. Ogólnie można przyjąć, że wariant najbardziej prawdopodobny to ten, który wynika z doktrynalnych zasad taktyki i sztuki operacyjnej potencjalnego przeciwnika. Jest on opracowany jako rezultat aktualnej sytuacji operacyjno-taktycznej, stanowiąc kolejny, logiczny etap operacji przeciwnika. Zatem w przypadku działań zaczepnych przeciwnika, po wykorzystaniu pierwszego rzutu, prawdopodobnie na kierunku największego powodzenia do walki zostanie skierowany odwód ogólny z zadaniem opanowania określonego obiektu natarcia. Dotychczas nacierające pododdziały po zabezpieczeniu wejścia do walki, przejdą do odwodu i będą prawdopodobnie odtwarzały zdolność bojową. Natomiast wariant najgroźniejszy to taki sposób działania przeciwnika, który pozbawia wojska własne inicjatywy i aktywności oraz ogranicza możliwości narzucenia sposobu walki. W konsekwencji najgroźniejszy wariant działania przeciwnika może nawet skutkować utratą zdolności do wykonania otrzymanego zadania.

W rozpatrywanej sytuacji – działań zaczepnych – wariantem najgroźniejszym jest kontynuowanie natarcia całością sił. Taki sposób działania spowoduje duże nasycenie sił i środków przeciwnika w całym pasie natarcia, angażując do walki wszystkie elementy ugrupowania bojowego batalionu w całym rejonie obrony. Obserwacja przebiegu ćwiczeń wskazuje, że dowódcy czasem dla zasady nakazują przygotowanie obu wersji wariantu działania przeciwnika. Należy w tym miejscu wskazać na fakt, że czasami nie ma nawet podstaw teoretycznych do wartościowania wariantów działania przeciwnika według omawianego kryterium. Często opracowany wariant jest jednocześnie najgroźniejszy i najbardziej prawdopodobny w danej sytuacji. Dlatego wskazane jest, aby bardzo rozważnie rozstrzygać kwestie zarówno ilości, jak i jakości treści taktycznej opracowywanych wariantów.

Biorąc pod uwagę wyniki działalności sztabowej oraz potrzeby procesu dowodzenia można przyjąć za poprawny następujący układ prezentowania prognozy zagrożenia na odprawie decyzyjnej:

1. Prawdopodobny wariant działania przeciwnika
 - a) cel działania przeciwnika,
 - b) ogólny zamiar działania (główny punkt ciężkości, przewidywane obiekty (rejon) do opanowania – siły i środki przewidziane do realizacji zadań,
 - c) scenariusz – harmonogram realizacji zadania – czasy i terminy, przewidywane tempo działań),
 - d) ugrupowanie bojowe,
 - e) silne i słabe strony przedstawianego wariantu,

f) obiekty stanowiące największe zagrożenie dla wojsk własnych (cele wysokowartościowe),

g) obiekty decydujące o wykonaniu zadania przez przeciwnika (cele wysokoopłacalne),

h) przewidywany potencjał bojowy:

➤ ilość sił i środków jaką przeciwnik może zaangażować do realizacji zadania (pododdziały zmechanizowane i pancerne – wyszczególnienie pododdziałów uwzględnianych do kalkulacji),

➤ ilość jednostek wsparcia bojowego wydzielona do realizacji zadań (wyszczególnienie jednostek artylerii lufowej, raketowej, przeciwpancernej),

➤ potencjał realizujący zadania wsparcia lotniczego (w jakich etapach walki, jakie siły i środki sił powietrznych mogą być wykorzystane).

2. Prawdopodobne działania przeciwnika wykraczające poza zasady taktyki i sztuki operacyjnej (poza wzorzec doktrynalny).

3. Przewidywane zmiany w terenie powstałe na skutek działań ograniczające warunki realizacji zadania.

Jeżeli dowódca tego wymaga, sekcja rozpoznania może przygotować inne informacje konieczne do podjęcia decyzji lub przedstawić wnioski z zakresu oceny terenu i prognozy zagrożenia w innym układzie merytorycznym¹⁷.

2.4. Udział sekcji rozpoznania w opracowaniu rozkazu bojowego

Rozkaz bojowy składa się z części głównej oraz załączników i uzupełnień. Sekcja rozpoznania odpowiada w czasie opracowywania rozkazu za przygotowanie ustalonych elementów.

Punkt pierwszy rozkazu bojowego (SYTUACJA) powinien zawierać informacje dotyczące aktualnego położenia i rodzaju działań prowadzonych przez siły przeciwnika ze wskazaniem przewidywanego rozwoju sytuacji, (czego należy oczekiwać?) o dwa szczeble w górę w stosunku do poziomu dowodzenia. Tak więc w przypadku batalionu informacje o przeciwniku powinny dotyczyć działania co najmniej związku taktycznego strony przeciwnej. W treści punktu powinny zostać podane także informacje dotyczące sposobu działania sił powietrznych i lotnictwa wojsk lądowych.

Przykład: *12 DZ od godzin porannych 11 MAJA prowadzi natarcie na kierunku: KŁOPOTOWO–WROBLEWO. Aktualnie posiada zaangażowane walce dwie brygady, w tym jedną pancerną, w odwodzie znajduje się brygada piechoty górskiej.*

¹⁷ W czasie odprawy decyzyjnej dowódca może zrezygnować z elementu oceny terenu lub ograniczyć się do jednego wariantu działania przeciwnika.

121 BZ naciera na lewym skrzydle dywizji w kierunku: OKLUWO-FORTY. Brygada posiada w pierwszym rzucie trzy bataliony, w odwodzie znajduje się batalion czołgów.

122 BPanc naciera na prawym skrzydle dywizji w kierunku: LOLOWO-PRANIE, posiada zaangażowane w walce wszystkie pododdziały.

123 BPG – została ześrodkowana w rejonie: KOLONIA, MROWY, LUTONIE.

Przewiduje się, że celem działania 12 DZ będzie do końca dnia rozbicie sił w pasie natarcia i stworzenie w dniu następnym warunków do wprowadzenia do walki odwodowej brygady w rejonie Kotliny Orlej.

Siły powietrzne przeciwnika wykonują uderzenia wysiłkiem do klucza samolotów. Obiektami uderzeń są pododdziały pierwszego rzutu i węzły komunikacyjne. Lotnictwo wojsk lądowych wspiera walkę dywizji, wykonując uderzenia znad ugrupowania nacierających wojsk przeciwnika siłami do klucza śmigłowców Mi-24D.

Bardzo częstym błędem w praktycznej działalności wojsk jest pomijanie tego punktu zapisem – patrz załącznik „Rozpoznanie”. Bardzo ważne jest zrozumienie faktu, że treści rozkazu bojowego zawarte w części głównej w przeciwieństwie do załączników, są czytane przez wszystkich podwładnych stąd też należy dążyć do tego, aby stosowne informacje ogólne dotyczące działalności przeciwnika były zawarte w punkcie 1 rozkazu bojowego.

Podpunkt punktu trzeciego rozkazu bojowego (REALIZACJA) zawiera treści dotyczące zadań dla plutonu rozpoznawczego oraz przydzielonych lub nieetatowych elementów rozpoznawczych. Zadanie dla każdego pododdziału rozpoznawczego powinno obejmować: kto, kiedy i co realizuje. Pozostałe szczegóły powinny się znajdować w załączniku „Rozpoznanie” do rozkazu bojowego.

Przykład¹⁸: 12 plr od 120600 MAJ prowadzić działania jako patrol rozpoznawczy w rejonie: OLSZYNA, BORKI wzg. 123,4. Droga przemieszczania do rejonu rozpoznania: LASKI, SKIERKI, punkt przejścia linii wojsk własnych – skrzyżowanie dróg polnych w kwadracie 3456. Ustalić rozmieszczenie elementów ugrupowania przeciwnika.

2.4.1. Załącznik „Rozpoznanie” do rozkazu bojowego

W załączniku „Rozpoznanie” punkt pierwszy (POŁOŻENIE PRZECIWNIKA) z reguły precyzuje posiadane wiadomości o obecnej (jeden szczebel wyżej od własnego poziomu dowodzenia) i przyszłej działalności przeciwnika (szczebel równorzędny) w zakresie wojsk lądowych. Punkt ten może także zawierać informacje dotyczące sił powietrznych i morskich (o ile nie są one konieczne lub nie zostały przedstawione w innych załącznikach specjalistycznych do rozkazu).

Przykład: 121 BZ walczy na linii: BORZYCHY, KULKI, MONIE, 1 bz naciera z powodzeniem w kierunku SOSNOWO-DŁUTY, 2 bz został zatrzymany i walczy

¹⁸ Przedstawione przykłady są jedynie częścią omawianego problemu.

z okrażonymi siłami OT w miejscowości JORKI, 3 bcz z trudem kontynuuje natarcie w kierunku: KRUKI-HOLESIE. Odwód brygady 4 bcz – znajduje się w rejonie ześrodkowania: KOSOWO, JUCHY, MALKI. Prawdopodobnie zostanie wprowadzony do walki za około trzy godziny w kierunku: KRUKI-HOLESIE z zadaniem rozbicia sił w pasie natarcia i opanowania rubieży: SOSNOWO-MATY.

Ponadto załącznik „Rozpoznanie” zawiera treści dotyczące szczegółowych przedsięwzięć specjalistycznych i nieetatowych elementów rozpoznawczych.

Przykład: *12 plr w etapie I – podejścia sił przeciwnika od PL KOLC do PL NOC rozpoznać: kierunki natarcia wojsk przeciwnika, rozmieszczenie stanowisk ogniowych moździerzy i artylerii wsparcia, stanowiska dowodzenia nacierających pododdziałów. W etapie II – walka w głębi obrony batalionu od PL NOC do PL WITKA, ustalić: kierunki wprowadzania dowodów przeciwnika, rozpoznać system dowodzenia nacierających jednostek, śledzić zmianę stanowisk ogniowych moździerzy. W etapie III – zatrzymanie przeciwnika – od PL WITKA do PL ZAPO-RA, ustalić ugrupowanie nacierających pododdziałów, rozpoznać rejony odtwarzania zdolności bojowej, określić rozmieszczenie stanowisk dowodzenia.*

Rejony szczególnej uwagi (NAI) – nr 1: JADÓW, wzg. 123,5, wsch. skraj J. ZIMNE, nr 2: GRYKA, CIELCE, l. ZAGAJE, nr 3: Przepust na rzece FIGA, GLINKOWO, zach. skraj lasu JANIKOWO. Zmiana rejonów na sygnał TOPOLA.

Punkty szczególnej uwagi: nr 1 – most w m. JADÓW, nr 2 – skrzyżowanie dróg wsch. CIELCE, nr 3 – bród na rzece FIGA.

Powrót w ugrupowanie na sygnał DOM – kierunek i miejsce wprowadzenia patrolu zostaną podane drogą radiową, znak rozpoznawczy do przejścia w zaporach – niebieski dym i trzy zielone rakiety.

3 kpz – w pierwszym etapie walki obronnej batalionu wydzielić do działania posterunek obserwacyjny na punkcie 123,4. Wyznaczyć patrol do prowadzenia rozpoznania po drodze CIESZYN-GUTY.

Forma oraz układ załącznika jest sformalizowana i zawiera pięć zasadniczych punktów. Załącznik może posiadać uzupełnienia (np. Prognoza zagrożenia) zawierające szczegółowe treści. Zgodnie z przepisami normatywnymi, wykaz załączonych uzupełnień wykonawca załącznika zawsze umieszcza na końcu dokumentu.

2.4.2. Uzupełnienie do załącznika „Rozpoznanie”

Uzupełnienia to różnego rodzaju pisemne lub graficzne dodatkowe dokumenty poszerzające wiedzę z zakresu rozpoznania. Mogą to być: opisy, szkice, schematy oraz tabele dotyczące działania przeciwnika. Z zasady uzupełnienia tabelaryczne opracowywane są, gdy istnieje potrzeba przedstawienia zestawień ilościowych sprzętu przeciwnika, porównań potencjałów bojowych i innych danych w formie tabelarycznej (np. identyfikator jednostek) w wypadku konieczności precyzowania lub rozwinięcia informacji zawartych w rozkazie lub nawet w innych uzupełnieniach (np. wariant działania przeciwnika może zostać przedstawiony w treści

dwóch dokumentów – uzupełnienie nr 1 – opis sposobu działania, uzupełnienie nr 2 – graficzny schemat działania). Należy pamiętać, że dodatkowe uzupełnienia opracowuje się stosownie do potrzeb, a ich ilość oraz struktura wewnętrzna określana jest każdorazowo przez wykonującego rozkaz (plan działania).

2.5. Rekonesans dowódcy batalionu

Rekonesans jest elementem pracy dowódcy w terenie. Zasadność jego prowadzenia wynika z faktu, że decyzje, co do sposobu przyszłego działania dowódca batalionu podejmuje na podstawie szeregu informacji z mapy. Stąd też konieczne jest zwłaszcza na szczeblu taktycznym zweryfikowanie w terenie dotychczas poczynionych ustaleń sztabowych. Ogólnym celem rekonesansu jest skonfrontowanie wniosków, sprecyzowanych w wyniku pracy sztabu (dokonanych na podstawie mapy), z konkretnymi warunkami terenowymi i aktualnym, rzeczywistym położeniem wojsk własnych i przeciwnika. Dowódca może prowadzić rekonesans samodzielnie, lub zależnie od potrzeb, z udziałem dowódców podległych mu pododdziałów¹⁹.

Zakładając, że batalion planuje działania obronne, w trakcie rekonesansu kierownik sekcji rozpoznania po stronie przeciwnika powinien ocenić:

- kierunki i drogi podejścia zgrupowań uderzeniowych, możliwe rubieże rozwijania i ataku;
- prawdopodobne kierunki uderzenia i potęgowania natarcia;
- prawdopodobne rejony rozmieszczenia zgrupowań artylerii;
- przewidywane rejony rozmieszczenia SD i punktów kierowania ogniem;
- możliwe kierunki działania elementów rozpoznawczych przeciwnika;
- rubieże dogodnych do uderzeń śmigłowców bojowych;
- dogodne kierunków do uderzeń skrzydłowych.

Wszystkie czynione rozważania muszą być poparte wnikliwą analizą terenu i charakteru działania przeciwnika oraz osadzone w realiach czasowych. Przebieg pracy na punkcie rekonesansowym jest limitowany czasem. Stąd może się zdarzyć, że konieczne będzie przedstawienie przez oficera rozpoznania jedynie ogólnych wniosków dotyczących prawdopodobnego wariantu działania przeciwnika, które w tym przypadku powinny obejmować:

- przewidywany cel działania przeciwnika,
- zakładany kierunek natarcia,
- możliwe rubieże rozwijania do walki,
- przypuszczalne obiekty do opanowania,
- przewidywane siły jakie wykorzysta przeciwnik w pierwszym rzucie,
- prawdopodobne siły i kierunki potęgowania uderzenia.

¹⁹ Zob. *Mała encyklopedia wojskowa*, t. III, Warszawa 1971, s. 42.

Należy pamiętać, że rekonesans to również miejsce do ustalenia rozmieszczenia elementów systemu rozpoznania na przedniej linii obrony i w rejonach obrony pododdziałów pierwszego rzutu. Dotyczy to zwłaszcza rozpoznania patrolowego i przewidzianych do użycia w rejonie obrony batalionu elementów rozpoznawczych przełożonego (np. posterunków namierzania lub rozgłośni elektroakustycznych). W czasie rekonesansu powinny być także ustalone zasady bezpieczeństwa, sygnały identyfikacji oraz kierunki wyjścia i powrotu w ugrupowanie elementów rozpoznawczych.

2.6. Rola oficera rozpoznania w procesie synchronizacji działań

Synchronizacja to doprowadzenie dwóch lub więcej zjawisk, procesów, czynności do zgodności ich przebiegu w czasie²⁰. Tak więc proces synchroniczny to inaczej – zachodzący w tym samym czasie. Synchronizacja działań stanowi jeden z końcowych elementów pracy dowódcy i sztabu. Umożliwia sprawdzenie zrozumienia zadań przez poszczególnych wykonawców. Istotą synchronizacji działań w batalionie jest użycie w określonym miejscu i czasie, posiadanych przez dowódcę sił i środków, dla uzyskania maksymalnego potencjału bojowego w przewidywanym punkcie ciężkości działań. Drogą do osiągnięcia synchronizacji w działaniach praktycznych są treningi²¹ (rehearsals – próby) rozegrania scenariusza walki. Czynność ta może być realizowana na mapie, w terenie, przez techniczne środki łączności lub na stole plastycznym, wszystko zależne jest od posiadanego czasu na przygotowanie walki i możliwości organizacyjnych.

Według opinii praktyków gwarancją poprawnej synchronizacji działań pododdziałów w batalionie jest jasne zdefiniowanie końcowych celów, jakie należy osiągnąć w każdym etapie walki oraz określenie, w jaki sposób wykonać zadania pośrednie wpływające na końcowy rezultat działania. Synchronizacja działań w batalionie może przebiegać według następującego układu:

- a. Nazwa etapu walki (działania).
- b. Cel działania batalionu w tym etapie.
- c. Przewidywany sposób działania przeciwnika.
- d. Działanie przełożonego na korzyść batalionu.
- e. Działanie wojsk własnych.
 - (1) Działanie kompanii (pododdziałów – zgrupowań taktycznych).
 - (2) Wykorzystanie systemu rozpoznania.
 - (3) Wsparcie ogniowe.
 - (4) Sposób osłony OPL.
 - (5) Zabezpieczenie inżynieryjne.
 - (6) Opcham.

²⁰ *Słownik wyrazów obcych*, wyd. PWN, Warszawa 1995, s. 1063.

²¹ Przegranie scenariusza walki.

(7) Zabezpieczenie logistyczne.

(8) Dowodzenie i łączność.

Z powyższego układu pracy wynika, że oficer sekcji rozpoznania powinien przygotować dwie grupy informacji. Pierwsza dotyczy przewidywanego sposobu działania przeciwnika w omawianym etapie walki. Druga grupa informacji obejmuje wykorzystanie systemu rozpoznania do zapewnienia procesu dowodzenia i kierowania środkami rażenia. Odnośnie działania przeciwnika dla właściwej synchronizacji użycia pododdziałów batalionu celowe jest precyzyjne ustalenie prawdopodobnego położenia i przewidywanego działania sił przeciwnika. Dlatego zasadne wydaje się przedstawienie rozmieszczenia ugrupowania elementów przeciwnika w odniesieniu do stref walki batalionu. Z tego punktu widzenia oficer sekcji rozpoznania powinien zaprezentować przewidywane położenie i działanie wojsk przeciwnika w rejonie działań bezpośrednich, głębokich jak również w tyłowym rejonie walki. Na podstawie obserwacji przebiegu ćwiczeń za poprawny można przyjąć następujący wariant prezentowania działania przeciwnika:

Działanie przeciwnika w tym etapie może być następujące: w strefie działań bezpośrednich: 12 bz siłami do dwóch kompanii zmechanizowanych broni zajmowanej rubieży, walkę pododdziałów wspiera bateria moździerzy prawdopodobnie ze stanowisk ogniowych w rejonie m. STRACHÓWKA. W strefie działań głębokich pierwszorzutowa kompania wycofała się na kolejną pozycję obrony zorganizowaną prawdopodobnie na linii potoku BYSTRY. W strefie działań tyłowych: siły do drużyny piechoty walczą w okrążeniu na wzg. 123,4.

Kolejnym elementem pracy oficera rozpoznania w czasie synchronizacji działań jest przedstawienie sposobu wykorzystania organicznego i przydzielonego potencjału rozpoznania. Wydaje się, że w tym wypadku powinien zostać zachowany układ prezentowanych treści, tak jak miało to miejsce w przypadku działania przeciwnika. Stąd za poprawne należy uznać następujące rozwiązanie:

Wykorzystanie systemu rozpoznania w tym etapie – w strefie działań bezpośrednich²²: RPO w pododdziałach pierwszego rzutu prowadzą rozpoznanie struktury obrony i systemu ognia przeciwnika, w strefie działań głębokich: dwa patrole rozpoznawcze ustalają rozmieszczenie plutonowych punktów oporu na kolejnej pozycji obrony. W strefie działań tyłowych – utrzymywany jest w gotowości do działania jako odwód rozpoznania motocyklowy zespół rozpoznawczy.

Przedstawione przykłady nie wyczerpują całej problematyki udziału oficera rozpoznania w procesie synchronizacji działań w batalionie. Nie należy wykluczać poprawności innych rozwiązań wynikających ze specyfiki sytuacji i charakteru realizowanych zadań.

²² Synchronizacja działań może być prowadzona według linii koordynacyjnych.

2.7. Stawianie zadań w batalionie

Na wstępie należy podkreślić, że po opracowaniu planu i rozkazu bojowego w sprzyjających warunkach czasowych dowódca batalionu może zarządzić przeprowadzenie odprawy koordynacyjnej, która będzie miała na celu bezpośrednie postawienie zadań podwładnym oraz koordynację działań pomiędzy pododdziałami batalionu. Zatem w zakresie obowiązków kierownika sekcji rozpoznania jest udział w odprawie koordynacyjnej sztabu batalionu poświęconej stawianiu zadań. Z zasady odprawa odbywa się na stanowisku dowodzenia batalionu, gdzie przybywają podlegli dowódcy pododdziałów. Z przeprowadzonych obserwacji w czasie ćwiczeń dowódczo-sztabowych wynika, że stawianie zadań podwładnym na stanowisku dowodzenia batalionu i brygady jest bardzo często praktykowane. Do niewątpliwych zalet tego rozwiązania należy skrócenie czasu obiegu informacji oraz możliwość wyjaśnienia wszelkich wątpliwości wynikających z otrzymanego zadania. Ponadto nie bez znaczenia jest fakt bezpośredniego kontaktu dowódcy z podwładnymi i szczegółowe rozstrzygnięcie kwestii dowodzenia i synchronizacji działań.

Kierownik sekcji rozpoznania w czasie odprawy zasadniczo odpowiada za przedstawienie przebiegu aktualnego przebiegu linii styczności wojsk oraz zaprezentowanie wniosków dotyczących prawdopodobnego dalszego działania przeciwnika, a w tym wariantu działania przyjętego jako najbardziej prawdopodobny lub najgroźniejszy dla wojsk własnych. W części zadaniowej, w imieniu dowódcy, przekazuje zadania rozpoznawcze podległym pododdziałom. W szczególnych sytuacjach może na polecenie dowódcy przedstawić organizację rozpoznania w batalionie.

*

Znając ogólny układ pracy sekcji rozpoznania w batalionie, można stosować w działalności sztabowej inne niż przedstawione powyżej rozwiązania dotyczące organizacji pracy. Ważne jest, aby na potrzeby dowódcy i sztabu przygotować i przedstawić w stosownej formie wymagane informacje rozpoznawcze.

3. SPOSOBY ZDOBYWANIA INFORMACJI

Dynamiczny rozwój środków technicznego rozpoznania pola walki oraz stały postęp technik pozyskiwania informacji sprawił, że w działaniach taktycznych zmodyfikowano dotychczasowe sposoby zdobywania informacji. Sposób zdobywania informacji jest metodą wykorzystania sił i środków rozpoznania (elementów rozpoznawczych) w celu zdobycia danych o przeciwniku i środowisku. W działaniach taktycznych informacje rozpoznawcze zdobywa się poprzez²³:

- a. Obserwowanie, śledzenie i patrolowanie w tym:
 - 1) obserwowanie i podsłuchiwanie wojsk przeciwnika, prowadzone w dzień i w nocy ze stałych lub ruchomych posterunków obserwacyjnych;
 - 2) patrolowanie (dozorowanie) wyznaczonych rejonów lub wzdłuż określonych kierunków za pomocą patroli rozpoznawczych (wyposażonych w opancerzone transportery rozpoznawcze, motocykle lub samochody), okrętów rozpoznawczych i dozoru, samolotów i śmigłowców lub środków bezpilotowych;
 - 3) wykorzystywanie systemów radiotechnicznych;
 - 4) fotografowanie lub filmowanie z pokładu środków latających;
 - 5) wykorzystanie systemów akustycznych lub sejsmicznych.
- b. Poszukiwanie, przechwytywanie i namierzanie źródeł promieniujących energię elektromagnetyczną (głównie środków łączności i radiolokacyjnych).
- c. Przesłuchiwanie lub wypytywanie osób takich jak: jeńcy wojenni, uchodźcy, zdrajcy i zatrzymani oraz mieszkańcy rejonów konfliktu.
- d. Badanie i analizowanie uzbrojenia, wyposażenia, zdarzeń lub dokumentów posiadających jakikolwiek związek z przeciwnikiem. Obiektami rozpoznania mogą być w tym przypadku: uzbrojenie indywidualne i zespołowe, okręty, pojazdy, samoloty i wyposażenie oraz zdobyte dokumenty. Osobny sposób zdobywania informacji stanowi analiza i przetwarzanie danych zawartych w dostępnych źródłach (np. prasa, telewizja, radio, Internet).
- e. Walkę, w tym: wypadły, napady, zasadzki, bezpośrednią walkę pododdziałów wojsk własnych z przeciwnikiem.

Obserwacja jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych sposobów prowadzenia rozpoznania, szczególnie w rozpoznaniu bezpośrednim. Obserwację organizuje się we wszystkich rodzajach wojsk, w każdych warunkach atmosferycznych (porze dnia i roku) i każdej sytuacji bojowej. Obserwację prowadzą załogi śmigłowców, stacji radiolokacyjnych, transporterów opancerzonych i czołgów prowadzących walkę oraz elementy rozpoznawcze etatowych i wyznaczonych do tego celu pododdziałów rozpoznawczych. Uzyskiwanie pomyślnych wyników obserwacji zależy od odpowiedniego wyboru posterunku obserwacyjnego, umiejętności jej prowadzenia, znajomości zasad działania przeciwnika oraz od zdolności kojarzenia

²³ Por. *Rozpoznanie wojskowe*, Sztab Gen., Warszawa 2001.

poszczególnych zjawisk i stwierdzonych faktów. Szczególne znaczenie ma właściwe rozpoznanie oznak demaskujących obiekty i urządzenia przeciwnika, ponieważ ułatwia to określenie rodzaju obiektu, jego położenia, a także stanu gotowości do wykonania zadań. We współczesnych warunkach, dzięki zastosowaniu urządzeń elektronooptycznych oraz innych technicznych środków rozpoznania, wzrosły możliwości obserwacji w trudnych warunkach meteorologicznych. Przydatne są w tym zakresie przyrządy noktowizyjne, które umożliwiają obserwację pola walki w warunkach nocnych. System obserwacji organizuje się tak, aby osiągnąć jak najlepszy wygląd w ugrupowanie przeciwnika, mając w strefie obserwacji szerokość całego pasa działań bojowych oraz maksymalnie wyeliminować sektory nieobserwowane. Jest to możliwe tylko przy prawidłowym wyborze miejsca pracy każdego posterunku obserwacyjnego. Posterunki obserwacyjne celowe jest rozmieszczać na stokach wzgórz oraz pagórków skierowanych w stronę przeciwnika i maskować je w zależności od terenu (rejonu). Nie zaleca się rozmieszczania PO na wyróżniających się odcinkach (rejonach) terenu, aby nie zwracać na nie uwagi przeciwnika. Za organizację posterunków obserwacyjnych przez pododdziały rozpoznawcze wszystkich rodzajów wojsk i stawianie im zadań odpowiadają dowódcy.

Podsluch jest obok obserwacji, jednym z podstawowych sposobów zdobywania informacji. Polega on na skrytym podsłuchiowaniu rozmów prowadzonych przez żołnierzy przeciwnika oraz na nasłuchiowaniu efektów akustycznych towarzyszących działalności jego wojsk na polu walki lub w rejonach ześrodkowania. Podsluch prowadzony w nocy z reguły połączony jest z obserwacją realizowaną w ciągu dnia.

Patrolowanie jest aktywnym sposobem zdobywania informacji rozpoznawczych, zarówno w głębi ugrupowania przeciwnika, jak i w rejonie odpowiedzialności wojsk własnych. Polega na zdobywaniu informacji w trakcie przemieszczania się elementu rozpoznawczego po wyznaczonej trasie i we wskazanym czasie. Do realizacji zadań patrolowych mogą być wyznaczane drużyny lub plutony. W działaniach taktycznych, nie należy wykluczać sytuacji, gdy patrolowanie będzie prowadzone przez szperaczy (wyznaczony ze składu patrolu z zasady dwuosobowy zespół zwiadowców). Patrolowanie to rodzaj rozpoznania osobowego przygotowany i dostosowany technicznie (głównie pod względem środków transportowych) do zdobywania informacji o przeciwniku drogą bezpośredniej (optycznej i akustycznej) penetracji terenu (rejonu). Patrolowanie prowadzą nie tylko etatowe elementy rozpoznawcze, ale i inne rodzaje wojsk, stosownie do potrzeb oraz posiadanych możliwości. Ze względu na środki transportu patrolowanie może być realizowane pieszo lub na środkach transportowych (lądowych, morskich i powietrznych). Do prowadzenia naziemnego rozpoznania patrolowego wykorzystuje się: szperaczy, wozy patrolowe, patrole rozpoznawcze, bojowe patrole rozpoznawcze oraz motocyklowe grupy rozpoznawcze.

Wykorzystywanie systemów radiotechnicznych w zdobywaniu informacji rozpoznawczych prowadzone jest za pomocą urządzeń technicznych, realizowane

przy pomocy środków aktywnych i pasywnych. Istota zdobywania informacji rozpoznawczych sprowadza się do identyfikacji sygnałów odbieranych w urządzeniach.

Fotografowanie lub filmowanie z pokładu środków latających realizowane jest z wykorzystaniem odpowiednio przygotowanych i wyposażonych samolotów i śmigłowców oraz bezpilotowych środków rozpoznawczych. Polega na utrwalaniu rezultatów rozpoznania na nośnikach informacji w formie cyfrowej lub analogowej. Rezultaty fotografowania lub filmowania służą do bezpośredniej oceny działalności przeciwnika oraz stanowią podstawę analizy zmian, jakie zaszły w położeniu wojsk przeciwnika w okresie objętym rozpoznaniem. Istota tego sposobu rozpoznania polega na wykonywaniu zdjęć określonych rejonów zajętych przez wojska przeciwnika, ugrupowania i rozmieszczenia jego sił i środków rażenia, infrastruktury terenowej, zapór i przeszkód, manewru jednostek i innych elementów za pomocą przeznaczonej do tego celu aparatury. Fotografowanie i filmowanie jest techniką wykorzystywaną szeroko w rozpoznaniu naziemnym, powietrznym, morskim i satelitarnym, przez wszystkie rodzaje wojsk i sił zbrojnych. Pozwala ona uzyskiwać obrazy o najwyższej zdolności rozdzielczej. Zdjęcia i filmy wykonywane są w barwach naturalnych i w podczerwieni, szczególnie fotografia wielospektralna zawiera duże ilości informacji widmowej, której odpowiednie opracowanie umożliwia wyróżnienie z tła obiektów ukrytych i zamaskowanych, odróżnienie makiet od celów rzeczywistych. Zdjęcia i filmy mogą być realizowane w różny sposób. Zdjęcia perspektywiczne określane często fotografią boczną. Wykonywane są w sytuacji gdy środek rozpoznania powietrznego przelatuje z dala od rozpoznawanego obiektu. Metoda ta wymaga stosowania specjalnych, długoogniskowych kamer, dających zdjęcia w dużej skali o bardzo wysokiej rozdzielczości. Przy dobrych warunkach możliwy jest wgląd w ugrupowanie przeciwnika na odległość przekraczającą 100 km. Za szczególnie korzystne warunki, dla wojsk lądowych, uważa się fotografowanie i filmowanie ze wzgórz i wzniesień, z wież kościołów, kominów fabrycznych i innych punktów umożliwiających głęboki wgląd w teren.

Wykorzystanie systemów akustycznych lub sejsmicznych umożliwia zdobywanie informacji przez zastosowanie odpowiednich urządzeń reagujących na fale akustyczne lub sejsmiczne. Rozpoznanie akustyczne jest sposobem zdobywania informacji, w którym dane są pozyskiwane poprzez pozyskiwanie, gromadzenie i przetwarzanie sygnałów wywodzących się ze zjawiska fali dźwiękowej. Przykładem źródeł rozpoznania akustycznego mogą być hydrofony, sonary i dźwiękowe systemy rozpoznania artyleryjskiego. Urządzenia te mogą być pasywne, przechwytyjąc nadawany dźwięk lub aktywne – transmitując sygnały dźwiękowe i odbierające echo. Ponadto elementy rozpoznania dźwiękowego mogą występować jako systemy stacjonarne lub mobilne, np. okrętowe (włącznie z okrętami podwodnymi). Rozpoznanie sejsmiczne wykorzystywane jest do identyfikacji miejsc prowadzenia prac fortyfikacyjnych za pomocą materiałów wybuchowych lub określania współrzędnych wybuchów podziemnych.

Poszukiwanie, przechwytywanie i namierzanie źródeł promieniujących energię elektromagnetyczną (głównie środków łączności i radiolokacyjnych) realizowane jest w celu pozyskania danych pochodzących z technicznych źródeł informacji. **Poszukiwanie** jest analizą przydzielonego pasma częstotliwości, która pozwala na wykrywanie i określanie parametrów technicznych oraz wartości rozpoznawczej źródeł promieniowania elektromagnetycznego. Prowadzi się je według: cech rozpoznawczych (sygnały rozpoznawcze, rodzaje pracy itp.), częstotliwości (na określonych długościach fal) oraz w kierunku (w określonych sektorach). Natomiast **przechwytywanie** to odbiór i rejestrowanie emisji elektromagnetycznych stanowiących podstawę do analizy zawartych w nich danych. Może być prowadzone sposobem ręcznym lub automatycznym, za pomocą odpowiednich urządzeń rejestrujących (np.: magnetofon, dalekopis, faks). **Namierzanie** jest procesem lokalizacji źródeł promieniowania elektromagnetycznego w terenie. Realizowane jest, co najmniej dwoma namiernikami rozwiniętymi w określonej odległości od siebie. Odległość namierników, zwana podstawą (bazą) namierzania jest uwarunkowana głębokością lokalizacji obiektu (źródła) rozpoznania. Z zasady im większa podstawa namierzania tym bardziej precyzyjny pomiar.

Przesłuchiwanie lub wypytywanie prowadzone jest jako jawna rozmowa (wywiad) z jeńcem lub zbiegiem. W czasie rozmowy w celu uzyskania nowych lub potwierdzenia posiadanych informacji umiejętnie zadawane są pytania. Przesłuchiwanie lub wypytywanie prowadzi się spokojnie, metodycznie, bez poniżania godności osoby przesłuchiwanej lub wypytywanej, ale w sposób stanowczy pytający dąży do uzyskania stosownych informacji. Z praktyki rozpoznawczej wynika, że miejsce przesłuchania lub wypytywania powinno być w miarę bezpieczne i nie krępować osoby udzielającej informacji. Dla lepszego zrozumienia omawianej problematyki, warto wskazać na zasadniczą różnicę w stosowanych pojęciach. Przesłuchiwanie to wywiad skategoryzowany z jeńcem lub zbiegiem polegający na zadawaniu opracowanych i przygotowanych pytań, w celu uzyskania posiadanych przez przesłuchiwanego informacji. Natomiast wypytywanie to rozmowa z osobą (osobami) cywilną. Wypytywanie ma na celu uzyskanie, często podświadomie i wbrew jej woli wypytywanego, istotnych z punktu widzenia prowadzonych działań informacji. Wypytywanie przeprowadza się z reguły tak, aby nie zdradzać rzeczywistego celu rozmowy, a także nie demaskować zamiaru dalszego działania wojsk własnych oraz obiektów i rejonów będących w strefie zainteresowania rozpoznawczego.

Badanie i analizowanie uzbrojenia, wyposażenia to działalność rozpoznawcza, której celem jest pozyskanie taktyczno-technicznych danych o sprzęcie bojowym strony przeciwnej. Na podstawie zgromadzonych informacji poprzez ilościowe i jakościowe analizy danych uzyskiwanych w rezultacie badań technicznych, określane są potencjalne możliwości sprzętu bojowego, środków walki, amunicji i wyposażenia specjalistycznego (np.: sprzętu wojsk inżynierskich, artylerii, systemów dowodzenia). Zgromadzone w ten sposób informacje wykorzystywane są

w procesie oceny i prognozowania działań potencjalnego przeciwnika oraz stanowią treść publikacji rozpoznawczych (np. identyfikator sprzętu bojowego).

Analiza zdarzeń lub dokumentów stanowi jeden z obszarów działalności rozpoznawczej z dostępnych (otwartych) źródeł, która jest oparta na gromadzeniu informacji z prasy, radia, telewizji, Internetu oraz szeregu publikacji naukowych. Analiza zdarzeń i dokumentów dostarcza w zasadzie podstawowych informacji rozpoznawczych o faktach zaistniałych w obszarach zainteresowania rozpoznawczego. Niekiedy w szczególnych przypadkach bezpośrednie przekazy telewizyjne, relacje radiowe z miejsca zdarzenia mogą być źródłem bieżących danych rozpoznawczych. Rozpoznanie z dostępnych źródeł prowadzi się głównie w sztabach i etatowych komórkach rozpoznawczych. Niezależnie od uwarunkowań sytuacyjno-czasowych ma ono charakter ciągły. Typowym efektem (wynikiem) działalności rozpoznawczej jest ocena możliwości potencjalnego lub rzeczywistego przeciwnika, określenie poziomu zagrożenia wojsk własnych, wskazanie zakresu zmian w organizacji wojsk strony przeciwnej, ustalenie potencjalnych kierunków rozwoju sprzętu i uzbrojenia. Materialnym rezultatem działalności rozpoznawczej są wszelkiego rodzaju opracowania tematyczne na temat armii innych państw, komunikaty rozpoznawcze, meldunki okresowe i inne zbiory odpowiednio opracowanych informacji rozpoznawczych (np.: oceny rozpoznawcze obszarów zainteresowania, analizy i wnioski z przebiegu konfliktów zbrojnych, zestawienia ilościowo-jakościowe sprzętu bojowego).

Rozpoznanie walką jako jeden z rodzajów natarcia, ma na celu zmusić przeciwnika do ujawnienia swojego położenia, rozmieszczenia środków ogniowych, ilości zaangażowanych sił i zamiaru walki poprzez sprowokowanie jego reakcji obronnej na działania zaczepne. Bezpośrednia walka pododdziałów wojsk własnych jest efektywnym sposobem zdobywania informacji, w którym dane o przeciwniku są zdobywane w rezultacie wyników walki prowadzonej przez specjalnie do tego celu wydzielone pododdziały wojsk zmechanizowanych, pancernych lub desantowych. Ten sposób zdobywania informacji wykorzystuje się w wyjątkowych przypadkach, w celu sprawdzenia, sprecyzowania lub zdobycia danych o przeciwniku, których nie można pozyskać innymi metodami. Rozpoznanie walką wymaga dużego nakładu sił i środków. Do jego przeprowadzenia może być wyznaczony batalion (kompania) zmechanizowany, desantowy lub czołgów z odpowiednimi środkami wzmocnienia. Działanie wojsk wspiera się ogniem artylerii, a niekiedy również wysiłkiem lotnictwa i śmigłowców. W celu rozpoznania ugrupowania bojowego przeciwnika, wykrycia jego systemu obrony i ognia oraz schwytania jeńców, zdobycia dokumentów, wzorów uzbrojenia i sprzętu, do składu pododdziału prowadzącego rozpoznanie walką włącza się elementy rozpoznawcze z etatowych pododdziałów rozpoznawczych, a także zwiadowców-specjalistów rodzajów wojsk. W czasie walki wszyscy dowódcy pododdziałów działających w rejonie, w którym jest ono prowadzone, powinni prowadzić rozpoznanie przeciwnika, jego ugrupowania, systemu ognia i struktury obrony. Niestety należy wskazać, że ten

sposób rozpoznania ma obok wielu zalet również szereg wad, do najważniejszych zaliczyć można:

1) wysoki poziom zaangażowania sił i środków oraz prawdopodobne wysokie starty bojowe wojsk własnych;

2) możliwość ujawnienia przeciwnikowi zdolności operacyjno-taktycznych wojsk własnych i określenia prawdopodobnych zamiarów, a więc przygotowanie skutecznego przeciwdziałania;

3) rozpoznanie walką wymaga wielu ustaleń koordynacyjnych, co wydłuża czas planowania działań.

W literaturze przedmiotu podkreśla się fakt, że rozpoznanie walką należy rozpatrywać nie tylko z punktu widzenia potencjalnych korzyści, lecz także towarzyszących temu prawdopodobnych negatywnych skutków, czyli inaczej – ustalić opłacalność tego sposobu rozpoznania w konkretnej sytuacji bojowej. Zgromadzone doświadczenia wskazują, że w sytuacji, gdy konieczne dane o przeciwniku można zdobyć innymi sposobami, rozpoznania walką należy unikać.

Wypad jest jednym z aktywnych sposobów zdobywania informacji rozpoznawczych. Polega na skrytym podejściu i niespodziewanym ataku przygotowanego pododdziału (grupy) na zawczasu zaplanowany i rozpoznany obiekt (okop, schron, posterunek itp.) w celu ujęcia jeńca, zdobycia dokumentów, wzorów uzbrojenia i wyposażenia. Wypad organizuje się podczas prowadzenia działań w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem, na rozkaz lub zezwolenie dowódcy związku taktycznego (oddziału). Do przeprowadzania wypadu może być wyznaczony pododdział rozpoznawczy lub piechoty w składzie do wzmocnionego plutonu. Pododdział wyznaczony do wykonania wypadu może działać pieszo, na pojazdach lub śmigłowcach. Pododdział (grupa) wyznaczony do wykonania wypadu może być wzmocniony, w zależności od zadania i sytuacji, saperami wyposażonymi w środki do usuwania zapór. Jego działanie może być wspierane ogniem artylerii i moździerzy. Luki i odstępy w ugrupowaniu bojowym przeciwnika, ułatwiają wybór obiektów wypadu i podejście do nich, z drugiej strony przeciwnik dysponuje dużą ilością przyrządów do obserwacji w nocy i radiolokacyjnych środków wykrywania naziemnych celów ruchomych, co utrudnia skryte podejście i przeniknięcie w jego ugrupowanie, a czasem nawet przeprowadzenie wypadu. Ponadto przeciwnik może organizować przed celami wysokoopłacalnymi ciągłe pole obserwacji radiolokacyjnej dające możliwość wykrycia ruchu grup i żołnierzy na odległość 1,5 do 6,5 km od miejsca rozmieszczenia stacji radiolokacyjnych (zależnie od typu stacji i ukształtowania terenu). Dlatego drogi podejścia do obiektu wypadu należy wybierać tak, aby nie były one obserwowane za pomocą urządzeń noktowizyjnych oraz stacji radiolokacyjnych przeciwnika. Warunkiem sukcesu wypadu we współczesnej walce jest nie tylko dokładne jego przygotowanie, ale także przeprowadzenie wielu treningów z pododdziałem wyznaczonym do wypadu.

Napad jest to zaskakujące uderzenie na przeciwnika w celu zdobycia jeńców, dokumentów, wzorów uzbrojenia i sprzętu lub zniszczenia wykrytych środków ogniowych, punktów i stanowisk dowodzenia oraz innych ważnych celów wyso-

koopłaczalnych. Napady wykonują z reguły elementy rozpoznania bezpośredniego działające w głębi ugrupowania przeciwnika według decyzji ich dowódców i przeważnie z uprzednim powiadomieniem przełożonego. Napady mogą być wykonywane z pewnej odległości, tylko przy wykorzystaniu środków ogniowych, bez wchodzenia na teren obiektu (napady ogniowe) lub też poprzez przeniknięcie (grupy) elementu rozpoznawczego do obiektu. W drugim wypadku ogień otwiera się tylko w razie, gdy przeciwnik zdemaskuje element rozpoznawczy, ewentualnie, jeśli jest to konieczne i wynika z planu, po zakończeniu działania. Napady ogniowe wykonuje się głównie na elementy ugrupowania bojowego przeciwnika wrażliwe na ogień (np.: wyrzutnie raketowe, elementy systemu dowodzenia, środki łączności) z zasady w przypadkach utrudnionego przeniknięcia elementu rozpoznawczego do obiektu. Decyzję, co do sposobu wykonania napadu podejmuje dowódca elementu rozpoznawczego. We współczesnej walce, przeprowadzanej z wielką dynamiką, gdy większość obiektów przeciwnika będzie znajdowała się w ciągłym ruchu, z krótkotrwałymi przystankami na wykonanie określonych zadań bojowych, napad jako sposób rozpoznania nie tylko nie utracił swego znaczenia, lecz może być stosowany z dużo większą skutecznością niż uprzednio. Napad musi być poprzedzony bardzo wnikliwym rozpoznaniem danego obiektu, ustalającym dokładnie miejsce jego rozmieszczenia, skład, ochronę i obronę obiektu, skryte podejście do niego, możliwości przeciwdziałania przeciwnika w czasie wykonywania napadu. Rozpoznanie powinno być prowadzone aż do momentu rozpoczęcia napadu. Wskazane jest, aby kierujący przebiegiem napadu dowódca przed postawieniem zadania do wykonania napadu, osobiście zapoznał się z obiektem – przeprowadził jego rekonesans. Dla sprawnego przebiegu napadu, zależnie od potrzeb, ze składu elementu rozpoznawczego organizuje się podgrupy: torującą, ubezpieczającą i atakującą (ogniową, niszczącą, chwytającą). Po wykonaniu napadu pododdział powinien jak najszybciej oddalić się na bezpieczną odległość po uprzednio wybranej trasie.

Zasadzka jest sposobem aktywnych działań elementu rozpoznawczego polegającym na nagłym i krótkotrwałym zaatakowaniu będącego w ruchu obiektu przeciwnika. Zasadzki mogą organizować: elementy rozpoznawcze w czasie wykonywania zadań w ugrupowaniu przeciwnika oraz specjalnie do tego celu wyznaczane pododdziały zmechanizowane i czołgów, zwykle w składzie do wzmocnionego plutonu. Zasadzki stosuje się w celu schwytania jeńca, zdobycia ważnych dokumentów bojowych, nowych wzorów uzbrojenia czy sprzętu bojowego, zadania strat przeciwnikowi, wywołania ujemnych nastrojów wśród żołnierzy przeciwnika – wprowadzenia psychozy strachu, braku poczucia pewności siebie i celowości prowadzonych działań. Świadomość prowadzenia walki w ugrupowaniu przeciwnika przez regularne jednostki bojowe podnosi walory moralne miejscowej ludności. Zasadzki mogą być z równym powodzeniem stosowane podczas prowadzenia rozpoznania, jak również w ubezpieczeniu bezpośrednim, np. na postoju, a także w czasie działań opóźniających – dla zahamowania tempa pododdziałów pościgowych. Charakter zasadzki określa każdorazowo cel, jaki chcemy dzięki niej osią-

gnąć. Warunkiem powodzenia zasadzki jest odpowiedni wybór miejsca na jej wykonanie, skryte przygotowanie i szybkie przeprowadzenie. Sposoby wykonania zasadzek mogą być różne zależnie od celu działania, charakteru obiektu i warunków terenowych oraz posiadanych sił i środków. Zasadzki mogą być organizowane zawczasu i doraźnie, z użyciem środków ogniowych i materiałów wybuchowych lub bez ich stosowania, a w zależności od charakteru terenu i rozmieszczania wykonawców zasadzki mogą być: jednostronne, dwustronne i w kształcie worka. Gdy czas pozwala, to zasadzki przeciwko ważnym obiektom przeciwnika, na drogach ich przemarszu oraz w przewidywanych miejscach postoju organizuje się w sposób planowy, starannie dobiera się teren i odpowiednio go przygotowuje (ustawia zapory i miny, a niekiedy buduje stanowiska ogniowe), a także koordynuje się dokładnie działanie poszczególnych zespołów funkcjonalnych w zasadzce.

Doraźnie można organizować zasadzki na przypadkowo napotkane obiekty przeciwnika, których zaatakowanie umożliwi zdobycie nowych informacji. Dotyczyć to może niewielkich obiektów bez ochrony lub działających samodzielnie elementów stanowisk dowodzenia, łączności, rozpoznania elektronicznego. Doraźnie mogą być również organizowane zasadzki w celach samoobronny (np. w przypadku pościgu przeciwnika). Czasu na organizację tego typu zasadzek może być bardzo mało, zazwyczaj wystarczy go tylko na skryte zajęcie stanowisk i wydanie odpowiednich komend. Aby zapewnić skuteczność działania w zasadzce, ze składu elementu rozpoznawczego organizuje się podgrupy funkcjonalne: ubezpieczającą, atakującą (chwytną, ogniową), a niekiedy, zależnie od potrzeb i możliwości, wysunięty posterunek obserwacyjny. Wystawia się go na kierunku spodziewanego podejścia przeciwnika do miejsca zasadzki, w odległości zapewniającej utrzymanie łączności z dowódcą zasadzki.

Określenie sposobu realizacji zadań rozpoznawczych jest uzależnione od znajomości wielu czynników, tj.: możliwości własnych wojsk, przeciwnika i jego zamierzeń: ugrupowania bojowego, potencjału, sposobu rozegrania walki, terenu, pogody, innych (dotyczących np.: ludności cywilnej znajdującej się w rejonie starcia, jej wyznania, kultury itp.).

4. ELEMENTY ROZPOZNAWCZE W BATALIONIE

Wyposażenie wojsk w nowoczesny sprzęt techniczny, wpływa w istotny sposób na charakter współczesnych działań taktycznych, a to z kolei wymusza na rozpoznaniu opracowanie nowych technik zdobywania i przesyłania informacji. Za pomocą dostępnych w batalionie środków rażenia, można zwalczać przeciwnika na odległości kilku kilometrów, jednak pod warunkiem, posiadania stosownych danych rozpoznawczych. Wzrost tempa i manewrowości w działaniach bojowych wymaga znacznego skrócenia czasu potrzebnego na zdobywanie informacji o przeciwniku i terenie, ich opracowywanie oraz przekazywanie zainteresowanym. Z tego względu siły i środki rozpoznania organizowane są zgodnie z zasadami w specjalistyczne systemy. System rozpoznania organizuje się już od najniższych poziomów dowodzenia poprzez batalion, oddział, związek taktyczny i wyżej. Struktura systemu stwarza dogodne warunki do wszechstronnego wykorzystania wszystkich posiadanych sił i środków rozpoznawczych zapewniających napływ danych na potrzeby oceny sytuacji oraz oddziaływania środków rażenia.

Na szczeblu batalionu organizuje się system rozpoznawczy, wykorzystując do tego pododdziały bojowe i pluton rozpoznawczy. Powyżej system rozpoznania organizuje się, wykorzystując etatowe pododdziały rozpoznawcze oraz inne specjalistyczne elementy rozpoznawcze rodzajów wojsk.

Jednym z najważniejszych obowiązków dowódcy batalionu we wszystkich rodzajach działań jest właściwe wykorzystanie etatowych i przydzielonych sił i środków rozpoznawczych. Na szczeblu batalionu elementami rozpoznania, które powinny zapewnić napływ informacji niezbędnych do podjęcia właściwej decyzji i kierowania działaniami są:

- szperacze,
- posterunek obserwacyjny (PO),
- ruchomy posterunek obserwacyjny (RPO),
- wozy patrolowe (WP),
- grupa wypadowa (GW),
- patrol rozpoznawczy (PR),
- bojowy patrol rozpoznawczy (BPR),
- pieszy patrol rozpoznawczy (PPR),
- motocyklowy zespół rozpoznawczy.

Każdy element rozpoznawczy jest składową systemu rozpoznania batalionu. Należy wskazać na fakt, że system rozpoznania batalionu stanowi podsystem rozpoznania oddziału. Batalion może więc korzystać z możliwości zdobywania danych przez inne źródła rozpoznania występujące w systemie rozpoznania związku taktycznego. Jednocześnie elementy rozpoznawcze batalionu stanowią uzupełnienie wiedzy gromadzonej w oddziale i związku taktycznym.

Prowadzenie działań rozpoznawczych w batalionie jest istotą działalności rozpoznawczej, która polega na realizacji określonych przedsięwzięć w celu uzyskania za pomocą różnych metod wykrywania, danych rozpoznawczych o działaniach i środkach przeciwnika oraz danych meteorologicznych, hydrograficznych lub geograficznych określonego obszaru²⁴.

4.1. Szperacze

Szperacze to z zasady zespół zwiadowców realizujących krótkotrwale zadania rozpoznawcze polegające na pozyskaniu informacji o przeciwniku lub wyznaczonym obiekcie terenowym. Zespół wydzielony z patrolu rozpoznawczego, działając w składzie dwu lub trzyosobowym przemieszcza się skrycie w kierunku wskazanego obiektu rozpoznania i pozyskuje podstawowe informacje rozpoznawcze, po czym wraca do składu patrolu.

Szperacze prowadzą rozpoznanie zabudowania (często w literaturze stosowany jest termin – pojedynczego), wzgórza, zagajnika lub skrzyżowania dróg. Prowadzą z ukrycia za pomocą przyrządów obserwacyjnych, z odległości zapewniającej dokładną widoczność danego obiektu. Ze względu na ograniczony sposób działania (pieszo) oraz czas, nie zawsze jest możliwe szczegółowe rozpoznanie wszystkich przedmiotów terenowych. Należy, zatem dokładnie rozpoznawać tylko takie obiekty, które mają zasadnicze znaczenie dla działań przeciwnika. Trzeba, bowiem pamiętać, że obiekt terenowy (dom czy wzgórze) znajdujący się obok drogi w odległości większej od odległości strzału bezwzględnej ma mniejsze znaczenie, niż taki sam obiekt znajdujący się bezpośrednio przy drodze lub przed miejscowością, rzeką, pasmem wzgórz itp., ponieważ może on stanowić, ukrycie dla ubezpieczenia sił przeciwnika, jego zasadzki czy też obserwatora.

Wykorzystanie szperaczy w działaniach rozpoznawczych, szczególnie na szczeblu batalionu jest, jak wskazuje praktyka, bardzo efektywnym sposobem pozyskiwania informacji rozpoznawczych. Dlatego ten element rozpoznawczy znajduje zastosowanie we wszystkich rodzajach działań bojowych. Bezpośrednie rozpoznanie terenu i obiektów przeciwnika przez zwiadowców pozwala na ustalenie faktycznego stanu badanego obiektu, co w dobie technicznych środków maskowania, ma niebagatelne znaczenie dla poznania sytuacji w rejonie działania batalionu.

²⁴ Por. A. Nowak, *Działalność rozpoznawcza na szczeblach taktycznych*, AON, Warszawa 2002, s. 8.

4.2. Posterunek obserwacyjny

Posterunek obserwacyjny²⁵ jest elementem rozpoznawczym w składzie drużyny, który wykonuje zadania za pomocą obserwacji i podsłuchu. Element rozpoznawczy, jakim jest PO lub RPO wydzielany jest praktycznie zarówno z etatowych sił pododdziałów batalionu, jak i specjalistycznych jednostek rozpoznania. Skład posterunku stanowi 2–3 zwiadowców w pododdziałach rozpoznawczych, natomiast w pododdziałach zmechanizowanych i czołgów obsadę PO stanowić może etatowa drużyna lub załoga wozu bojowego. Posterunki obserwacyjne prowadzą rozpoznanie we wszystkich rodzajach działań bojowych.

Biorąc pod uwagę takie czynniki jak: możliwości rozpoznawania obiektów przez oko ludzkie, przejrzystość powietrza, kontrastowość obiektu, porę doby itp., można przyjąć, że średni zasięg rozpoznania prowadzonego przez PO będzie wynosił do 3 km, w polskich warunkach fizyczno-geograficznych (normy instrukcyjne przewidują nawet odległość 5–7 km, co przy intensywnej rozbudowie i zagospodarowaniu przestrzennym jest sprawą dyskusyjną). Odległość rozmieszczenia pomiędzy posterunkami wynosi zwykle od 600 do 1800 m. Wartość ta wskazuje, że pluton (3 posterunki obserwacyjne) może prowadzić obserwację na rubieży nawet do 5 km. Czas przygotowania do pracy PO wynosi około 30 minut. Z uwagi na głębokość rozpoznania i szerokość podstawy sektora rozpoznania, można teoretycznie przyjąć, że cały pluton rozpoznawczy może prowadzić rozpoznanie w systemie posterunków obserwacyjnych na powierzchni do około 15 km².

Pozyskiwanie informacji odbywa się poprzez obserwację wzrokową, wspartą sprzętem optycznym (elektrono-optycznym), a także przez urządzenia obserwacyjno-celownicze transporterów i czołgów. Obserwacja prowadzona jest przez obserwatorów w odpowiednio podzielonych sektorach (rejonach), ograniczonych granicą widzialności i możliwościami posiadanych środków. Szczególnym rodzajem obserwacji jest obserwacja za pomocą urządzeń radiolokacyjnych, telewizyjnych, a nawet fotograficznych. Obserwator pośrednio tylko obserwuje na ekranie urządzenia radiolokacyjnego lub na ekranie zjawiska pola walki.

Posterunek obserwacyjny wydzielany jest do prowadzenia bezpośredniej obserwacji działań przeciwnika, jego obiektów terenowych w wyznaczonym sektorze na prawdopodobnych kierunkach podejścia jego sił. Rozmieszczony jest na linii styczności walczących wojsk, we własnym ugrupowaniu, bądź w głębi ugrupowania przeciwnika w uprzednio wybranych i przygotowanych punktach terenowych. Posterunki obserwacyjne rozmieszcza się w rejonie ześrodkowania batalionu, w działaniach obronnych – w ramach pozycji ubezpieczeń bojowych, a także w głębi własnego ugrupowania na kolejnych liniach obrony, na skrzydłach i w strefie tyłowej działań batalionu. Rozmieszczenie PO uzależnione będzie od prowadzonych działań, dotychczasowego charakteru działań przeciwnika, warunków tere-

²⁵ Zob. szerzej: *Posterunek obserwacyjny i ruchomy posterunek obserwacyjny. Podręcznik*, Warszawa 1980.

nowych, rejonów zagrożonych penetracją i oddziaływaniem przeciwnika. Dlatego też posterunki obserwacyjne stanowią swoistą sieć pozyskiwania informacji oraz ubezpieczenia własnych sił.

Posterunki obserwacyjne mogą łączyć zadania związane z obserwacją przestrzeni powietrznej, oraz rozpoznania skażeń. Oprócz rozlokowania bezpośrednio w rejonach rozmieszczenia wojsk, stanowić będą skład elementów ubezpieczenia postoju, organizując obserwację na wybranych prawdopodobnych kierunkach działania przeciwnika (elementów rozpoznawczych przeciwnika), w rejonach ważnych obiektów, w punktach zainteresowania.

W działaniach obronnych PO prowadzą ciągłą obserwację w wyznaczonych sektorach, przy ważnych obiektach terenowych i odcinkach terenu, na skrzydłach ugrupowania obronnego. Do czasu rozpoczęcia walki zadaniem PO jest rozpoznanie i identyfikacja elementów rozpoznawczych przeciwnika, kierunków podchodzenia i rozpoznania, ustalenie priorytetowych rubieży i obiektów będących przedmiotem rozpoznania przez przeciwnika. W trakcie prowadzenia walki obronnej PO rozpoznaje skład, siłę i wyposażenie pierwszorzutowych pododdziałów uczestniczących w natarciu, kierunki ich działania, czas i miejsce rozwinięcia. Szczególną uwagę skupia się na rozpoznaniu zgrupowań czołgów, identyfikacji sprzętu przeciwpancernego.

4.3. Ruchomy posterunek obserwacyjny

Ruchomy posterunek obserwacyjny jest doraźnie zorganizowanym elementem rozpoznawczym, wykonującym zadanie za pomocą obserwacji w ruchu. Organizuje się go we wszystkich działaniach (natarcie, obrona w pasie przesłaniania) na szczeblu batalionu.

Obsadę ruchomego posterunku obserwacyjnego, stanowi zazwyczaj etatowa drużyna (załoga) wyznaczona ze składu pododdziału rozpoznawczego lub ogólnowojskowego. Ruchomy posterunek obserwacyjny działa na pojeździe mechanicznym (wozie bojowym), prowadząc obserwację w ruchu lub w czasie krótkich przystanków. Podstawowym zadaniem ruchomego posterunku obserwacyjnego jest uzyskiwanie aktualnych danych o położeniu i sposobie działania walczących pododdziałów przeciwnika i wojsk własnych oraz wykrywanie i rozpoznawanie obiektów przeciwnika położonych w głębi (drugorzutowe punkty oporu, stanowiska ogniowe artylerii i moździerzy, pododdziały wychodzące do kontrataku itp.).

Ruchome posterunki obserwacyjne organizowane przez pododdział najczęściej nie mają określonego czasu zakończenia prowadzenia rozpoznania. Z zasady są one wysyłane na cały okres prowadzenia działań przez pododdział. Zadanie ruchomego posterunku obserwacyjnego kończy się z chwilą zatrzymania natarcia przez przeciwnika lub przejścia pododdziału do innej formy działań jako drugi rzut, odparcia przeciwuderzenia, likwidacji okrążonego przeciwnika itp.

W czasie działań można również organizować ruchome posterunki obserwacyjne o ograniczonym zadaniu i czasie działania. Najczęściej będą to posterunki organizowane przez patrole rozpoznawcze w celu zdobycia danych o przeciwniku i terenie, niezbędnych do określenia dogodnego momentu i kierunku wejścia do działania (ustalenia luk w ugrupowaniu przeciwnika, określenia czasu rozpoczęcia i kierunku wycofywania się przeciwnika itp.) tych elementów rozpoznawczych. Tego rodzaju ruchome posterunki obserwacyjne po wykonaniu zadania mogą przejść do działania jako wozy patrolowe lub dołączyć do jądra (PR). Technika działania ruchomego posterunku obserwacyjnego wysłanego z BPR (PR) jest taka sama.

W zależności od potrzeb i konkretnej sytuacji ruchome posterunki obserwacyjne mogą być organizowane doraźnie w czasie działań lub wcześniej, w czasie przewidywania prowadzenia przez wojska działań w danych rejonach. Będą, to najczęściej posterunki obserwacyjne, które z chwilą rozpoczęcia tych działań przez wojska własne (przeciwnika) przystąpią do prowadzenia rozpoznania jako ruchome posterunki obserwacyjne.

Ruchome posterunki obserwacyjne działają, w zasadzie w ugrupowaniu pierwszorzutowych pododdziałów (nacierających, osłonowych) oraz w lukach i na skrzydłach wojsk własnych, prowadząc obserwację w ruchu i z przystanków na dogodnych punktach terenowych.

W działaniach zaczepnych, sposób działania ruchomego posterunku obserwacyjnego może być różny i zależy od sytuacji i warunków terenowych. W czasie natarcia wojsk własnych w terenie równinnym, gdy pododdziały pierwszorzutowe uzyskują powodzenie, ruchomy posterunek obserwacyjny przesuwa się bezpośrednio za nacierającymi pododdziałami pierwszego rzutu, obserwując pole walki w ruchu. Natomiast w terenie pagórkowatym i urozmaiconym przesuwa się on (nie przerywając obserwacji) do wybranych dogodnych punktów terenowych (w miarę ich zajmowania przez wojska własne), z których prowadzi obserwację, zatrzymując się. Zmiany miejsc obserwacji dokonuje się na możliwie maksymalnej szybkości.

Ruchomy posterunek obserwacyjny ze względu na wykonywane zadania stanowi dla przeciwnika ważny element ugrupowania bojowego, który musi być zniszczony w pierwszej kolejności. Dlatego też, wybierając miejsca do obserwacji, trzeba koniecznie wykorzystać możliwości nawet częściowego maskowania i zabezpieczenia przed ogniem przeciwnika.

Czas prowadzenia obserwacji z wybranego miejsca w terenie zależy od tempa natarcia wojsk własnych oraz od zasięgu obserwacji. Im szybsze będzie tempo natarcia wojsk własnych, tym krótszy czas obserwacji prowadzonej z danego miejsca. W każdym przypadku ruchomy posterunek obserwacyjny powinien dążyć do prowadzenia obserwacji jak najdalej w głąb ugrupowania przeciwnika (poza rubież styczności wojsk).

Działając na skrzydle pododdziału, ruchomy posterunek obserwacyjny powinien przejawiać szczególną uwagę. Rozpoznanie skrzydeł prowadzone jest w celu zdobycia informacji o ewentualnym wyprowadzaniu kontrataków, uderzeń na

skrzydło, zajmowania rubieży ogniowych przez wydzielone siły przeciwnika. Zmiana miejsc obserwacji w tych warunkach powinna trwać krócej, a obserwacja terenu musi być prowadzona bardziej szczegółowo.

W obronie, ruchome posterunki obserwacyjne organizuje się najczęściej w pasie przesłaniania, gdzie obrona jest organizowana bez styczności z przeciwnikiem. Posterunki te organizuje się wcześniej i do chwili podejścia przeciwnika oraz rozpoczęcia wycofywania się pododdziałów wojsk osłonowych działają one jako posterunki obserwacyjne. W tym okresie ruchome posterunki obserwacyjne prowadzą obserwację terenu, określają kierunki podejścia, rejony i czas rozwijania się do natarcia oraz siłę i skład przeciwnika w odniesieniu do poszczególnych kierunków obrony.

4.4. Wóz patrolowy

Wóz patrolowy (WP) wysyła się ze składu patrolu rozpoznawczego w celu prowadzenia rozpoznania terenu i obiektów przeciwnika oraz ubezpieczania sił głównych patrolu i pododdziałów prowadzących działania bojowe przed niespodziewanym atakiem strony przeciwnej. Załogę wozu patrolowego z zasady stanowi załoga czołgu, transportera opancerzonego, samochodu, a niekiedy nawet motocykla.

Wóz patrolowy zależnie od sytuacji, warunków terenowych i atmosferycznych oraz rodzaju działań bojowych przemieszcza się w odległości do 1,5 km od sił głównych patrolu (odległość ta jest uwarunkowana możliwością wparcia ogniowego przez skład patrolu). Oczywiście w razie braku łączności radiowej lub w warunkach ograniczonej widoczności odległość tę zmniejsza się stosownie do potrzeb wynikających z charakteru prowadzonych działań. Zgodnie z procedurami dowodzenia, pomiędzy dowódcą wozu patrolowego a dowódcą patrolu organizuje się łączność radiową, a ponadto, dowódca patrolu powinien ustalić dodatkowe sygnały i znaki umówione na potrzeby szperaczy.

Podstawowym sposobem prowadzenia rozpoznania przez wóz patrolowy jest obserwacja. Załoga wozu patrolowego prowadzi ciągłą obserwację, wykorzystując przyrządy obserwacyjne i noktowizyjne, a także, jeżeli posiada głowice optoelektroniczne. W terenie utrudniającym prowadzenie obserwacji z wnętrza wozu bojowego, dowódca wysyła 1–2 żołnierzy obserwatorów-szperaczy, stawiając im określone zadania. Wysyłając szperaczy należy ich ubezpieczać. W tym celu wóz patrolowy powinien zająć dogodne stanowisko ogniowe, a załoga powinna być gotowa do otwarcia ognia. Stanowisko ogniowe powinno być tak wybrane, aby umożliwiło nie tylko skuteczne prowadzenie ognia, lecz także ułatwiało szperaczom skryte i szybkie podejście do rozpoznawanego obiektu oraz zapewniało bezpieczny powrót po wykonaniu zadania.

Taktyka działania wozów patrolowych zakłada, że w toku działań WP powinien przemieszczać się skokami od ukrycia do ukrycia, zatrzymując się w miejscach umożliwiających dobrą obserwację i ukrycie. Należy pamiętać, że we współ-

czesnych dynamicznych działaniach, przy stałym zagrożeniu ze strony przeciwnika, nie zawsze będzie możliwe częste zatrzymywanie wozu patrolowego. Dlatego procedury działania WP przewidują, że teren otwarty należy pokonywać z maksymalną szybkością w celu uniknięcia oddziaływania środków ogniowych przeciwnika. Podczas realizacji zadań rozpoznawczych należy uwzględnić fakt, że tempo działań wozu patrolowego powinno być dostosowane do tempa działania jądra patrolu, z którego został wysłany. Dlatego konieczna jest okresowa weryfikacja położenia patrolu rozpoznawczego i jego wozów patrolowych. Wóz patrolowy przemieszcza się skokami do poszczególnych rubieży terenowych lub obiektów. Jeżeli w czasie działania wykryto oznaki świadczące o obecności strony przeciwnej (np.: ruch pojazdów, zniszczony sprzęt bojowy, elementy wyposażenia żołnierzy nieprzyjaciela) lub wóz patrolowy został ostrzelany przez przeciwnika, to dowódca organizuje posterunek obserwacyjny i prowadzi obserwację oraz wysyła szperaczy w celu pozyskania dodatkowych informacji. O wykrytym przeciwniku dowódca wozu patrolowego melduje niezwłocznie dowódcy patrolu rozpoznawczego.

Dowódca wozu patrolowego może otrzymać zadanie rozpoznania obiektów terenowych i elementów infrastruktury. Obiektem rozpoznania dla wozu patrolowego może być: mała miejscowość, osiedle, wieś, most lub bród na rzece, zagajnik leśny, niewielki las, wybrane urządzenie hydrotechniczne. Ponadto wóz patrolowy może otrzymać zadanie: ustalenia systemu zapór inżynierskich, rozpoznania przeciwnika za przeszkodą wodną, zorganizowania w wyznaczonym miejscu posterunku obserwacyjnego itp.

Rozpoznawanie miejscowości przez WP wymaga przede wszystkim ustalenia obecności przeciwnika. Dowódca wozu patrolowego po zbliżeniu się do miejscowości na odległość umożliwiającą dogodną i skrytą obserwację powinien nakazać prowadzenie szczegółowej obserwacji zabudowań najbardziej wysuniętych budynków, znajdujących się na kierunku marszu. Następnie wysyła szperaczy i na podstawie ich meldunków podejmuje dalsze działania. Wozy patrolowe w miejscowości, powinny działać parami, ubezpieczając się wzajemnie oraz muszą być ubezpieczane przez szperaczy pieszych. W czasie przejazdu przez miejscowości należy zwracać szczególną uwagę na skrzyżowania dróg, place, ogrody, okna budynków, piwnice. W pojazdach, czołgach i transporterach opancerzonych luki (klapy, drzwi) powinny być pozamykane, a załogi gotowe do natychmiastowego otwarcia ognia.

Rozpoznanie lasu przez wóz patrolowy wymaga zachowania szczególnej ostrożności ze względu na fakt, że przeciwnik prawdopodobnie będzie stosował zapory inżynierskie na dogodnych podejściach oraz zasadzki na duktach leśnych i pułapki ogniowe. Wóz patrolowy po zbliżeniu się do lasu prowadzi obserwację z ukrycia. Podczas rozpoznawania zagajnika lub lasu należy zwrócić szczególną uwagę na rozpoznanie jego skraju oraz wyniosłości terenowych położonych przed lasem. Z praktyki działania elementów rozpoznawczych wynika, że rozpoznawanie lasu należy prowadzić na głębokość do kilkuset metrów. Dowódca wozu patrolowego może wysłać w tym celu szperaczy pieszych. W czasie rozpoznawania skraju lasu przez szperaczy, wóz patrolowy powinien ubezpieczać ich działanie.

Rozpoznanie mostu rozpoczyna się od obserwacji prowadzonej przez załogę wozu patrolowego. Poprzez obserwację ustala się, czy w pobliżu nie znajduje się przeciwnik. Następnie dowódca wozu patrolowego wysyła szperaczy, którzy pod osłoną wozu patrolowego przeprowadzają szczegółowe rozpoznanie obiektu, zwracając uwagę, czy nie jest zaminowany lub uszkodzony. Określają jego przypuszczalną nośność, głębokość rzeki i rodzaj dna. Jeśli możliwy jest przejazd przez most, to wóz patrolowy pod osłoną szperaczy przeprowia się szybko na przeciwległy brzeg i ubezpiecza przeprawę sił głównych patrolu rozpoznawczego. Gdy przejazd przez most jest niemożliwy, wówczas załoga wozu patrolowego prowadzi rozpoznanie rzeki w celu ustalenia najodpowiedniejszego odcinka do przeprawy lub brodu.

Podobnie jak w przypadku mostu, przebiega *rozpoznanie brodu*. Rozpoczyna się od obserwacji przez załogę wozu patrolowego terenu przyległego do rzeki. Następnie dowódca wozu patrolowego wysyła szperaczy, którzy ubezpieczani przez środki ogniowe wozu patrolowego przeprowadzają szczegółowe rozpoznanie brodu, przede wszystkim zwracając uwagę, czy w pobliżu nie znajduje się przeciwnik. Następnie szperacze określają charakter dna rzeki czy nie jest zaminowany oraz ustalają głębokość brodu i możliwości jego wykorzystania.

4.5. Grupa wypadowa

Grupa Wypadowa – to przygotowany do działania (wyselekcjonowany, przeszkolony i wyposażony) zespół bojowy, którego celem jest zdobycie informacji rozpoznawczych lub zniszczenie wskazanego, uprzednio rozpoznanego obiektu w ugrupowaniu przeciwnika. Podstawą organizacji grupy wypadowej jest pluton rozpoznawczy lub wyznaczony do działania pododdział wojsk zmechanizowanych wzmocniony w razie potrzeby żołnierzami rodzajów wojsk (np. saperami lub artylerzystami).

W literaturze przedmiotu podkreśla się, że istota działania grupy wypadowej polega na niespodziewanym podejściu i uderzeniu na zawczasu rozpoznany obiekt w celu zdobycia informacji²⁶. Obiektem wypadu mogą być następujące elementy przeciwnika: posterunek obserwacyjny, punkt kierowania ogniem, punkt dowódczo-obszerny, stacja radiolokacyjna. Ponadto jak wskazują doświadczenia celem działania grupy wypadowej może być zniszczenie wybranych obiektów infrastruktury bądź ugrupowania bojowego. Obiekty wypadu powinny być wybierane na skrzydłach lub w lukach ugrupowania bojowego. Zasadniczo będą to wysunięte punkty oporu oraz siły i środki ogniowe przeciwnika rozmieszczone na linii styczności wojsk. W wyjątkowych wypadkach mogą być to obiekty położone w głębi ugrupowania bojowego przeciwnika, jednak w odległości zapewniającej wsparcie ogniowe grupie wypadowej.

²⁶ Zob. szerzej: *Wypad. Podręcznik*, GZSB, MON, Warszawa 1980.

Grupa wypadowa na czas realizacji zadania przyjmuje stosowne do celu działania ugrupowanie. Zasadniczo grupa wypadowa posiada następujące elementy: podgrupę torującą (rozgradzającą), ubezpieczającą (ogniową), napadu (chwytającą). Jeśli sytuacja tego wymaga mogą być zorganizowane dodatkowe elementy np.: podgrupa przeprawowa, transportowa, naprowadzania.

Podgrupa torująca organizowana jest z reguły na bazie drużyny (sekcji) saperów z zadaniem wykonania przejść w zaporach inżynieryjnych, rozminowania lub zaminowania terenu w rejonie obiektu wypadu. Podgrupę ubezpieczającą stanowią żołnierze uzbrojeni w środki ogniowe zapewniające osłonę działania elementów grupy wypadowej i ich bezpieczne wycofanie z rejonu obiektu. Głównym elementem grupy wypadowej jest zespół (podgrupa) napadu, na którym spoczywa obowiązek wykonania zasadniczego zadania. W praktyce może to oznaczać zdobycie jeńca, dokumentów bojowych, wzorów nowego uzbrojenia lub zniszczenia obiektu. Wiele kontrowersji budzi kwestia zdobycia dokumentów bojowych. Wśród licznych opinii przeważa stanowisko, że wykorzystywanie grupy wypadowej do tego zadania nie jest celowe. Uwzględniając wszelkie argumenty przeciwników takiego rozwiązania, należy wskazać na fakt, że jedynie na podstawie zdobytych dokumentów bojowych możliwe jest ustalenie poziomu wiedzy, jakim dysponuje strona przeciwna o wojskach własnych oraz określenie prawdopodobnego zamiaru dalszego działania przeciwnika.

W czasie działania grupy wypadowej można wyodrębnić kilka etapów, które składają się na realizację celu głównego. W pierwszym następuje przygotowanie grupy do działania. Etap ten obejmuje selekcję żołnierzy, ich wyposażenie zgodne z potrzebami w sprzęt i broń, podział zadań dla zespołów (podgrup) i zgrywanie (szkolenie) grupy²⁷. W tym czasie prowadzona jest stała obserwacja w rejonie obiektu wypadu. W drugim etapie grupa wypadowa przemieszcza się z rejonu wyjściowego na podstawy wyjściowe w pobliżu obiektu wypadu. Kolejny etap to pokonanie zapór inżynieryjnych i wejście w ugrupowanie przeciwnika. W tym okresie szczególnego znaczenia nabiera zapewnienie bezpieczeństwa działającej grupy wypadowej. Dlatego do osłony działania grupy i jej wsparcia wyznacza się wydzielone środki ogniowe, a nawet pododdziały artylerii (zwłaszcza moździerzy). W czwartym etapie działania grupy wypadowej następuje wykonanie zadania i powrót w ugrupowanie pod osłoną wojsk własnych. W toku działania grupy wypadowej należy się liczyć z możliwością jej wykrycia. Dlatego przygotowując plan użycia grupy wypadowej należy przewidzieć stosowne warianty postępowania. Przyjmuje się, że w przypadku wykrycia grupy przed pokonaniem zapór inżynieryjnych przeciwnika, wycofuje się ona pod osłoną ognia wojsk własnych we własne ugrupowanie. Natomiast w sytuacji, gdy grupa wypadowa zostanie wykryta na terenie przeciwnika dąży ona, pod osłoną ognia artylerii i pododdziałów pierwszego rzutu do realizacji otrzymanego zadania.

²⁷ Szkolenie grupy może być realizowane w oparciu o przygotowany model obiektu wypadu lub na makiecie plastycznej.

Wypadki organizuje się zarówno w obronie, jak i w okresie przygotowania natarcia. Nie należy wykluczać sytuacji, gdy wskazane jest zorganizowanie wypadu w innych rodzajach działań taktycznych (np.: działania opóźniające). Pomimo, że wypadki jest jednym z aktywnych sposobów zdobywania informacji, należy mieć świadomość, że jego organizacja angażuje do działania znaczne siły i środki. Pododdziały pierwszego rzutu będące w styczności zapewniają osłonę ogniową, wyznaczone plutony przygotowują ześrodkowania ognia na wskazanych punktach oporu przeciwnika, artyleria realizuje wsparcie ogniowe w przypadku wykrycia grupy wypadkowej oraz umożliwia jej wycofanie, stosując między innymi amunicję dymną, saperzy przygotowują i utrzymują przejścia w zaporach wojsk własnych, natomiast rozpoznawanie aktywizuje działalność na obiekcie wypadku. Wykorzystanie grupy wypadkowej powinno być rozważone wieloaspektowo tak, aby wydzielone do realizacji zadania pododdziały zostały użyte celowo, a poniesione nakłady nie przewyższyły uzyskanego efektu.

4.6. Patrol rozpoznawczy

Patrol rozpoznawczy stanowi element organizowany na bazie etatowego plutonu (z zasady plutonu rozpoznawczego, zmechanizowanego lub czołgów). W złożonych sytuacjach taktycznych patrol może być wzmocniony wydzielonymi elementami rozpoznania rodzajów wojsk, w tym szczególnie rozpoznania inżynierskiego i skażeń. Patrole rozpoznawcze²⁸ są wysyłane w celu ustalenia położenia sił przeciwnika oraz określenia właściwości terenu powstałych po zmianach spowodowanych działaniami bojowymi. Patrol rozpoznawczy w zadaniu otrzymuje kierunek działania lub obiekt do rozpoznania. Obiektami do rozpoznania mogą być ważniejsze elementy ugrupowania bojowego wojsk (między innymi: stanowiska ogniowe artylerii, wyrzutni rakietowych i środków przenoszenia broni jądrowej, odwody i drugie rzuty), wybrane elementy infrastruktury terenowej oraz wyznaczone rejony po zakończeniu walk. Niekiedy, zależnie od sytuacji taktycznej oraz składu dowódcy patrolu rozpoznawczego może wysłać dwa wozy patrolowe na ten sam kierunek działania, szczególnie podczas rozpoznawania dużej miejscowości czy kompleksu leśnego. Za takim rozwiązaniem przemawia fakt, że działanie dwóch wozów patrolowych na jednym kierunku pozwala na szybszą i dokładniejszą realizację zadań rozpoznawczych oraz zapewnia wzajemne ubezpieczenie się działających elementów.

Skład patrolu rozpoznawczego każdorazowo może być różny i zależy od szczebla dowodzenia organu wysyłającego, otrzymanego zadania, charakteru działań przeciwnika oraz od warunków terenowych i pory roku.

²⁸ Zob. szerzej: *Patrol rozpoznawczy i samodzielny patrol rozpoznawczy. Podręcznik*, MON, Warszawa 1979.

Zasadniczo patrol rozpoznawczy organizowany na szczeblu oddziału działa w odległości do 10 km od sił głównych (na szczeblu związku taktycznego do 20 km). Odległość ta uwarunkowana jest przede wszystkim rodzajem otrzymanego zadania, charakterem działań taktycznych, możliwościami środków łączności i warunkami terenowymi. Poza tym odległość ta umożliwi pododdziałowi wysyłającemu udzielenie stosunkowo szybkiego wsparcia ogniowego w razie zaatakowania patrolu przez przeciwnika (w dywizji – wysłanie śmigłowców bojowych – Irak). Niekiedy oprócz rozpoznania patrol otrzymuje zadanie ubezpieczenia sił głównych od zaskakującego uderzenia lub wejścia w zasadzkę.

Patrol rozpoznawczy w toku działania organizuje obserwację okrężną, w której dla poszczególnych wozów bojowych lub środków transportowych wyznacza się częściowo pokrywające się sektory obserwacji. Zgodnie z przyjętymi zasadami czołowy wóz patrolowy, prowadzi obserwację okrężną, kładąc szczególny nacisk na prowadzenie obserwacji do przodu, wzdłuż wyznaczonej drogi lub kierunku działania. W jądrze patrolu czołowe wozy bojowe i środki transportowe prowadzą obserwację na wprost i w prawo, wozy znajdujące się w środku – na wprost i w lewo, a wozy znajdujące się w tyle – do tyłu i na wprost. Również ubezpieczenie tylne prowadzi obserwację okrężną, uwzględniając zwłaszcza prowadzenie obserwacji do tyłu.

We współczesnych warunkach taktycznych patrole rozpoznawcze będą wykorzystywane z zasady na głównym kierunku działania batalionu. Patrol rozpoznawczy rozpoczynający swe działanie z głębi ugrupowania wojsk własnych, po wyznaczonej drodze przemieszcza się do linii styczności wojsk²⁹. Następnie wykorzystując luki i otwarte skrzydła przenika w ugrupowanie przeciwnika i kieruje się do wyznaczonego rejonu lub obiektu rozpoznania. Praktyka działania wskazuje, że na kierunku wprowadzenia patrolu rozpoznawczego celowe jest zorganizowanie stałego lub ruchomego posterunku obserwacyjnego wysłanego uprzednio ze składu patrolu. Posterunek obserwacyjny (lub RPO), działając w ugrupowaniu walczących pododdziałów pierwszego rzutu prowadzi obserwację przeciwnika i terenu na kierunku przewidywanego wprowadzenia sił głównych patrolu. Pozyskane informacje na temat położenia i charakteru działania wojsk własnych oraz przeciwnika przekazuje dowódcy patrolu, który precyzuje zadania dla poszczególnych elementów ugrupowania patrolu.

Po przekroczeniu rubieży, walczących pododdziałów, patrol rozpoczyna prowadzenie rozpoznania. Wykorzystując warunki terenowe oraz luki i przerwy w rozmieszczeniu elementów ugrupowania wojsk przeciwnika w strefie bezpośredniej walki, zdecydowanie i szybko przenika do nakazanych obiektów rozpoznania. Przemieszczanie się patrolu rozpoznawczego odbywa się skokami do poszczególnych rubieży (obiektów terenowych) pod osłoną własnych czołowych i bocznych wozów patrolowych.

²⁹ Zob. szerzej: *Bojowy wóz rozpoznawczy w działaniach rozpoznawczych. Podręcznik*, Warszawa 1990.

Patrol rozpoznawczy prowadząc rozpoznanie w głębi ugrupowania przeciwnika powinien zdobyć podstawowe dane rozpoznawcze dotyczące: potwierdzenia obecności oraz numeracji jego pododdziałów (oddziałów) ich ugrupowania, rozmieszczenia zasadniczych środków ogniowych, odwodów i drugich rzutów, lokalizacji punktów i rubieży obrony oraz określenia czasu i kierunków wycofywania lub podchodzenia jego wojsk. W przypadku wykrycia obiektów szczególnie ważnych (wysokowartościowych) dla przebiegu walki np.: środków przenoszenia broni masowego rażenia, rejonu ześrodkowania wojsk lub maszerujących kolumn przeciwnika, dowódca patrolu powinien natychmiast zameldować o tym fakcie przełożonemu. Ponadto w takiej sytuacji konieczne wydaje się wzmocnienie systemu obserwacji przez wysłanie dodatkowych wozów patrolowych.

4.7. Bojowy patrol rozpoznawczy

Bojowy patrol rozpoznawczy (BPR) jest elementem ugrupowania bojowego tworzonym na potrzeby batalionu z zasady na bazie wzmocnionego plutonu zmechanizowanego lub czołgów³⁰. Zadanie BPR polega na bezpośrednim rozpoznaniu przeciwnika i terenu działań. W wypadku braku bezpośredniego zagrożenia ze strony przeciwnika patrol prowadzi działania w nakazanym pasie (2 x 5 km) lub rejonie (5 x 5 km).

Niezbędne informacje BPR zdobywa, stosując obserwację, niekiedy w warunkach ograniczonej widoczności, uzupełnioną podsłuchem, organizując zasadzki oraz – w odróżnieniu od innych elementów rozpoznawczych – prowadząc bezpośrednią walkę z przeciwnikiem (rozpoznanie walką). Bojowy patrol rozpoznawczy wiadomości o przeciwniku zdobywa przede wszystkim dzięki obserwacji działalności przeciwnika. Zatem należy przy tym pamiętać, że walka nie jest zasadniczym zadaniem patrolu, lecz tylko jednym ze sposobów na pozyskanie danych o rozmieszczeniu i składzie jego sił. Walkę może, więc podejmować BPR jedynie w wyniku powstałej sytuacji taktycznej lub, kiedy w inny sposób nie jest w stanie pozyskać potrzebnej wiadomości. BPR będzie, zatem podejmował walkę w wypadku:

- zagrożenia okrażeniem sił patrolu;
- możliwości schwytania jeńców (np.: patrol, łącznicy, kurierzy poczty polowej) lub zniszczenia istotnych elementów ugrupowania przeciwnika (np.: stacje radiolokacyjne, wozy dowodzenia, patrole rozpoznawcze);
- konieczności przebijania się przez elementy ubezpieczające przeciwnika, w sytuacji gdy skryte podejście do nakazanego obiektu jest niemożliwe;
- potrzeby sprowokowania przeciwnika do podjęcia działań w celu ujawnienia sposobu rozmieszczenia środków ogniowych.

³⁰ Zob. szerzej: *Bojowy patrol rozpoznawczy. Podręcznik*, MON, Warszawa 1977.

W natarciu BPR prowadzi rozpoznanie zazwyczaj w odległości umożliwiającej obserwację jego działań przez batalion oraz zapewnienie mu w przypadku konieczności bezpośredniego wsparcia ogniowego. Można zatem przyjąć, że działania BPR będzie prowadzone w odległości 300–600 m przed frontem nacierających pododdziałów pierwszego rzutu wojsk własnych i do 3 km na skrzydłach zgrupowania uderzeniowego zorganizowanego na bazie batalionu. Tak więc, w działaniach zaczepnych, w bezpośrednim kontakcie bojowym z przeciwnikiem BPR, w zależności od składu, może rozpoznać pas natarcia, o szerokości od 300 do 500 m. Tak, więc na potrzeby batalionu konieczne może być następujące zorganizowanie dwóch bojowych patroli rozpoznawczych – po jednym na kierunek działania każdej pierwszorzutowej kompanii. W natarciu bojowy patrol rozpoznawczy może także prowadzić rozpoznanie na skrzydłach nacierającego batalionu (kompanii), zapewniając w ten sposób ubezpieczenie zgrupowania uderzeniowego przed kontratakami sił przeciwnika. Biorąc pod uwagę skład patrolu i potrzeby informacyjne dowódcy batalionu, BPR w natarciu może otrzymać zadanie obejmujące:

- rozpoznanie obiektu ataku;
- ustalenie rozmieszczenia istotnych elementów systemu obrony przeciwnika (zwłaszcza środków przeciwpancernych, stanowisk ogniowych artylerii i moździerzy, punktów kierowania ogniem i stanowisk dowodzenia oraz rozbudowy inżynierijnej);
- określenia szczególnych właściwości terenu w pasie natarcia, powstałych na skutek walki lub celowych działań wojsk inżynierskich przeciwnika;
- określenia luk w ugrupowaniu przeciwnika, odcinków słabo bronionych, nieobsadzonych oraz odkrytych skrzydeł;
- ubezpieczenia ugrupowania bojowego własnych wojsk przed niespodziewanym uderzeniem ze skrzydła nacierającego zgrupowania uderzeniowego.

W działaniach obronnych BPR stanowi element rozpoznania i zarazem ubezpieczenia sił głównych w rejonie obrony. Jego wykorzystanie należy dostrzegać już na podejściach do rejonu obrony. Organizując zasadzki BPR może dezorganizować działania zaczepne sił przeciwnika oraz pozyskiwać jeńców. Ponadto rozmieszczenie wozów patrolowych ze składu BPR na dogodnych rubieżach terenowych zapewni stałą obserwację rozwoju sytuacji i umożliwi dowódcy batalionu (kompanii) poznanie kierunku głównego uderzenia sił przeciwnika. Pozostawiając czasowo BPR w ugrupowaniu przeciwnika istnieje możliwość jego wykorzystania do niszczenia wybranych elementów ugrupowania bojowego. Szczególnie wrażliwe na działanie ogniowe są pododdziały wsparcia i zabezpieczenia oraz system dowodzenia przeciwnika. W działaniach BPR dostrzegać należy także zdolność do psychologicznego oddziaływania na stan osobowy nacierających wojsk poprzez stworzenie wrażenia stałej obecności sił obrońcy zarówno przed frontem, jak i w głębi ugrupowania przeciwnika.

W związku z tym, że BPR jest elementem ugrupowania bojowego batalionu (kompanii) dowódca BPR powinien otrzymać zadanie do prowadzenia rozpoznania w terenie, w czasie rekonesansu przed podjęciem działań. Nie należy także wyklu-

czać sytuacji, w której BPR otrzyma zadanie w toku działań bojowych. Stawiając zadanie do rozpoznania przełożony powinien określić między innymi: obiekt rozpoznania, czas i kierunek działania, sposób połączenia się z wojskami własnymi, znaki rozpoznawcze identyfikujące BPR.

BPR z rejonu wyjściowego przemieszcza się po wyznaczonej drodze, z maksymalną prędkością pod osłoną wozu patrolowego (WP). Następnie, po pokonaniu linii styczności wojsk przemieszcza się skrycie skokami w ugrupowaniu przedbojowym od jednej rubieży obserwacji do kolejnej, stale pod osłoną WP. Do manewru patrol wykorzystuje skryte podejścia w terenie maskujące ruch na przełaj (np.: jary, wąwozy, zagajniki, wyniosłości terenowe), utrzymując nakazany kierunek rozpoznania.

Należy pamiętać, że o zmianie kierunku działania BPR powinien być niezwłocznie poinformowany, a termin otrzymania nowego zadania do rozpoznania powinien uwzględniać czas na manewr i rozwinięcie sił patrolu w nowym rejonie. W przypadku nieplanowego rozwoju sytuacji, do działania może być skierowany kolejny patrol na nowy kierunek, a uprzedni włącza się w skład sił głównych batalionu (kompanii).

Zgodnie z teorią działań rozpoznawczych BPR organizowany jest na bazie plutonu, tak więc tworzą go wydzielone drużyny (załogi). Zatem każda z drużyn (załóg) jest samodzielnym elementem rozpoznawczym określanym jako wóz patrolowy. Taktyka działania BPR polega na utrzymywaniu w gotowości do działania sił głównych patrolu (tzw. jądro patrolu), natomiast wykorzystywaniu do zdobywania informacji i ubezpieczenia prowadzonych działań wozów patrolowych. W celu rozpoznania przeciwnika i terenu dowódca BPR kieruje wozy patrolowe na zagrożone kierunki lub do rozpoznania określonych obiektów przydzielając im krótkotrwałe zadania rozpoznawcze. Jeżeli konieczne jest szczegółowe rozpoznanie terenu lub wybranych obiektów na skrzydłach, można wysłać dodatkowe wozy patrolowe lub szperaczy. Po wykonaniu zadania WP dołączają do jądra patrolu. Wozy patrolowe, które działają na zasadniczym kierunku (np.: w osi natarcia, w rejonie głównego wysiłku obrony) nazywa się czołowymi, działające na skrzydłach – bocznymi, zaś wozy zamykające siły główne BPR (jądro patrolu) – tylnymi.

Wozy patrolowe pokonują odcinki terenu skokami od ukrycia do ukrycia, wykorzystując maskujące właściwości środowiska. Wozy patrolowe wykonują swoje zadanie metodą obserwacji, utrzymując ciągłą łączność wzrokową i radiową z dowódcą BPR. Prowadząc obserwację okrężną terenu i wybranych obiektów terenowych, powinny szybko ustalać obecność sił przeciwnika, nie opóźniając działania sił głównych BPR. Wybór punktów obserwacyjnych (PO) powinien uwzględniać tylko te miejsca, które zapewniają maskowanie i ukrycie oraz ułatwiają prowadzenie obserwacji działań przeciwnika. Kolejne miejsca na PO są wybierane przez wozy patrolowe przed wykonaniem następnego manewru na zaplanowaną rubież

obserwacji³¹. Po zajęciu określonej rubieży WP, prowadzi rozpoznanie przeciwnika i terenu przez obserwację, a wyniki przekazuje przełożonemu. W terenie pociętym i niedostępnym dla rozpoznania bezpośredniego wozy patrolowe mogą ze swego składu wysyłać szperaczy, ale ich działanie musi być ubezpieczone z przodu zajętego dogodnego stanowiska ogniowego. W wypadku nawiązania kontaktu ogniowego z przeciwnikiem szperaczy należy wesprzeć ogniem, postawić zasłonę dymną i zapewnić im bezpieczny powrót do WP.

Działanie wozów patrolowych powinno być tak zorganizowane, aby w przypadku kontaktu z przeciwnikiem umożliwić wsparcie i osłonę ogniem wozu patrolowego przez siły główne bojowego patrolu rozpoznawczego. Należy, bowiem pamiętać, że do rozpoznania przeciwnika walką służą siły główne BPR. Samodzielne podejmowanie walki przez WP jest niecelowe i może doprowadzić do strat patrolu. Przy napotkaniu sił przeciwnika BPR wiąże je walką od czoła ogniem wozu patrolowego, siłami głównymi zaś wykonując zdecydowane uderzenie na skrzydło i tyły niszczy wybrane środki walki, próbując w ten sposób otworzyć sobie drogę, by dalej móc wykonywać zadanie. W przypadku przeważających sił przeciwnika, patrol zajmuje dogodną rubież i utrzymuje kontakt ogniowy. Dowódca BPR przesyła meldunek o składzie, kierunku działania i współrzędnych położenia wykrytych elementów ugrupowania przeciwnika. Następnie, ogniem z miejsca zabezpiecza wejście do walki sił głównych batalionu. Po czym, po przejęciu walki przez siły główne batalionu (kompanii), bojowy patrol rozpoznawczy przechodzi do odvodu lub realizuje kolejne zadanie.

Rozpoznawanie wyznaczonych obiektów terenowych rozpoczyna się od ich obserwacji, a następnie przez bezpośredni kontakt określa się jego stan faktyczny. Z punktu widzenia techniki działania rozpoznanie obiektów terenowych można podzielić na trzy zasadnicze etapy: identyfikacja obiektu, przemieszczenie (podejście) do obiektu i jego analiza i ocena.

Rozpoznawanie osiedli BPR rozpoczyna od obserwacji obiektu z ukrytych punktów obserwacyjnych, jakie tworzą WP. Szczególną uwagę zwraca się na miejsca położone wyżej w terenie oraz punkty, z których przeciwnik może prowadzić obserwację (dach, kominy, wieże). Niewielkie tereny zurbanizowane (np.: osiedla, wsie, zakłady przemysłowe) będące w pasie natarcia BPR rozpoznaje, przemieszczając wozy patrolowe skokami wzdłuż głównych ulic lub w przypadku większej miejscowości tylko docierając ulicą na przeciwległy skraj obiektu. W celu dokładnego rozpoznania można wysłać także patrole piesze z pododdziałów piechoty wchodzących w skład BPR lub szperaczy.

Kompleksy leśne BPR rozpoznaje przemieszczając się wzdłuż przesiek i dróg. Przyjmując, że w skład patrolu wchodzi pododdziały piechoty, BPR może rozpoznać przesieki i drogi boczne poprzez wyznaczenie dodatkowych patroli pieszych. Niewielkie lasy, zagajniki i zakrzaczenia rozpoznają wozy patrolowe z BPR, prze-

³¹ Zob. szerzej: W. Szczurowski, *Pluton czołgów jako bojowy patrol rozpoznawczy*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 9/02.

mieszczając się wzdłuż dróg i ścieżek. Rozpoznanie jarów, dolin i wąwozów prowadzą piesze patrole rozpoznawcze lub szperacze, wydzielone ze składu wozów patrolowych. Działają wzdłuż obiektów stale obserwując teren, przemieszczając się skokami od ukrycia do ukrycia. Siły główne BPR nie wchodzi do obiektu rozpoznania do chwili potwierdzenia od dowódcy wozu patrolowego wiadomości o braku zagrożenia. Do tego czasu wozy patrolowe tworzące jądro BPR zajmują punkty obserwacyjne w ukryciu, w gotowości do wsparcia ogniem działających elementów rozpoznawczych. Otrzymałszy sygnał o sprawdzeniu terenu, BPR całością sił szybko pokonuje obiekt terenowy kanalizujący ruch i kontynuuje rozpoznanie w nakazanym kierunku.

BPR jest efektywnym elementem systemu rozpoznania w batalionie. Jego właściwe działanie może stanowić istotne źródło informacji o położeniu i możliwościach sił przeciwnika. Zdolność do właściwej organizacji działań bojowych w batalionie to przede wszystkim możliwość dysponowania terminową informacją, stąd tak wielką rolę przypisuje się wykorzystaniu bojowych patroli rozpoznawczych w walce.

4.8. Pieszy patrol rozpoznawczy

Wielokrotnie w działaniach dowódców usłyszeć można stwierdzenie „... z kierunku południowego ubezpieczę rejon patrolem pieszym”, lub „... siłami patrolu pieszego ustale ...”, albo „... w przypadku zniszczenia transportera przejść do działania jako patrol pieszy w kierunku ...”. Tak więc celowym wydaje się przypomnieć, w ogólnych zarysach kilka podstawowych zasad działania patrolu pieszego. Na początek warto zastanowić się czy taki sposób prowadzenia rozpoznania wobec obecności na polu walki nowoczesnych transporterów rozpoznawczych wyposażonych w techniczne środki zdobywania danych ma jeszcze rację istnienia, czy może jest to już zbędny element rozpoznawczy? Praktyka szkoleniowa wskazuje, że do tej formy rozpoznania wraca się bardzo często. Szczególnie wtedy, gdy działania taktyczne prowadzone są w specyficznych środowiskach walki. Duża swoboda wyboru trasy patrolu, elastyczność działania, oraz skuteczność, z jaką patrol pieszy może pozyskiwać dane o przeciwniku jest ciągle duża mimo nasycenia pola walki środkami technicznego rozpoznania. Możliwości prowadzenia rozpoznania przez patrol pieszy nie zostały ograniczone ani rozwojem techniki, ani wzrostem ilości elementów ugrupowania bojowego przeciwnika, ani nawet trudnościami terenowymi. Czasem wysłanie pieszego zwiadu może być jedyną szansą uzyskania wiarygodnych danych o przeciwniku. Jak wskazują zgromadzone doświadczenia, w specyficznych środowiskach walki, np.: w górach czy w terenie lesistojeziornym, dużą część zadań wykonują patrole piesze. Pieszy patrol rozpoznawczy, wykorzystując naturalne właściwości terenu, jego ukształtowanie, obchodzi punkty oporu przeciwnika, przenika skutecznie w głąb jego ugrupowania, po to, aby pozyskać dane niezbędne do przygotowania walki i kierowania jej przebie-

giem. W obronie organizowanej w styczności z przeciwnikiem, często zaistnieje konieczność wprowadzenia nowych elementów rozpoznawczych do działania. Przy braku stosownych możliwości czasowo-przestrzennych można to będzie uczynić tylko organizując patrol pieszy.

Zasadniczym warunkiem właściwego działania patrolu pieszego jest jego wszechstronne przygotowanie i wyposażenie. W zależności od otrzymanego zadania, oraz warunków terenowych i czasu realizacji, wyposażenie patrolu ulegać może szeregu zmianom. Inne bowiem będą potrzeby patrolu realizującego zadanie w nocy, inne natomiast patrolu prowadzącego rozpoznanie w dzień. W zależności od głębokości działania patrolu zmieniać się również będą środki łączności lub sygnalizacji.

W działaniach pieszego patrolu rozpoznawczego łączność ma szczególne znaczenie, ponieważ zdobyte wiadomości muszą być terminowo przekazywane właściwym dowódcem. Podstawowym rodzajem łączności pomiędzy patroliem pieszym a organem kierowania rozpoznaniem jest łączność radiowa. Zasięg łączności jest jednym z determinantów odległości działania patrolu. W zależności od technicznych możliwości pracy środka radiowego, patrol posiada określoną swobodę działania, im niższa jakość radiostacji tym oddalenie patrolu od rubieży styczności wojsk mniejsze.

Wewnątrz patrolu, na potrzeby zapewnienia swobodnego działania i wzajemnego informowania się o sytuacji, konieczne jest posiadanie zbioru umówionych sygnałów i znaków ostrzegawczych. Przy ustalaniu sygnałów pamiętać należy, że powinny być one proste, dobrze widoczne, zrozumiałe dla tych, którym są przekazywane, przy jednoczesnym zachowaniu warunków maskowania. W czasie działania dowódca patrolu jest zobowiązany do okresowego składania meldunków³². Meldunek powinien w swej treści zawierać:

- położenie – miejsce gdzie znajduje się patrol,
- uzyskane dane o przeciwniku, w tym siły i środki, charakter działania przeciwnika oraz skutki oddziaływania ogniowego wojsk własnych na obiekty i urządzenia przeciwnika,
- zamiar – kierunek dalszego działania patrolu.

W różnych sytuacjach na polu walki konieczne może być pominięcie przedstawionego układu meldunku i ograniczenie się do podania najistotniejszych informacji.

W czasie realizacji zadań rozpoznawczych, patrol może napotkać szereg obiektów terenowych, najczęściej będą to: zagajniki, lasy, osiedla, samotne zabudowania gospodarcze, wzgórza, doliny. Wymienione obiekty wywierają duży wpływ na działanie zarówno wojsk przeciwnika, jak i własnych elementów ugrupowania bojowego. Rozpoznanie obiektów terenowych prowadzone jest w celu: ustalenia obecności przeciwnika, określenia jego siły bojowej i możliwości prowadzenia

³² W przypadku patrolu pieszego nie jest celowe składanie meldunków o osiągnięciu przez patrol określonych rubieży czy rejonów, ponieważ ze względu na zmieniającą się na polu walki sytuację trasa działania patrolu może ulegać czasowym zmianom.

walki. Podczas rozpoznawania poszczególnych obiektów terenowych stosuje się obserwację i korzysta z informacji z rozpoznania bezpośredniego dostarczonych przez szperaczy. W zależności od terenu rozpoznawanie obiektów prowadzone powinno być z kilku kierunków jednocześnie, przy wzajemnym ubezpieczeniu swojego działania i w gotowości do osłony ogniem zwiadowców realizujących zadania na czele sił głównych patrolu.

Lasy są dogodnym terenem do skrytego rozmieszczenia wybranych elementów ugrupowania bojowego przeciwnika. Prowadzenie rozpoznania w takich warunkach jest bardzo utrudnione, albowiem zwiększa się prawdopodobieństwo wejścia patrolu w zasadzkę, lub nagłego napotkania sił przeciwnika³³. Las, obok szeregu trudności w zakresie prowadzenia rozpoznania, umożliwia dzięki specyfice terenu, realizację takich zadań jak, np. pozyskiwanie jeńców czy organizowanie zasadzek na drogach, duktach leśnych kanalizujących ruch wojsk i ograniczających ich manewrowość. W czasie prowadzenia rozpoznania w terenie lesistym patrol pieszy może realizować następujące zadania³⁴:

- ustalenie możliwości pokonywania terenu po stronie przeciwnika na potrzeby działania Oddziału Wydzielonego lub Oddziału Obejścia,
- śledzenie kierunków przemieszczania sił przeciwnika;
- określenie skutków własnych uderzeń ogniowych.

Prowadząc rozpoznanie lasu lub zagajnika szperacze powinni zbliżyć się na odpowiednią odległość i uważnie przeszukać przyległy teren, a następnie skraj lasu. Jeżeli nie stwierdzą obecności przeciwnika, ubezpieczając się wzajemnie przystępują do przeszukiwania skraju lasu (zagajnika). Rozpoznając las należy szczególną uwagę zwracać na konary drzew, oraz gęste zakrzaczenia, uważnie przeszukiwać przesieki i śledzić czy nie ma pól minowych i grup min, które przeciwnik może pozostawić na drodze marszu lub w miejscach ograniczających ruch – przepusty, skrzyżowania, jary, czy wąwozy. Patrol przemieszcza się wzdłuż dróg i przesiek unikając wychodzenia na otwartą przestrzeń (polany, poręby). Do charakterystycznych śladów obecności przeciwnika w lesie zaliczyć można:

- świeżo złamane gałęzie, pogniecioną trawę, zruszaną ziemię i uszkodzoną darni;
- sztuczną ciszę lasu, brak świergotu ptaków na drzewach;
- odbłask szkieł przyrządów optycznych, refleksy świetlne powstające na elementach wyposażenia żołnierzy przeciwnika.

Z kolei zabudowania ograniczają pole obserwacji, angażują czas i w konsekwencji utrudniają realizację zadania głównego. Rozpoznanie miejscowości najbezpieczniej jest prowadzić ze skrzydeł, w miarę możliwości unikać należy prowadzenia rozpoznania od czoła. Zasadnicze siły patrolu powinny pozostawać w ukryciu i ubezpieczać działanie szperaczy, którzy wykorzystując dogodne podejścia

³³ Np. ubezpieczenia bojowe przeciwnika, jego patrole, leśne zawały itp.

³⁴ Przedstawione zadania stanowią tylko część z dużego zakresu możliwości wykorzystania patrolu pieszego.

powinni zbliżyć się na minimalną odległość do obiektu rozpoznania. Rozpoznawanie miejscowości ma na celu:

- wykrycie obecności przeciwnika, określenie jego siły i składu bojowego;
- pozyskanie informacji o charakterze działań przeciwnika;
- ustalenie specyfiki ulic miejscowości i możliwości wykorzystania zabudowy przez wojska własne.

Przed wejściem do zamieszkałych osiedli należy przypomnieć zwiadowcom, ze składu patrolu o konieczności zachowania tajemnicy w rozmowach z ludnością w zakresie realizowanego zadania, kierunku dalszego działania, składu sił patrolu itd. Zasadnicze cechy charakterystyczne demaskujące obecność przeciwnika w osiedlu to³⁵:

- zakłócenie normalnego trybu życia mieszkańców, ustanie ruchu osób cywilnych, brak pracujących w polu, szczenie psów w zagrodach;
- zagubione części ekwipunku żołnierskiego, ślady biwaków, rozjeżdżone drogi polne;
- punkty kontrolne na drogach dojazdowych do miejscowości;
- przygotowane stanowiska ogniowe, oczyszczone z roślinności sektory ostrzału lub widoczne skutki oczyszczania – zwiędłe liście, połamane gałęzie.

Głównymi wyznacznikami sposobu działania, podczas prowadzenia rozpoznania miejscowości są: charakter i wielkość obiektu, posiadany czas na realizację zadania i właściwości przyległego terenu.

Prowadzenie rozpoznania miejscowości lub osiedla powinno być poprzedzone wnikliwą obserwacją. Rozpoznanie należy rozpocząć od zabudowań znajdujących się na skraju lub samotnie stojących domów, tam, bowiem najłatwiej uzyskać będzie informacje od ludności, na temat działania przeciwnika. W celu rozpoznania poszczególnych domów (zabudowań gospodarczych) wyznaczyć należy szperaczy. Szperacze powinni podchodzić do obiektu od strony sadu lub ogrodu. Działanie szperaczy powinno być ubezpieczane przez siły główne patrolu, będące w gotowości do otwarcia ognia i zabezpieczenia wycofania się zwiadowców w przypadku napotkania zdecydowanego oporu przeciwnika. Przeszukanie budynku rozpoczyna się od piwnic i garażu, poprzez kolejne kondygnacje, aż po strych. W zasadzie patrol pieszy nie powinien otrzymać zadania szczegółowego rozpoznania osiedla czy miejscowości³⁶, natomiast prowadzone działania mają służyć jedynie pozyskaniu od mieszkańców wiadomości dotyczących składu i prawdopodobnego zamiaru działania przeciwnika w rejonie odpowiedzialności lub zainteresowania. Oświadczenia osób cywilnych przyjmować należy z dużą rezerwą, albowiem jak wskazuje praktyka pochodzą one od ludzi postronnych niezwiązanych z działaniami bojowymi i może się zdarzyć, iż podawane wielkości zostaną sztucznie zawyżone lub zaniżone. Z praktycznej działalności rozpoznawczej wynika, że istotnych informa-

³⁵ Doświadczenia potwierdzone działaniem patroli pieszych armii radzieckiej w górach Afganistanu i wojsk rosyjskich w Czeczenii.

³⁶ Stąd też generalna zasada, iż napotkane osiedla i miejscowości patrole obchodzą.

cji udzielają nastoletni chłopcy, ponieważ bardzo uważnie obserwują i wnikliwie postrzegają otaczającą ich rzeczywistość³⁷.

Prowadząc rozpoznanie osiedla zwracać należy uwagę także na wszelkie napisy i znaki zamieszczone na budynkach. Szczególnej obserwacji poddać należy dominujące budynki, gdzie przeciwnik może rozmieszczać własne posterunki obserwacyjne. Przed opuszczeniem miejscowości należy przeprowadzić wnikliwą obserwację otaczającego terenu, aby uniknąć zaskoczenia przez przeciwnika. Drogę marszu tak należy obierać, aby mieszkańcy nie poznali właściwego kierunku działania patrolu. Celowe jest, więc początkowo wybranie innego niż zasadniczy, kierunku marszu.

Dogodnymi miejscami do prowadzenia obserwacji przez siły pieszego patrolu są wzgórza, tam też powinny być organizowane posterunki obserwacyjne. Zwiększony zasięg obserwacji pozwala, patrolowi pozyskać więcej informacji z posterunków obserwacyjnych organizowanych na wyniosłościach terenowych. Za wzgórzami liczyć się należy z możliwością rozmieszczenia stanowisk ogniowych artylerii i moździerzy, czasami nawet odwodów ogólnowojskowych i specjalnych, stąd też konieczność zachowania szczególnej uwagi i ostrożności w czasie prowadzenia rozpoznania tego typu obiektów terenowych przez piesze patrole rozpoznawcze. Z praktycznej działalności rozpoznawczej wynika, że najtrudniej jest przeciwnikowi ukryć ruch i ślady pojazdów w tym szczególnie pojazdów gąsienicowych. Wiele informacji o charakterze działań przeciwnika dostarcza także prowadzona rozbudowa inżynieryjna i kierunki dowozu zaopatrzenia i amunicji. W zależności od sytuacji i możliwości terenu patrol wydzielonymi siłami powinien, wykorzystując naturalne warunki maskujące, zbliżyć się na minimalną odległość do rozpoznawanych obiektów przeciwnika, aby ustalić ich rzeczywisty stan. Często wszelkie maskowanie, które może wprowadzić w błąd techniczne środki rozpoznania, jest nieskuteczne w przypadku bezpośredniego rozpoznania osobowego.

Rozpoznanie wąwozów i jarów najdogodniej jest prowadzić, przemieszczając siły patrolu wzdłuż ich zewnętrznych krawędzi, po okalających je wzniesieniach. W przypadku patrolu działającego na transporterach lub samochodach opancerzonych jest to bardzo kłopotliwe, a czasem wręcz niemożliwe z powodu zalesienia i bezdroży, natomiast dla patrolu pieszego nie stanowi to istotnej przeszkody. Dodatkowo patrol pieszy zyskuje w tej sytuacji cenny atut, jakim jest pełny wgląd w obszar wąwozu czy jaru. W czasie prowadzenia rozpoznania tego typu obiektów terenowych szczególną uwagę należy zwracać na znajdujące się w pobliżu zalesienia, jary, uskoki skalne, które stanowiąc mogą dogodne miejsca do organizacji zasadzki przez przeciwnika. Celowe wydaje się, więc pokonywanie wąwozu skokami przy wzajemnym ubezpieczeniu swojego działania. Stąd konieczność tworzenia

³⁷ Wielokrotnie na ćwiczeniach przekonałem się, że nastoletni chłopcy z okolic poligonu, byli bardzo dobrze zorientowani w typach sprzętu bojowego, ilości załogi czołu, bwp czy haubicy, a także ogólnie znali struktury organizacyjne. Podobne zjawisko można było zaobserwować na terenach byłej Jugosławii, gdzie chłopcy w wieku 12–14 lat byli w stanie opowiedzieć ze szczegółami o maszerujących pododdziałach czy patrolach sił pokojowych (czas, ilość żołnierzy, charakterystyka mundurów).

w patrolu dwu lub trzyosobowych zespołów, które w czasie działania będą się wzajemnie osłaniać i wspierać.

Odoczynek patrolu pieszego jest rzeczą niezwykle ważną, albowiem ciągły stres, zmęczenie i napięcie nerwowe powodują szereg ujemnych zjawisk i zachowań. Potrzeba chwilowego zrelaksowania i swobodnego odpoczynku musi być zagwarantowana zwiadowcom tak samo jak amunicja i środki łączności. Najlepiej do organizacji odpoczynków wybierać miejsca zakryte przed bezpośrednią obserwacją, w obniżeniach terenowych, z dala od dróg i osiedli. Skuteczny odpoczynek można organizować, gdy dowódca patrolu podzieli pomiędzy zwiadowców obowiązki ubezpieczenia bezpośredniego, zmiany czuwającej i odpoczywającej. Wykorzystywanie na odpoczynek wolnostojących domów czy samotnych zabudowań jest przedsięwzięciem ryzykownym, albowiem w przypadku wykrycia przez przeciwnika sił patrolu, brak jest możliwości pojęcia skutecznej walki z atakującymi. Właściwym wydaje się wybranie miejsca odpoczynku za dnia, a zajęcie go o zmierzchu, natomiast opuszczenie rejonu powinno nastąpić przed świtem. Środki ostrożności patrolu organizującego odpoczynek muszą być opracowane bardzo precyzyjnie, każdy błąd i niedopatrzenie mogą spowodować likwidację sił patrolu przez wojska przeciwnika.

Napotkanie sił przeciwnika jest zdarzeniem w działalności patrolu wyjątkowo niekorzystne, ponieważ prowadzi do zdemaskowania sił patrolu. Konieczne wydaje się, więc wyposażenie patrolu w szereg środków bojowych pozwalających na podjęcie krótkotrwałej walki w bezpośredniej styczności z przeciwnikiem. Obok etatowego wyposażenia konieczne jest posiadanie przez zwiadowców pistoletów maszynowych, min przeciwpiechotnych (kierunkowych), zwiększonej liczby granatów ręcznych i dymnych środków maskujących. Podejmowanie walki z przeciwnikiem nie jest zasadniczą działalnością patrolu, dlatego zwiadowcy nie powinni angażować się w przebieg walki, natomiast dążyć do zatrzymania przeciwnika oraz uniemożliwić mu podjęcie pościgu za siłami głównymi patrolu. Skutecznym sposobem uniknięcia zbędnej walki z przeciwnikiem jest rozproszenie patrolu i jego ponowna koncentracja w ustalonym miejscu.

Wykorzystanie patrolu pieszego w działaniach rozpoznawczych, mimo rozwoju techniki rozpoznawania i stałego doskonalenia elektronicznych systemów pozyskiwania informacji o przeciwniku, wydaje się stale celowe i zasadne. Do miejsc i obiektów, gdzie nie można dotrzeć innymi elementami rozpoznania, dociera bezpośrednio pieszy patrol. Działanie pieszego zwiadu posiada szereg zalet, a do najważniejszych zaliczyć można:

- skrytość działania wynikająca ze sposobu działania (bez pojazdów);
- wiarygodność pozyskiwanych informacji dzięki bezpośredniej obserwacji przeciwnika i terenu;
- swobodę przemieszania się w specyficznych warunkach terenowych;
- przenikanie w ugrupowanie przeciwnika nawet w terenie trudnym do pokonania (bagna, strumienie, gęste lasy, wąwozy).

Praktyczne doświadczenia wskazują, że aby patrol skutecznie realizował otrzymane zadanie rozpoznawcze musi przestrzegać szeregu zasad:

1. Utrzymać właściwe tempo marszu. Szybkość przemieszczania się odgrywa istotną rolę w zakresie terminowego osiągnięcia punktu (rejonu) docelowego działania patrolu. W związku z wysoką mobilnością elementów ugrupowania bojowego przeciwnika, właściwie realizowanym przez jego siły maskowaniem, oraz ubezpieczeniem, nieterminowe osiągnięcie nakazanego rejonu, może być przyczyną braku wymaganych informacji. Stąd też twierdzenie, iż „najlepszy meldunek traci swą wartość, gdy dojdzie za późno”³⁸ jest aktualne po dzień dzisiejszy.

2. Zachować skrytość działania. Cisza w czasie przemieszczania się patrolu, oraz organizacja wewnętrzna w jego ugrupowaniu są kolejnym wymogiem skuteczności działania. Każdy odgłos wywołany działaniem patrolu może spowodować podniesienie w stan gotowości sił ubezpieczenia przeciwnika, które doprowadzą do zablokowania i likwidacji elementu rozpoznawczego. Zarówno w dzień, jak i w nocy unikać należy głośnych rozmów, a wymianę sygnałów dźwiękowych ograniczyć do minimum. Konieczne jest opracowanie, na potrzeby patrolu pieszego, zestawu sygnałów umówionych, których użycie nakazywać będzie określone zachowanie się zwiadowców. Odpowiednio ułożona ręka szperacza uniesiona w górę stanowić może konkretny sygnał dla sił głównych patrolu. Do wewnętrznej sygnalizacji i meldowania sytuacji można wykorzystywać także, w formie sygnałów, elementy umundurowania i wyposażenia osobistego zwiadowców.

3. Utrzymać ciągłą orientację w sytuacji. Wielostronna i ciągła obserwacja pozwala zachować pełną orientację patrolu w każdej sytuacji. Potrzeba tworzenia wewnętrznego systemu obserwacji nie wynika tylko z konieczności uniknięcia zaskoczenia przez siły przeciwnika, lecz także z potrzeby pozyskiwania jak największej ilości informacji, których źródłem są charakterystyczne dźwięki i ślady działalności przeciwnika. Właściwa orientacja to także odpowiedni wybór obiektów terenowych, które w przypadku rozproszenia sił patrolu, będą stanowić charakterystyczne punkty zbiórki dla zwiadowców. Nie można bowiem zrezygnować z elementów orientacji, mając na uwadze szeroki wachlarz poczynań przeciwnika nakierowanych na likwidację obcych elementów rozpoznawczych działających w jego ugrupowaniu. W przypadku zaniedbania okresowego wyznaczania punktów zbiórki patrolu, w sytuacji rozbitcia go przez siły przeciwnika, patrol traci możliwość realizacji otrzymanego zadania, albowiem jego zwiadowcy, nie znając punktu koncentracji do dalszego działania nie będą mogli ponownie zorganizować patrolu.

4. Zorganizować ubezpieczenie. Element niezwykle ważny w czasie marszu patrolu, funkcję ubezpieczenia spełniają szperacze wysyłani parami lub samodzielnie w różnych kierunkach. Szperacze powinni być prowadzeni przez dowódcę przy zachowaniu stałego kontaktu wzrokowego. Aby nie opóźnić tempa marszu działają skrycie w kierunku wyznaczonego do rozpoznania obiektu terenowego i po powrocie przekazują uzyskane informacje. Warto przypomnieć w tym miejscu, iż szpe-

³⁸ M. Porwit, *Zwiady piesze*, wyd. Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa 1923, s. 23.

racz powinien każdorazowo otrzymywać w zadaniu obiekt rozpoznania, sposób działania, oraz czas i miejsce dołączenia do patrolu. Skuteczność działania i zapewnienie właściwego tempa marszu możliwe będzie przy częstej wymianie szerepcy.

Przedstawione powyżej zasady działania pieszego patrolu rozpoznawczego, mają za zadanie zapewnienie ciągłości napływu informacji z rejonów zainteresowania do sekcji rozpoznania batalionu. Trzeba jednak pamiętać, że nawet bardzo skrupulatne przestrzeganie wszystkich teoretycznych zasad, nie zlikwiduje niebezpieczeństwa utraty pieszego elementu rozpoznawczego. Utrzymanie żywotności patrolu w dużym stopniu zależy od przygotowania zwiadowców do praktycznego działania w terenie, w różnych warunkach atmosferycznych.

4.9. Motocyklowy zespół rozpoznawczy

Motocyklowy zespół rozpoznawczy³⁹ (MZR) – to element rozpoznawczy w składzie dwóch motocykli czterośladowych (jedno i dwuosobowego, razem trzech zwiadowców). Dwa zespoły motocyklowe tworzą motocyklową grupę rozpoznawczą (MGR). Na podstawie zgromadzonych doświadczeń można stwierdzić, że MZR prowadzi rozpoznanie w pasie do dwóch kilometrów, na głębokość do 5–7 km dla batalionu, natomiast dla oddziału do 15–25 km, na szczeblu związku taktycznego zasięg rozpoznania motocyklowego może wynosić do 50–70 km (rzeczywiste zdolności do prowadzenia rozpoznania uzależnione są jednak od możliwości środków łączności). Zespół motocyklowy (dwa motocykle) może w ciągu jednej godziny rozpoznać rejon o powierzchni 10–30 km². Dla MGR powierzchnia rejonu rozpoznania waha się w granicach 50–200 km². Grupie przydziela się z reguły większe rejony rozpoznania z uwagi na większą mobilność oraz możliwość działania w specyficznym środowisku (lasy, mokradła, góry).

Motocyklowy zespół rozpoznawczy jest elementem systemu rozpoznania przeznaczonym do prowadzenia rozpoznania wybranych elementów ugrupowania bojowego, zwłaszcza tych najbardziej ruchliwych. Ponadto MZR pozwala na swobodne rozmieszczanie w terenie posterunków obserwacyjnych, a następnie ich szybkie przemieszczanie na nowe kierunki. Dodatkowo MZR można wykorzystać do prowadzenia działań pościgowych za grupami specjalnymi przeciwnika. Zwiadowcy na motocyklach są efektywnym elementem rozpoznawczym w realizacji zadań na potrzeby rodzajów wojsk (np. inżynieryjne rozpoznanie stanu dróg, rozpoznanie granic rejonu skażeń). Zespoły motocyklowe z racji swej wysokiej ruchliwości i skrytości działania predysponowane są do prowadzenia rozpoznania pododdziałów artylerii lufowej i przeciwlotniczej przeciwnika, jego elementów

³⁹ Zob: R. Szmyd, *Prowadzenie rozpoznania przez motocyklowe grupy rozpoznawcze*, „Przegląd Wojsk Lądowych”, nr 5/98; *Użycie motocykli jednośladowych w rozpoznaniu*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 3/01; G. Jasiukiewicz, *Wykorzystanie grupy motocykli w marszu*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 10/98; *Mieszany patrol rozpoznawczy*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 7/99.

logistycznych, a także stanowisk dowodzenia i punktów kierowania ogniem. Docełowo należy dostrzegać konieczność wyposażenia zespołu motocyklowego w laserowe wskaźniki (podświetlacze) celu, co umożliwi precyzyjne zwalczanie wykrytych obiektów przeciwnika.

Motocykle rozpoznawcze mogą działać razem z kołowymi transporterami rozpoznawczymi lub transporterami gaśnicowymi oraz samochodami. Skład takich grup jest różny i zależy od charakteru otrzymanego zadania.

Motocyklowa grupa rozpoznawcza działająca w ugrupowaniu przeciwnika zabiera tylko podstawowe wyposażenie (paliwo, żywność, sprzęt bytowania) oraz środki walki. Dodatkowo w wyposażeniu powinny być mapy rejonu działania. Wnioski z ćwiczeń wskazują, że powinny to być mapy w skali 1:25 000 i 1:50 000, a także przewodniki turystyczne. Mapa o większej skali szczegółowości służy do precyzyjnego określania współrzędnych, czyli umiejscowienia obiektu, mapa o mniejszej skali szczegółowości do ogólnej orientacji grupy w terenie. Upowszechnienie środków nawigacji satelitarnej (GPS) powoduje, że MGR korzystają tylko z map 1:50 000. W planowaniu działań MGR należy pamiętać, że zbyt duże obciążenie MGR dodatkowym wyposażeniem ogranicza mobilność oraz wpływa na liczbę wysyłanych MGR w ugrupowanie przeciwnika. Motocyklowe grupy rozpoznawcze posiadają niewielkie możliwości transportowe, dlatego w procesie planowania działań należy przewidywać wariant dodatkowego zaopatrzenia elementów rozpoznawczych. Uzupełnienie paliwa i żywności może być realizowane poprzez uprzednio zorganizowane i ukryte punkty zaopatrzenia w rejonie działania lub dostarczenie koniecznych środków drogą powietrzną.

Motocyklowe grupy rozpoznawcze mogą realizować następujące zadania rozpoznania:

- rozpoznanie kierunku,
- rozpoznanie rejonu,
- dozоровanie punktu zainteresowania,
- rozpoznanie obiektu.

Najczęstszym sposobem wykorzystywania MGR jest rozpoznanie prowadzone na kierunku działania batalionu lub brygady (szczególnie, gdy prowadzone są działania zaczepne). W działaniach obronnych z uwagi na jej ruchliwość MGR wykorzystywane są do działań w wyznaczonym rejonie lub do dozоровania punktów szczególnego zainteresowania. Rozpoznanie obiektu może być realizowane w całym rejonie odpowiedzialności rozpoznawczej batalionu lub oddziału. Istotne zagadnienie dotyczy prędkości przemieszczania się motocykli w terenie podczas wykonywania zadania rozpoznawczego. W trakcie ćwiczeń motocykliści, prowadząc obserwację terenu osiągają średnią prędkość 10–15 km/godz. Gdy rubież obserwacji są uprzednio wybrane prędkość MGR wzrasta do 20–30 km/godz. W nocy, ze względu na specyficzne warunki możliwości manewrowe MGR wynoszą 8–10 km/godz.

MGR, aby efektywnie prowadziła działania rozpoznawcze powinna bezpiecznie pokonać linię styczności wojsk. Istnieje ograniczona liczba sposobów realizacji

tego przedsięwzięcia. Do najczęściej stosowanych należą: samodzielne przenikanie, przerzut drogą powietrzną, przemieszczanie w składzie patroli rozpoznawczych, wtargnięcie w ugrupowanie w ramach działania oddziału wydzielonego. Dodatkową trudność we wprowadzaniu w ugrupowanie przeciwnika motocyklowych elementów rozpoznawczych stanowią zapory inżynieryjne w tym szczególnie pola minowe.

Technika działania motocyklowych patroli rozpoznawczych zależy jest od ukształtowania terenu, nasycenia rejonu rozpoznania elementami przeciwnika, a także własnych możliwości taktyczno-technicznych. Sprawdzonym sposobem rozpoznawania rejonu przez zwiad motocyklowy jest działanie motocykli w parach. W czasie, gdy zespół motocyklowy nr 1 prowadzi obserwację terenu i przeciwnika, zespół nr 2, dokonuje manewru na nową rubież terenową lub do innego obiektu rozpoznania. Zmiana między kolejnymi punktami (rubieżami) obserwacji powinna odbywać się w sposób skryty, z wykorzystaniem naturalnych ukryć terenowych. Odkryte odcinki terenu patrole motocyklowe pokonują na maksymalnych szybkościach, często zmieniając kierunek jazdy i unikając zatrzymań.

Patrole motocyklowe powinny być wykorzystywane we wszystkich rodzajach działań taktycznych. MGR mogą efektywnie prowadzić rozpoznanie zarówno wybranych elementów ugrupowania bojowego przeciwnika jak i infrastruktury. Zasadniczym sposobem prowadzenia rozpoznania jest obserwacja, nie należy jednak wykluczyć patrolowania czy też zasadzki.

W działaniach obronnych patrole motocyklowe wykorzystywane są zazwyczaj do prowadzenia obserwacji na kierunkach podejścia i włamania się sił przeciwnika, rozpoznania dróg manewru i rubieży rozwinięcia sił i środków przewidywanych do zwrotu zaczepnego, obserwacji skrzydeł i luk powstałych w ugrupowaniu wojsk własnych, rozpoznania rejonu wysadzenia taktycznego desantu powietrznego przeciwnika.

Wielki atut, jakim jest manewrowość motocykli można wykorzystać do prowadzenia rozpoznania w pasie przesłaniania. Stosowne wydaje się wspomnieć, mając na uwadze obronę manewrową, a więc zakładaną utratę terenu, możliwość organizowania na bazie motocyklowych zespołów rozpoznawczych swoistych grup dalekiego rozpoznania. Odpowiednio wyszkolone, wyposażone i przygotowane elementy rozpoznania motocyklowego mogą być pozostawione na terenie przewidywanym do zajęcia przez przeciwnika, a następnie prowadzić efektywne rozpoznanie w jego ugrupowaniu. Pamiętać jednak należy o potrzebie wcześniejszego przygotowania dla tego typu działań właściwych obiektów terenowych (wybrane i urządzone punkty obserwacyjne, bazy główne i zapasowe), oraz zgromadzenia wystarczającej ilości zapasów materiałowych (w tym szczególnie paliwa). W ramach rozpoznania w pasie sił przesłaniania, nie należy również zapominać o możliwościach wykorzystania zwiadowców-motocyklistów do prowadzenia działań dywersyjnych oraz psychologicznych. Planując wykorzystanie zwiadu motocyklowego w pasie sił przesłaniania należy zorganizować nową sieć łączności. Znaczne

oddalenie od stanowiska dowodzenia wyklucza bowiem użycie radiostacji przenośnych małej mocy.

W działaniach zaczepnych celowe wydaje się wykorzystanie MGR do prowadzenia rozpoznania na korzyść Oddziału Wydzielonego wysyłanego w celu uchwycenia określonej rubieży terenowej lub obiektu. Działanie takie preferować należy szczególnie w specyficznych warunkach środowiska, np.: teren lesisto-jeziorny czy góry. Motocyklowe patrole rozpoznawcze, działając na oddzielnych kierunkach mogą stanowić cenne źródło informacji dla dowódcy OW. Zwłaszcza w zakresie możliwości osiągnięcia przewidywanego rejonu działania bez konieczności zbędnego angażowania się w walkę sił głównych OW. W przypadku zawiązania OW walką ruchliwe patrole motocyklowe są w stanie przeniknąć w głąb ugrupowania przeciwnika i prowadzić rozpoznanie dróg manewru dla odvodu, a nawet wyprowadzić siły odvodu na tyły wojsk przeciwnika.

Działając w składzie taktycznych desantów śmigłowcowych w ugrupowaniu przeciwnika, zespół motocyklowy stanowi istotne wsparcie informacyjne dowódcy w realizacji zadania. Po pierwsze jako element działający w składzie wysadzanego desantu, albowiem niewielkie rozmiary motocykli pozwalają załadować je na pokład śmigłowca, a następnie desantować po przyziemieniu. Po drugie jako grupa rekonesansowa dokonująca lokalizacji i zabezpieczenia lądowiska dla sił desantu⁴⁰. Tak więc, dla potrzeb desantu powietrznego, zwiad motocyklowy może realizować zarówno zadania rozpoznawcze, jak i bojowe – ubezpieczać rejon desantowania.

Istnieją uzasadnione podstawy przypuszczać, iż w warunkach działań nieregularnych tylko małe motocyklowe zespoły rozpoznawcze będą w stanie pozyskiwać niezbędne informacje rozpoznawcze. Dodatkową funkcją motocyklowego zwiadu mogą być także zadania o charakterze łącznikowym. Sprawdzone w trakcie ćwiczeń dowódczo-sztabowych rozwiązania wskazują, że motocyklowe elementy rozpoznawcze kierowano w rejonny gdzie na skutek niepomyślnego przebiegu walki zostały odcięte od sił głównych pododdziały wojsk własnych. Wówczas zwiadowcy na motocyklach stanowili podstawowy sposób komunikacji pomiędzy siłami głównymi a wojskami w okrążeniu, dostarczając informacje rozpoznawcze i przekazując rozkazy (meldunki). Istotnym zadaniem dla motocyklowego zwiadu mogą być również przedsięwzięcia z zakresu walki elektronicznej⁴¹, czy prowadzenie działań typu dywersyjnego⁴².

Motocyklowy zwiad posiada wiele zalet i wad. Do pierwszych można zaliczyć: szybkość jazdy, niską cenę jednostkową sprzętu, możliwość pokonywania terenu trudno dostępnego, dużą odporność na wykrycie przez środki radiolokacyjne, ekonomiczność pojazdu⁴³. Motocykl może przewozić dwóch w pełni uzbrojonych

⁴⁰ W tej sytuacji wykorzystywać należy elementy rozpoznania motocyklowego działające już w ugrupowaniu przeciwnika.

⁴¹ Rozmieszczanie nadajników zakłócających jednorazowego użycia.

⁴² Ustawianie min o kierunkowym działaniu na drogach marszu sił przeciwnika, wykonywanie niszczeń w ograniczonym zakresie.

⁴³ Niskie koszty eksploatacyjne, małe zużycie paliwa.

zwiadowców w dowolnym terenie i warunkach atmosferycznych panujących na obszarze naszego kraju. Pokonuje brody do głębokości około 40–50 cm, przebiega w warunkach zaśnieżenia dróg do 20 cm. Zapewnia transport niezbędnego wyposażenia, właściwie rozmieszczonego w specjalnych zasobnikach, lub mocowanego do konstrukcji motocykla. W sytuacjach szczególnych zapewnią możliwość transportu rannych. Obsługa i naprawy gwarantują bezawaryjną jazdę na dystansie około 5000 km, motocykl jest prosty w obsłudze i łatwy w prowadzeniu. Ponadto, na wyposażeniu motocykla (dodatkowo) mogą znajdować się granaty ręczne, miny oraz przenośne środki przeciwpancerne.

Wśród wad należy wskazać na: ograniczone środki ogniowe, krótkotrwałość działania bez odpowiedniego zasilania logistycznego, brak technicznych środków rozpoznawania, charakterystyczny typ pracy silnika. Przeciwnicy wykorzystania motocyklistów jako patroli rozpoznawczych twierdzą, że nadmierne głośna praca silników motocyklowych wyklucza je z działania w obszarze zajęтым przez przeciwnika. Jednakże doświadczenia z praktycznej działalności wojsk przeczą tej tezie. W toku ćwiczeń stwierdzono, że działanie motocykli w odległości około 15–20 m od obiektów rozpoznania jest skutecznie zagłuszone pracą wysokoprężnych silników czołgów i transporterów.

5. PROCES OCENY PRZECIWNIKA W DZIAŁANIACH BATALIONU

Ocena to potoczne określenie wartości (np.: wystawienie oceny w szkole jest jednoznaczne z dokonaniem określenia poziomu wiedzy ucznia). Ocena to także oszacowanie wartości materialnej, w przypadku przeciwnika wartości bojowej, określenie jego możliwości. Tak więc, ocena przeciwnika to wartościowanie sił będących w jego dyspozycji, ustalenie poziomu zaangażowania militarnego w działania militarne i wskazanie możliwości ich dalszego kontynuowania.

Prognoza to przewidywanie przyszłych faktów i zdarzeń oparte na uzasadnionych przesłankach i obliczeniach⁴⁴. Dokonując swoistej analogii można stwierdzić, że prognozowanie działania przeciwnika to proces zbliżony do przewidywania przebiegu choroby, jej zakończenia i skutków, jakie będą efektem przebytego schorzenia. To, że wiele prognoz sporządzanych przez meteorologów, ekonomistów, polityków czy kierowników nie sprawdza się dokładnie (w 100%) powoduje, że często zapomina się o tym, jak są one istotne w planowaniu przyszłości. Prognozy są konieczne do planowania każdego działania nie tylko militarnych. Gdy dowódca ocenia opracowane warianty działania wojsk własnych nie może tego czynić w oderwaniu od przeciwnika, ponieważ jego postępowanie wpłynie na wynik każdego przyjętego przez dowódcę sposobu rozwiązania problemu taktycznego. Celem prognozy zagrożenia jest wykreowanie ogólnego zamiaru użycia sił i środków walki potencjalnego przeciwnika. Prognoza zagrożenia stanowi finalny etap procesu Informacyjnego Przygotowania Pola Walki. W aspekcie organizacyjnym następuje po ocenie obszaru walki i prowadzi poprzez etap oceny możliwości przeciwnika do wygenerowania najbardziej prawdopodobnego wariantu działania potencjalnego przeciwnika.

Przed przystąpieniem do oceny przeciwnika należy dokonać analizy i weryfikacji danych rozpoznawczych dotyczących aktualnego położenia jego wojsk. Z praktycznej działalności sztabowej wynika, że w tym etapie pracy sekcji rozpoznania bardzo pomocne są: identyfikator składu bojowego wojsk przeciwnika i wzorzec doktrynalny. Na podstawie identyfikatora składu bojowego zawierający strukturę organizacyjną wojsk przeciwnika można ustalić, jakie pododdziały są aktualnie zaangażowane w prowadzenie działań, a które z nich znajdują się w odwodzie. Ogólnie przyjętą zasadą postępowania w procesie rozpoznania sytuacji wojsk przeciwnika jest wyspecyfikowanie wszystkich elementów składowych systemu bojowego – w myśl zasady od ogółu do szczegółu. Analizę rozmieszczenia sił przeciwnika należy rozpoczynać od najwyższego szczebla organizacyjnego poprzez kolejne aż do najmniejszego identyfikowalnego pododdziału. Na szczeblu batalionu, w etapie planowania będą to bataliony i kompanie przeciwnika, nato-

⁴⁴ Zob. *Mały słownik języka polskiego*, PWN, Warszawa 1997, s. 707.

miast w toku walki plutony. Pierwszą czynnością w procesie identyfikacji elementów ugrupowania bojowego jest określenie najwyższego poziomu dowodzenia prowadzącego walkę. Dla przykładu, jeśli na kierunku przyszłego działania batalionu natarcie prowadzi 12 DZ przeciwnika to oficer sekcji rozpoznania powinien ustalić gdzie są rozmieszczone poszczególne brygady tej dywizji. Następnie należy określić gdzie są oddziały i pododdziały wsparcia i zabezpieczenia nacierającej dywizji. Po określeniu rozmieszczenia jednostek dywizyjnych należy ustalić położenie batalionów w brygadach, a następnie poszczególnych kompanii w batalionach. Niestety, część wiedzy będzie niedostępna w tym etapie pracy sekcji rozpoznania, dlatego celowe jest nawiązanie bezpośredniego kontaktu z wojskami w styczności i pozyskanie brakujących informacji.

Należy zaznaczyć, że ogólny zarys położenia wojsk przeciwnika precyzowany jest na podstawie znajomości dotychczasowego rozmieszczenia poszczególnych jego jednostek oraz w wyniku otrzymania nowych informacji (np. zawartych w „komunikacie rozpoznawczym”).

W celu pełnego zobrazowania informacji o przeciwniku wszelkie wiadomości znane i uzyskane od przełożonego lub pozyskane od sąsiadów (potwierdzone z różnych źródeł) traktowane jako pewne, nanoszone są linią ciągłą, natomiast położenie jednostek wynikające z zasad doktrynalnego działania i warunków terenowych, a więc prawdopodobne rozmieszczenie domniemanych elementów ugrupowania, liniami przerywanymi. W ten sposób na mapie sytuacyjnej sekcji rozpoznania powstaje graficzny obraz aktualnego położenia sił lądowych przeciwnika (fotografia sytuacji). Reasumując, można stwierdzić, że na podstawie mapy sytuacyjnej następuje identyfikacja zasadniczych elementów ugrupowania bojowego przeciwnika obejmująca między innymi:

- rozmieszczenie jednostek w styczności z wojskami własnymi;
- położenie odwodów, ich odległość i stopień ukończenia;
- system zapór i charakter realizowanych prac inżynierskich;
- rozmieszczenie jednostek wsparcia bojowego (artyleria, jednostki opl., wojsk inżynierskich, chemicznych, lotnictwa wojsk lądowych);
- rozmieszczenie jednostek zabezpieczenia logistycznego (w tym także drogi manewru wykorzystywane przez wojska przeciwnika, elementy infrastruktury rejonu działań);
- rozmieszczenie systemu dowodzenia (położenie i identyfikacja stanowisk dowodzenia, jednostek łączności oraz elementów rozpoznania).

Z obserwacji przebiegu praktycznej działalności oficerów rozpoznania wynika, że mapa sytuacyjna stanowi pomocne narzędzie w ręku kierownika komórki rozpoznawczej w zakresie określenia potrzeb informacyjnych dotyczących uzupełnienia brakujących danych o przeciwniku. Jak wspomniano powyżej na podstawie identyfikatora ustalono już rozmieszczenie zasadniczych elementów ugrupowania bojowego określonego szczebla dowodzenia przeciwnika. W dalszej kolejności, posługując się wzorcem doktrynalnym i przygotowanym oleatem przeszkód terenowych, oficer rozpoznania ocenia, gdzie prawdopodobnie w rejonie działań mogą

znajdować się dotychczas nierozpoznane obiekty przeciwnika. Wobec obiektów nierozpoznanych planuje się dla systemu rozpoznania zadania skierowane na pozyskanie informacji uzupełniających obraz pola walki.

Kolejnym etapem pracy sekcji rozpoznawczej jest ustalenie (określenie) możliwości przeciwnika. Analiza wartości sił i aktualnych możliwości działania przeciwnika powinna być prowadzona w aspekcie realizowanego zadania, czasu, terenu i pogody. Ocena możliwości przeciwnika musi być poparta szeregiem kalkulacji obejmujących posiadany obecnie potencjał bojowy, tempo działania z uwzględnieniem wpływu terenu i pogody (w tym także okres doby i pora roku), zasięgu środków łączności czy wreszcie możliwości sprzętu bojowego w analizowanym rodzaju działań bojowych. W ustaleniu możliwości przeciwnika pomocnym może być zestaw szczegółowych pytań obejmujący dotychczasowy charakter działania przeciwnika, tj.:

- Od kiedy przeciwnik prowadzi walkę?
- Jaki był cel jego działania i w jakim etapie realizacji są obecnie jego siły?
- Czy dotychczasowy sposób działania odbiega od wzorca doktrynalnego?
- Gdzie są rozmieszczone oddziały i pododdziały przeciwnika oraz jak są ugrupowane i gdzie znajdują się jego odwody?
- Gdzie są rozmieszczone jednostki wsparcia ogniowego?
- Gdzie są rozmieszczone stanowiska dowodzenia jednostek w styczności i sił odwodowych?
- Jak są ugrupowane i gdzie rozmieszczone elementy zabezpieczenia logistycznego?

Po umiejscowieniu rozpoznanych elementów ugrupowania przeciwnika możliwe jest wykonanie podstawowych kalkulacji operacyjno-taktycznych w odniesieniu do sił, przestrzeni i czasu operacyjnego działań. Jak wskazują doświadczenia najczęściej wykorzystywane w tym celu są podstawowe kalkulacje uwzględniające aktualne położenie pododdziałów i określanie ich możliwości w odniesieniu do terenu, w którym działają oraz czasu walki.

Ilustracją omawianego zjawiska może być następujący przykład: batalion przeciwnika posiada zaangażowane w walkę dwie kompanie, z których jedna z trudem kontynuuje natarcie. W odwodzie dowódca batalionu posiada trzecią kompanię. Z ogólnego położenia batalionu w ugrupowaniu nacierającej brygady wynika, że analizowany batalion realizuje zadanie w punkcie ciężkości, a więc istotą jego działania będzie prawdopodobnie opanowanie obiektu pośredniego dla brygady. Na tej podstawie należy określić przypuszczalny obiekt natarcia brygady i w odniesieniu do niego przeanalizować możliwości batalionu. Tak więc jeśli przyjąć, że batalion realizuje w natarciu zadanie na głębokość 5-7 km to jego pododdziały pierwszego rzutu powinny opanować obiekty położone w odległości 3-4 km od linii wejścia do walki. Zatem wprowadzenie kompanii odwodowej może nastąpić w celu opanowania kolejnego obiektu dopiero po wykonaniu zadania przez pododdziały pierwszego rzutu i uchwyceniu dogodnej rubieży zapewniającej wprowadzenie do walki sił odwodowych. Stąd poszukiwanie przez oficera rozpoznania,

prawdopodobnego obiektu natarcia dla kompanii odwodowej powinno być realizowane na 5–7 km dotychczasowego pasa natarcia batalionu przeciwnika. Bardzo istotnym elementem oceny możliwości działania przeciwnika jest czas i teren. W odniesieniu do przedstawionego przykładu prawoskrzydłowa kompania batalionu prowadzi natarcie w terenie otwartym, równinnym stąd tempo jej natarcia może wynosić, w zależności od potencjału obrońcy od 1–3 km/godz. W tym samym czasie lewoskrzydłowa kompania, mając w pasie natarcia zabudowania gospodarcze i szeroki wąwóz nie uzyska tempa natarcia swojego sąsiada. Z tempem natarcia związany jest czas realizacji zadania. O ile prawoskrzydłowa kompania może wykonać swoje zadanie po około 1,5 godzinie walki (przyjęto, że obiekt natarcia położony w odległości 3 km, tempo natarcia 2 km/godz.) to kompania lewoskrzydłowa w tym samym czasie będzie prawdopodobnie w stanie rozbić jedynie siły w rejonie zabudowań gospodarczych. Na opanowanie terenu położonego za wąwozem konieczny będzie dodatkowy czas. Na tej podstawie można wnosić, że wprowadzenie odwodowej kompanii może nastąpić za około dwie a nawet trzy godziny.

Inny przykład: 312 batalion zmechanizowany ze składu 31 BZ prowadzi natarcie, mając zaangażowane w walce dwie kompanie. Należy oczekiwać, że trzecia kompania 312 bz zostanie wprowadzona do walki jako odwód, zatem jej zadaniem będzie wykorzystanie stworzonych warunków i rozwinięcie powodzenia w celu opanowania określonego obiektu. Ponieważ analizowany 312 batalion został wprowadzony do walki dwie godziny temu i aktualnie z powodzeniem realizuje działania zaczepne, włamując się w obronę na głębokość 3–4 km, zatem odwodowa kompania zostanie wprowadzona dopiero w celu rozbicia broniących się wojsk na kolejnej linii obrony. W tej sytuacji należy się liczyć z jej wprowadzeniem do walki za około 1–2 godzin po rozbiciu pierwszorzutowych pododdziałów. Z ugrupowania bojowego 31 brygady wynika, że 312 bz naciera na prawym skrzydle i jako jedyny pododdział posiada jeszcze możliwości kontynuowania działań zaczepnych, pozostałe bataliony wprowadziły już swoje odwody i są w trakcie walki o opanowanie obiektów głównych. W tej sytuacji prawdopodobnie możliwości przeciwnika sprowadzają się do opanowania określonych obiektów i umocnienia zajętych rubieży. W dalszym etapie należy oczekiwać, że 31BZ zabezpieczy wprowadzenie do walki odwodowej brygady nacierającej 3 DZ.

W przytoczonych przykładach, pomimo wielu uproszczeń omawianego zjawiska można dostrzec określone zależności wynikające z czasu, przestrzeni oraz sił zaangażowanych do działania. Na podstawie uzyskanych wyników oficer rozpoznania może z określonym prawdopodobieństwem ustalić:

- przewidywany czas i miejsce na zakończenie realizowanego obecnie zadania siłami w styczności (przewidywany czas na poprawę położenia);
- czas i rejon konieczne na odtworzenie zdolności bojowej;
- czas na przemieszczenie odwodów – drogi marszu i kalkulacja podejścia kolejnych sił w rejon walki (bitwy);
- czas manewru jednostek wsparcia do nowych rejonów rozmieszczenia.

W zasadniczym etapie pracy sekcji rozpoznawczej następuje synteza uzyskanych dotychczas wniosków i ich przetworzenie w celu opracowania prawdopodobnego wariantu działania przeciwnika. Bazując na posiadanej wiedzy zgromadzonej w dotychczasowym działaniu oraz położenia wojsk zobrazowanego na mapie sytuacyjnej, sekcja rozpoznania może określić charakter przeszłego działania sił przeciwnika. Jak wskazuje praktyka, jest to postępowanie oparte w wielu przypadkach na intuicji i doświadczeniu kierowników sekcji rozpoznania. Bowiem, przy braku szeregu danych rozpoznawczych nie jest możliwe dokładne określenie czasowych i przestrzennych możliwości działania przeciwnika. Dlatego, warianty prawdopodobnego działania określane są poprzez wykorzystanie analogii (np. jeśli do tej pory przeciwnik działał zgodnie z doktrynalnymi założeniami to dalej będzie tak czynił), porównania (np. jeśli poprzednio wstrzymał natarcie w godzinach nocnych i czas ten wykorzystał na odtworzenie zdolności bojowej, to w tym przypadku też postąpi podobnie) oraz wnioskowanie (np. jeśli przeciwnik przechodzi do obrony to może to uczynić na zajętej rubieży terenowej lub wycofa część sił w głąb ugrupowania, organizując kolejne pozycje obrony).

Sekcja rozpoznania batalionu, przygotowując warianty działania przeciwnika wykorzystuje opracowane dotychczas w procesie IPPW oleaty. Na podstawie wyników analizy terenu określa przebieg możliwych do wykorzystania dróg podejścia, a w nich korytarzy ruchu i manewru dla zgrupowania uderzeniowego przeciwnika. Natomiast na podstawie aktualnego położenia wojsk przeciwnika i znajomości doktrynalnych zasad prowadzenia działań bojowych umiejscawia jego prawdopodobne działanie w rejonie swojego zainteresowania (ogólnie) oraz odpowiedzialności (szczegółowo).

Proces opracowania wariantów działania przeciwnika opiera się na szeregu założeniach, przypuszczeniach, co do przyszłego charakteru prowadzonej walki. Dlatego, oficer rozpoznania sumuje wiele faktów i na ich podstawie wyciąga wnioski. Jeżeli założyć, że system logistyczny przeciwnika nie został obezwładniony należy przyjąć, że przeciwnik, posiadając możliwości realizacji zadania, dążył będzie do osiągnięcia założonego celu. Zatem należy również założyć, że posiadany przez przeciwnika potencjał bojowy umożliwi dalszą realizację kolejnych zadań bojowych. Jako podstawowy warunek realności wariantów można przyjąć, że przeciwnik zamierza realizować założony cel działania w określonym czasie operacyjnym i przy niskich stratach własnych. Na tej podstawie należałoby, zatem określać siły i środki do realizacji zadania oraz przewidywać prawdopodobny sposób ich wykorzystania. Ponadto, w kreowaniu wariantu działania przeciwnika istotne znaczenie odgrywa ocena sposobu działania sąsiadów. Na jej podstawie możliwe jest ustalenie, czy w ogólnej sytuacji operacyjno-taktycznej przeciwnik posiada powodzenie i możliwości kontynuowania operacji. Pomocnym w przewidywaniu kolejnych działań przeciwnika może być poznanie rozmieszczenia jego elementów rozpoznawczych. Na podstawie rejonów zainteresowania rozpoznawczego oraz aktywności systemu rozpoznania przeciwnika można ustalić gdzie będzie prawdopodobny punkt ciężkości jego działań. Oddalenie elementów rozpo-

znania osobowego od linii styczności wojsk wskazuje, czy przeciwnik zamierza prowadzić działania zaczepne, czy przygotowuje się do obrony zajętego terenu.

Z praktyki dydaktycznej i działalności szkoleniowej wojsk wynika, że najbardziej złożonym elementem pracy kierownika sekcji rozpoznania jest określenie celu przyszłych działań. Nie budzi wątpliwości teza, że cel powinien być postrzegany jako element składowy dotychczasowego scenariusza działania przeciwnika i stan końcowy prowadzonej operacji. Stąd należy dostrzegać prawdopodobny cel działania szczebla nadrzędnego i na jego podstawie określać cel podrzędny rozumiany jako efekt zadania cząstkowego.

Dla wyjaśnienia powyższego stwierdzenia i dla jasności dalszych rozważań posłużę się przykładem: *celem działania przeciwnika jest odzyskanie utraconego rejonu obrony. Cel ten prawdopodobnie zamierza osiągnąć poprzez: izolowanie sił w rejonie włamania i stworzenie dogodnych warunków do wykonania zwrotu zaczepnego siłami odwodu 3 bcz.*

Po zdefiniowaniu celu kolejnym etapem pracy jest określenie sposobu jego realizacji. W praktyce jest to opracowanie wariantów działania przeciwnika. Zatem istotą opracowania wariantów działania przeciwnika jest przygotowanie możliwych sposobów wykonania zadania siłami będącymi (aktualnie lub w najbliższej przyszłości) w dyspozycji dowódcy wojsk przeciwnika.

W początkowym etapie pracy komórki rozpoznawczej każdy scenariusz osiągnięcia założonego przez przeciwnika celu jest realny i nie należy żadnego z nich odrzucać. Dopiero dalsza analiza i kalkulacje oraz rozważania przebiegu działania przeciwnika mogą dostarczyć argumentów do rezygnacji z opracowanych wariantów. W tym etapie pracy sekcji rozpoznania efektem działalności powinno być określenie charakteru przyszłych działań, ze wskazaniem prawdopodobnego czasu, miejsca i sił zaangażowanych do realizacji określonego sposobu działania.

Opracowując możliwe warianty działania przeciwnika należy dostrzegać konieczność realizmu w zakresie wykonania zadania przez jego wojska. Dlatego nie należy zakładać, że przy wysokim poziomie strat przeciwnik będzie za wszelką cenę dążył do osiągnięcia przyjętego celu działania. W procesie opracowywania wariantów działania przeciwnika istotnym jest, aby opracowywane warianty działania różniły się między sobą sposobem wykorzystania sił i środków. W opracowanych wariantach działania odmiennie może być akcentowany punkt ciężkości i scenariusz realizacji celu walki. Dla poprawnego przedstawienia sposobu działania przeciwnika oficer sekcji rozpoznania musi poczynić pewne założenia czasowo-przestrzenne odnośnie sił i zadań realizowanych w poszczególnych etapach walki. W ten sposób kierownik sekcji rozpoznania może ustalić, jakie zadania, jakimi siłami kolejno będą realizowane w toku walki przez pododdziały przeciwnika. W opracowaniu wariantów należy dostrzegać związek pomiędzy sposobem wykonania zadania przez wojska przeciwnika a ilością i jakością tworzonych na bazie pododdziałów elementów ugrupowania bojowego. Nie należy zapominać, że na poziomie batalionu przeciwnika etatowe i przydzielone kompanie będą stanowiły trzon zgrupowań bojowych, natomiast dodatkowe elementy ugrupowania bojo-

wego mogą być organizowane w oparciu o plutony. Przy czym każdy dodatkowy element, to po pierwsze obniżenie potencjału bojowego kompanii, a po drugie, konieczność reorganizacji systemu dowodzenia.

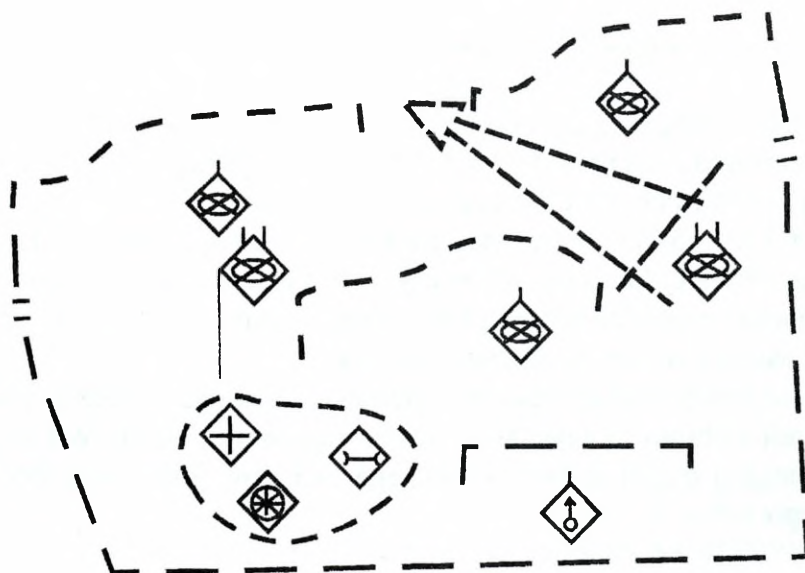
Reasumując, kierownik sekcji rozpoznania batalionu, opracowując wariant działania przeciwnika w natarciu powinien dążyć do odpowiedzi na następujące pytania:

- Jaki jest prawdopodobny cel przyszłego działania przeciwnika?
- Jaki może być ogólny sposób działania (gdzie będzie punkt ciężkości, jakie przewidywane obiekty, jakimi siłami i kiedy będą opanowane)?
- Jaka może być kolejność realizacji poszczególnych etapów zadań?
- Jakie będzie prawdopodobne ugrupowanie bojowe?

Poszukując odpowiedzi na przedstawione powyżej pytania szczegółowe kreowane są możliwe do realizacji przez przeciwnika scenariusze działania (warianty). Z oczywistych względów nie jest możliwe przyjęcie do dalszego planowania każdego z opracowanych wariantów. Dlatego ze wszystkich przygotowanych sposobów realizacji zadania wybiera się wariant najbardziej prawdopodobny. Zasadniczo czynnikami determinującymi wybór najbardziej prawdopodobnego wariantu działania przeciwnika są czynniki operacyjne: czas, przestrzeń i siły.

W celu wyjaśnienia istoty opracowania wariantów działania przeciwnika posłużę się następującym przykładem. Wojska przeciwnika przygotowują się do organizacji obrony. W tej sytuacji kierownik sekcji rozpoznania batalionu przygotował trzy prawdopodobne scenariusze (warianty) działania przeciwnika.

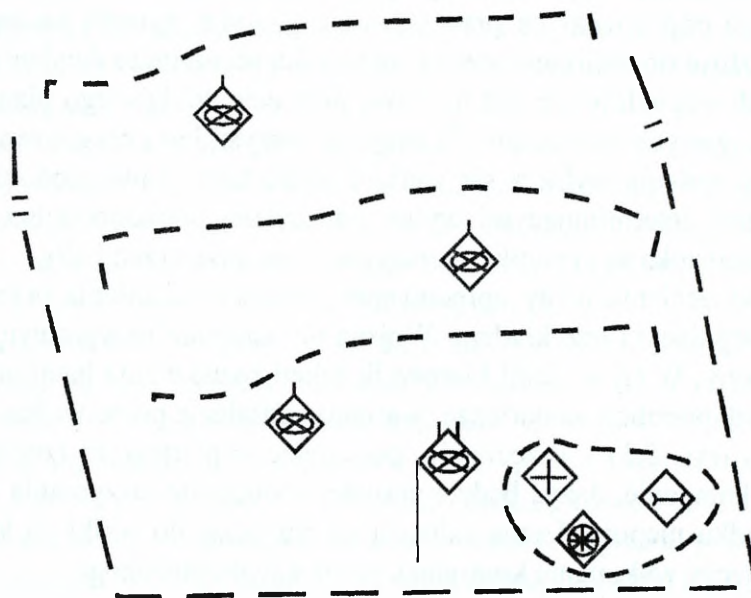
Wariant 1 (rys. 5.1) – Przeciwnik, posiadając w pierwszym rzucie prawdopodobnie dwie kompanie, dążyć będzie prawdopodobnie do utrzymania rejonu obrony, w przypadku niepowodzenia całością sił przyjdzie do walki na kolejnej linii, gdzie zabezpieczy wykonanie kontrataku przez siły przełożonego.

Rys. 5.1. Działanie przeciwnika – wariant 1

Istotą działania przeciwnika w przedstawionym wariantcie jest zatrzymanie natarcia w rejonie obrony batalionu przy wykorzystaniu sił odwodu brygadowego. Tak przyjęty wariant działania wskazuje, że analizowany batalion będzie prawdopodobnie w rejonie głównego wysiłku obrony brygady przeciwnika.

Wariant 2 (rys. 5.2) – Przeciwnik dążyć będzie do utrzymania zajętego terenu przy silnym wsparciu ogniowym w rozbudowanych inżynieryjnie punktach oporu poszczególnych pododdziałów. Prawdopodobnie działaniem samodzielnych zgrupowań taktycznych na bazie kompanii zmechanizowanych będzie potęgował opór na kolejnych rubieżach obrony z zamiarem ostatecznego zatrzymania nacierających sił w głębi zajmowanego rejonu w oparciu o dogodną przeszkodę terenową.

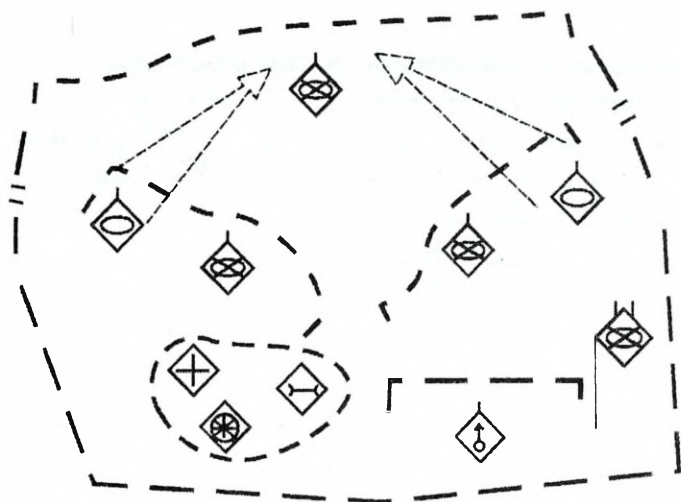

Rys. 5.2. Działanie przeciwnika – wariant 2

W wariantcie drugim główną ideą działania przeciwnika jest dzięki skomasowaniu sił obniżanie tempa natarcia i potencjału bojowego nacierających, aż do ostatecznego zatrzymania nacierającego zgrupowania.

Wariant 3 (rys. 5.3) – zmusić nacierających do zaangażowania jak największej ilości sił na pierwszej linii obrony, po czym zatrzymać natarcie w oparciu o odwodowe kompanie rozmieszczone w głębi rejonu obrony a kontratakami przełożonego rozbić i okrążyć wojska w rejonie włamania.

Zaprezentowany wariant zakłada ukierunkowanie nacierającego i wciągnięcie jego sił w rejon obrony, a następnie rozbić okrążonych wojsk. W tym przypadku realizacja drugiej części zadania obronnego związana jest z wykorzystaniem sił przełożonego.

Rys. 5.3. Działanie przeciwnika – wariant 3

Sumując wyniki posiadanych informacji dotyczące stopnia ukończenia i etapu prowadzonej walki możliwe jest również określenie prawdopodobnego potencjału bojowego przeciwnika i określenie przewidywanego stosunku sił. Należy jednak pamiętać, że kalkulacje w tym zakresie prowadzone są dwa szczeble niżej w odniesieniu do własnego poziomu dowodzenia. Dlatego w oddziałach (np. brygadach zmechanizowanych) podstawową jednostką kalkulacyjną uwzględnianą do liczenia stosunku sił jest kompania, natomiast w batalionie będą to plutony. Bardzo często spotyka się opinię, że istota kalkulacji sprowadza się do matematycznego porównania ilości posiadanych sił i środków. Zapewne tak jest, gdy środki walki po obu walczących stronach są jednakowe. Natomiast w sytuacji, gdy strony konfliktu mają odmienne wyposażenie konieczne jest uwzględnienie wartości ilościowo-jakościowych. Nie należy zapominać, że nie zawsze 100% sprzętu bojowego będzie zdolne do prowadzenia walki w każdym etapie działania. Część sprzętu bojowego przeciwnika zostanie zniszczona w trakcie podchodzenia w rejon walki na skutek ognia artylerii, część odniesie uszkodzenia w wyniku oddziaływania śmigłowców bojowych lub zostanie zatrzymana na polach minowych. Zatem, po uwzględnieniu procentowego wskaźnika strat w wojskach przeciwnika, ilość każdego środka walki należy przemnożyć przez określony współczynnik jakościowy. W ten sposób oficer rozpoznania uzyska dane umożliwiające wskazanie zarówno ilościowego, jak i jakościowego stosunku sił (tabela 5.1).

W kalkulacjach dotyczących możliwości działania przeciwnika nie należy „straszyć” dowódców nadmiernym potencjałem bojowym, a rozważnie ustalić jego realne zdolności do dalszej walki.

Metodyka liczenia potencjału bojowego jest pewnym standardem, natomiast wskaźniki skuteczności środków walki po wprowadzeniu na uzbrojenie nowych jednostek ulegają zmianie. Podobnie jest z określaniem ilościowo-jakościowego stosunku sił. Obowiązują w tym zakresie ogólne ustalenia, ale za każdym razem

Tabela 5.1. Ilościowo-jakościowe zestawienie sił i środków przeciwnika

Wyszczególnienie	plz	plcz	czołgi	bwp	środki ppanc	M 100 mm	Art. > 100 mm
1bz / 1 kz	3	–	–	12	3		
2 kz	3		–	12	3		
3 kz	3			12	3		
1bwsp					3	6	
2 bcz / 1kcz		3	12				
2 kez		3	12				
3 kez		3	12				
Wsparcie 31 BZ							
31 das							12
31 bppanc					3		
Ogółem	9	9	36	36	12	6	12
straty 85%	7,6	7,6	30,6	30,6	10,2	5,1	10,2
WJ ⁴⁵			2,25	1,45	0,75	1,12	1,35
Potencjał bojowy			68,85	44,37	7,62	5,71	13,77

w zależności od składu bojowego batalionu i organizacji sił przeciwnika to dowódca batalionu określi, jakie rodzaje środków walki należy porównać. Ponadto nie można zapominać, że kalkulacja stosunku sił może się odbywać w poszczególnych etapach działania lub na całą głębokość otrzymanego zadania. Wiele w tym względzie zależy od sytuacji operacyjno-taktycznej i czasu przeznaczanego na planowanie działań. W tabeli 5.1 przedstawiono jeden z wielu sposobów policzenia koniecznych danych przez oficera rozpoznania.

W wariantowaniu sposobów działania przeciwnika należy także zakładać, że trudna sytuacja operacyjno-taktyczna zmusi jego wojska do zastosowania odmiennych od doktrynalnych zasad, a spowodowanych koniecznością realizacji założonego celu lub chęcią uzyskania zaskoczenia i przejścia inicjatywy. W takiej sytuacji możliwe jest działanie o wysokim stopniu ryzyka operacyjnego niemniej oparte na realnych przesłankach. Każdy wariant działania, aby stanowił prognozę zagrożenia powinien zawierać sposób rozegrania walki przez potencjalnego przeciwnika w wymiarze lądowym i powietrznym. Dopiero ukazanie całości spektrum zagrożeń związanych ze środowiskiem (teren, pogoda, ludność, religia), możliwościami walki sił lądowych i powietrznych przeciwnika stanowi kompleksowy obraz zagrożeń w czasie realizacji otrzymanego zadania.

W kontekście prognozy zagrożenia sposób działania środków napadu powietrznego będzie zależny od charakteru walki lądowej. Z tego powodu najczęściej w opracowaniu wariantów działania przeciwnika analizowane będą możliwości

⁴⁵ Współczynnik jakościowy sprzętu.

wykorzystania śmigłowców. Należy zwrócić uwagę na fakt, że śmigłowce bojowe zasadniczo nie są organicznym elementem struktury batalionu czy oddziału, a w związku z tym ich wykorzystanie powinno być analizowane w całym rejonie obrony, a nawet w obszarze operacji. Ponadto istotnym czynnikiem decydującym o sposobie użycia śmigłowców jest etap walki i zadania, jakie mogą one realizować, biorąc pod uwagę uzbrojenie i wyposażenie. Z tego punktu widzenia uderzeń śmigłowców należy oczekiwać w newralgicznych etapach natarcia lub obrony. Głównym problemem w ocenie zagrożenia powietrznego pozostaje określenie ilości śmigłowców zaangażowanych do walki. Przyjmując, że śmigłowce doktrynalnie działają w składzie klucza, można wnioskować, iż wysiłek ten będzie wykorzystany na potrzeby jednostki wykonującej główne zadanie. W tej sytuacji w rejonie działania batalionu może wykonywać zadania od dwóch do czterech śmigłowców wspierających walkę lądową sił przeciwnika. Ponadto, nie należy zapominać, że śmigłowce obok bezpośredniego wsparcia ogniowego mogą realizować także zadania specjalne, jak zadymianie, czy minowanie narzutowe. W związku z tym również tego typu zagrożenia powinny się znaleźć w wariantcie działania przeciwnika. Innym rodzajem zagrożeń dla batalionu jest lotnictwo taktyczne sił przeciwnika. W zależności od charakteru działań taktycznych potencjalny przeciwnik może wykonywać uderzenia na batalion siłami maksymalnie do klucza samolotów szturmowych. Biorąc pod uwagę coraz częściej obecność w działaniach taktycznych środków bezpilotowych należy dostrzegać zagrożenia wynikające z tego faktu.

Prognoza zagrożenia obok wariantu działania przeciwnika lądowego i powietrznego powinna uwzględniać również prawdopodobne zmiany w terenie powstałe na skutek walki lub przyczyn naturalnych. Przy czym, w ocenie terenu należy rozgraniczyć zmiany wynikłe w toku walki na skutek użycia określonego rodzaju amunicji od tych celowo wywołanych przez siły przeciwnika lub powstałych w wyniku katastrofy naturalnej. Uwzględniając fakt, że batalion może prowadzić działania w rejonie o powierzchni 25–50 km² nie należy wykluczać sytuacji, gdy poszczególne pododdziały będą zmuszone do walki z pożarami przestrzennymi (np. teren lesisto-jeziorny) lub zostaną zaangażowane do likwidacji skutków klęski żywiołowej.

Efektem końcowym pracy nad wariantem działania jest – oleat zdarzeń. Dokument ten odzwierciedla graficznie prawdopodobny scenariusz działania przeciwnika w odniesieniu do czynników operacyjnych. Prawdopodobne, oparte na kalkulacjach, działanie przeciwnika wyrażone jest liniami czasowymi w rejonie prowadzonej przez batalion walki. Oleat może być uzupełniony rejonami i punktami zainteresowania, w których następuje potwierdzenie lub zaprzeczenie przyjętego przez oficera rozpoznania scenariusza walki przeciwnika.

Prognoza zagrożenia powstaje jako synteza wyników analizy środowiska i wzorca doktrynalnego działania przeciwnika w aspekcie lądowym i powietrznym. Stanowi podstawę do podjęcia przez dowódcę i jego sztab stosownego przeciwdziałania. Zaplanowania właściwych reakcji oraz przygotowania alternatywnych planów działania batalionu dla odwodów i sił pozostających w toku walki.

ZAKOŃCZENIE

W związku ze zmianą sytuacji polityczno-wojskowej na świecie wiele krajów nie przewiduje w swej strategii globalnej wojny, a w razie konfliktu zbrojnego zakłada uporczywą obronę własnego terytorium i odparcie agresji w układzie sił koalicyjnych. Zakłada się również, że działania zbrojne będą prowadzone w oparciu o formacje organizowane na bazie batalionu (najczęściej zmechanizowanego). Dlatego w wojskach lądowych wielu armii świata ćwiczone są działania batalionowych grup bojowych jako jednostek integrujących rodzaje wojsk. W tej sytuacji konieczny jest w batalionie organiczny i dobrze zorganizowany system rozpoznania. Istotnym aspektem determinującym użycie pododdziałów rozpoznawczych w batalionie jest coraz częściej pojawiający się fakt nieciągłości linii styczności walczących wojsk, a więc konieczność pozyskiwania informacji o położeniu sił przeciwnika zarówno w rejonie działań głębokich, bezpośrednich, jak i tyłowych. Ze względu na potrzebę dozorowania i monitorowania skrzydeł taktycznych grup bojowych celowe wydaje się posiadanie etatowych, przygotowanych do działań w każdych warunkach elementów rozpoznawczych.

Zebrane w opracowaniu rozwiązania i przykłady mają na celu przedstawienie uwarunkowań procesu organizacji działań rozpoznawczych w batalionie. Wnioski uzyskane z analizy materiałów źródłowych pochodzących z ćwiczeń oraz teoretyczne opracowania wskazują, że zagadnienia organizacji rozpoznania w batalionie rozwiązywane są w różny sposób w poszczególnych armiach. Wojska amerykańskie czy brytyjskie od wielu lat posiadają w strukturach organizacyjnych sekcje rozpoznania w batalionach i etatowe elementy rozpoznawcze. Stąd wynika obiektywna konieczność uwzględnienia ich doświadczeń. Nie oznacza to jednak, że w działalności operacyjnej nie należy uwzględniać dorobku teoretycznego i praktycznego pododdziałów rozpoznawczych wojsk lądowych naszej armii.

Dla zwiększenia skuteczności działań rozpoznawczych w batalionie trzeba pamiętać, aby:

- dokładnie przeanalizować teren i wybrać dogodne rejony do działania elementów rozpoznawczych, uwzględnić drogi zapewniające skryty manewr;
- określić możliwość prowadzenia obserwacji optycznej i elektronicznej;
- wykorzystać stosownie do warunków terenowych ilość i rodzaj przydzielonych środków rozpoznania, uwzględniając zamiar działania i zasadnicze potrzeby informacyjne dowódcy batalionu;
- koordynować działania rozpoznawcze z sąsiadami, w tym zorganizować współdziałanie z siłami obrony terytorialnej.

Działalność rozpoznawcza w batalionie jest nowym problemem w organizacji pracy sztabu. W przygotowaniu sekcji rozpoznawczych batalionu wzrasta zatem rola treningów i ćwiczeń dowódczo-sztabowych. Wszystko po to, aby oficerowie planujący rozpoznanie potrafili właściwie wykorzystać podległe elementy rozpo-

znawcze i właściwie korzystali ze zbiorów informacyjnych całego systemu rozpoznania na potrzeby informacyjnego wsparcia decyzji dowódcy batalionu. Stąd też niniejsze opracowanie, które w zamyśle autora prezentuje zasadnicze zagadnienia organizacji rozpoznania w batalionie.

ZAŁĄCZNIKI

1. Plan pracy sekcji rozpoznania batalionu (wariant)
2. Opancerzony samochód rozpoznawczy BRDM-2B
3. Taktyczny radar pola walki AN/PPS-5C MSTAR
4. Motocykl czterokołowy TRX
5. Mapa sytuacyjna sekcji rozpoznania batalionu (wariant)
6. Meldunek rozpoznawczy nr 12/2 bz
7. Plan zbierania informacji w batalionie

PLAN PRACY SEKCJI ROZPOZNAWCZEJ BATALIONU

CZAS <u>operacyjny</u> astronomiczny	WYSZCZEGÓLNIENIE	UWAGI
30 min 1800–1830 17 MAJ	ANALIZA ZADANIA	Zadania rozpoznawcze dla batalionu
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Aktualizacja położenia i wstępna ocena wojsk przeciwnika (mapa sytuacyjna) 2. Wstępna wojskowo-geograficzna ocena rejonu rozpoznania, w tym drogi podejścia sił przeciwnika 3. Położenie systemu rozpoznania 	
	ODPRAWA INFORMACYJNA	Priorytetowe potrzeby informacyjne
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opracowanie punktu 1 do WZB oraz pkt 3 dla plr 2. Przygotowanie zapotrzebowania na informacje 3. Ocena możliwości systemu rozpoznania 4. Ocena terenu w rejonie odpowiedzialności rozpoznawczej, korytarzy ruchu wojsk przeciwnika 5. Opracowanie wariantów działania przeciwnika 	Ocena czynników wpływających na wykonanie zadania
	ODPRAWA KOORDYNACYJNA Przedstawienie wariantów działania przeciwnika Przygotowanie taktycznej oceny terenu w rejonie działania	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie danych do rozważenia wariantów (scenariusz działania i zestawienia sił przeciwnika, jego potencjał) 2. Opracowanie elementów koncepcji rozpoznania i planu zbierania informacji 	Przesłanie zapotrzebowania na informacje

JAWNE

CZAS operacyjny astronomiczny	WYSZCZEGÓLNIENIE	UWAGI
	ROZWAŻENIE WARIANTÓW (odprawa wewnętrzna zainteresowanych oficerów)	Wybór punktów i rejonów (NAI)
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie zadań rozpoznawczych, aktualizacja planu zbierania informacji 2. Opracowanie oleatu zdarzeń (scenariusza walki p-ka) 3. Opracowanie prognozy zagrożenia 	
	PORÓWNANIE WARIANTÓW DZIAŁANIA (ustalenie wariantu rekomendowanego)	Kierownicy komórek sztabu
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie prezentacji wariantów działania przeciwnika i prognozy zagrożenia 2. Przygotowanie wniosków z analizy terenu dla dowódcy 3. Opracowanie wstępnej koncepcji rozpoznania 	
	ODPRAWA DECYZYJNA	
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Przygotowanie p-ktu 1 do RB oraz p-ktu 3 zadanie dla plr 2. Sporządzanie załącznika ROZPOZNANIE, opracowanie uzupełnień 3. Weryfikacja planu rozpoznania i planu zbierania informacji 	Opracowanie planu działania i rozkazu bojowego
	STAWIANIE ZADAŃ (odprawa koordynacyjna)	

JAWNE

OPANCERZONY SAMOCHÓD ROZPOZNAWCZY BRDM-2 B

Ogólna charakterystyka

Przeznaczenie: transport pododdziałów rozpoznawczych⁴⁶, prowadzenie rozpoznania i działań patrolowych, ochrona obiektów, dowodzenie pododdziałami specjalistycznymi⁴⁷.

Uzbrojenie:

a) stałe – wielkokalibrowy karabin maszynowy NSW kalibru 12,7 mm; karabin maszynowy PKT kalibru 7,62 mm; zasilanie: taśmowe, ze skrzynek amunicyjnych o pojemności 60 (NSW) i 250 (PKT) naboji,

b) dodatkowe – karabin maszynowy PK kalibru 7,62 mm, ręczny granatnik ppanc. RPG-7, pistolet sygnałowy kalibru 26 mm, 6 wyrzutni wybuchowych granatów dymnych kalibru 81 mm.

Naprowadzanie: w płaszczyźnie poziomej i pionowej – ręczne

Kąt ostrzału w płaszczyźnie pionowej: od $-4,5^\circ$ do $+32,5^\circ$

Kąt ostrzału w płaszczyźnie poziomej: 360°

Zapas przewożonej amunicji: 480 naboji do NSW, 2000 naboji do PKT, 1400 naboji do PK, 10 naboji PG-7 w noszakach, 18 granatów ręcznych

Celownik: dzieńno-nocny CDN-1

Przyrządy obserwacyjne: dzieńno-nocny dowódcy POD-72, nocny kierowcy PNK-72 (zamienny z TNP-A), 15 przyrządów TNP-A, 3 – TNPO-150 i 1 obrotowy TNPT-1

⁴⁶ *Opancerzony samochód rozpoznawczy BRDM-2BF*. Instrukcja eksploatacji. cz. 1, 2, MON 2002.

⁴⁷ P. Kupidura, *Opancerzony samochód rozpoznawczy BRDM-2BF*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 8/06.

Podwozie: kołowe w układzie 4 x 4 z centralnie regulowanym ciśnieniem w ogumieniu

Układ napędowy: silnik wysokoprężny, turbodoładowany, IVECO aifo 8040 SRC-21.11, czterocylindrowy, rzędowy

Układ przeniesienia mocy: sprzęgło suche jednotarczowe z tłumikiem drgań, mechaniczna skrzynia biegów z przystawką odbioru mocy na pędnik wodny (4 biegi do przodu, 1 wsteczny), skrzynia rozdzielcza z reduktorem i przystawką odbioru mocy na wyciągarke

Moc silnika: 125 kW (KM)

Pojemność zbiorników paliwa: 145 dm³

Prędkość maksymalna: 90 km/h, pływania 9–10 km/h

Zasięg jazdy: 500 km

Zdolność pokonywania terenu:

- rowy o szerokości: 0,8 m,
- ścianki o wysokości: 0,4 m,
- brody: przepływa,
- wzniesienia o nachyleniu: 30°,
- stoki o pochyleniu: 25°.

Wyposażenie specjalne: aparatura nawigacyjna UNZ-50 (zliczeniowa NZI z odbiornikiem satelitarnym GPS), zintegrowany system ochrony przed bronią masowego rażenia z automatycznym sygnalizatorem ASS-1 i urządzeniem filtrowentylacyjnym, urządzenie ochrony wzroku przed promieniowaniem świetlnym wybuchu jądrowego, system ochrony przed opromieniowaniem laserowym, dodatkowe źródło zasilania (agregat) ZPD 24/2, podgrzewacz Thermo 90 Dw, dmuchawa, system przeciwpożarowy i przeciwybuchowy, dalmierz laserowy LNS.

Środki łączności: radiostacja RRC 9500, 3 przenośne radiostacje typu 3501, system łączności wewnętrznej FO-NET

Wymiary: 6290 x 2425 x 2430 mm

Masa bojowa: 8000 kg

Załoga: 4 żołnierzy (plus piąte miejsce dla dodatkowego pasażera)

TAKTYCZNY RADAR ROZPOZNANIA POLA WALKI AN/PPS-5C MSTAR

Radary typu AN/PPS-5C (MSTAR – Manportable, Surveillance, Target Acquisition Radar) jest urządzeniem rozpoznania pola walki przyjętym do wyposażenia pododdziałów rozpoznawczych wojsk lądowych⁴⁸.

Ogólna charakterystyka

Radary MSTAR jest lekkim, przenośnym, zasilanym z baterii lub sieci pokładowej wozu bojowego urządzeniem radiolokacyjnym służącym do wykrywania, lokalizowania, śledzenia oraz klasyfikowania obiektów poruszających się w odległości do 24 km (I wersja) lub 42 km (II wersja). Dodatkową jego funkcją jest lokalizowanie miejsc wybuchu pocisków artyleryjskich i na tej podstawie dokonywanie oceny skuteczności ognia. Zasadniczym przeznaczeniem radaru jest wykrywanie obiektów na powierzchni ziemi, jednak możliwe jest również identyfikowanie nisko lecących statków powietrznych.

⁴⁸ Zob. M. Dejek, *Taktyczny radar rozpoznania pola walki AN/PPS-5C MSTAR*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 8/06, s. 71–74.

MSTAR jest radarem impulsowo-dopplerowskim. Generuje i wysyła w przestrzeń z częstotliwością kilku kHz ciąg krótkich impulsów rzędu mikrosekund. W przypadku napotkania przeszkody zdolnej do odbijania fal elektromagnetycznych następuje odbicie impulsu. Część energii jest odbijana w kierunku radaru i stanowi echo radarowe. Na podstawie czasu, jaki upływa między wypromienieniem danego impulsu a odbiorem jego echa, jest obliczana odległość do obiektu.

Obsługa radaru: 2 żołnierzy

Czas rozwijania radaru przez obsługę nie przekracza 3 min

Zasięg wykrywania: pojazdy – 15–24 km, pojazdy opancerzone – 24–36 km, osoby – 10–12 km, śmigłowiec 10–20 km, wybuchy pocisków 12–15 km

Tryby pracy radaru STAR:

Tryb *Surveillance* – rozpoznanie jest podstawowym rodzajem pracy. Służy do wykrywania obiektów poruszających się w określonym sektorze. Wykryte cele są zobrazowane w postaci czerwonych punktów. Drogi poruszania się celów są wyświetlane w kolorze zielonym. Istnieje możliwość zdefiniowania ograniczonego obszaru w sektorze rozpoznania. W przypadku wyboru ograniczonego obszaru może zostać włączony automatyczny alarm po wykryciu celu.

Tryb *Acquisition* – śledzenie na rodzaj pracy radar przełącza się w celu dokładnego przedstawienia rejonu zainteresowania. Przy tym rodzaju pracy wycinek sektora rozpoznania jest zobrazowany w postaci kwadratu o wymiarach 1,5x1,5 km.

Tryb *Audio* – akustyczny pozwala operatorowi na identyfikację rodzaju celu dzięki odsłuchaniu składowej dopplerowskiej sygnału odbitego w słuchawkach. Każdy rodzaj celu wprowadza do sygnału odbitego inną, właściwą dla siebie sygnaturę. Po wyodrębnieniu tej składowej możliwe jest jej odsłuchanie i w ten sposób sklasyfikowanie wykrytego obiektu.

Tryb *FOS (Fall Of Shot)* – pozwala na wykrywanie przez radar miejsc wybuchu pocisków artylerii i w ten sposób na ocenę skuteczności jej ognia. Przejście do pracy w trybie *acquisition* umożliwia wykrycie miejsca uderzenia pocisku, które następuje przez zarejestrowanie na radarze materiału ziemnego, kamieni itp. wyrzuconych podczas wybuchu w powietrze i zobrazowanie na ekranie w postaci gwiazdki. Znając współrzędne celu oraz współrzędne miejsca uderzenia pocisku, możliwe jest kierowanie ogniem artylerii.

Istnieje kilka rozwiązań, które integrują radar z głowicami elektrooptycznymi, tworząc zintegrowane głowice rozpoznawcze. W takich przypadkach jest on zamocowany na stałe na określonej platformie nośnej. Jednym z takich rozwiązań jest zestaw rozpoznawczy SABRE, w skład którego poza radarem wchodzi: kamera światła dziennego, kamera termowizyjna oraz dalmierz laserowy.

MOTOCYKL CZTEROKOŁOWY TRX

Źródło: R. Szmyd, *Motocyklowy zwiad w Wojsku Polskim*, Warszawa 1999.

Przeznaczenie: pojazd do transportu żołnierzy pododdziałów rozpoznawczych.

Przedstawiony model Hondy jest zasilany paliwem bezołowiowym o minimalnej liczbie oktanowej 86. Zbiornik paliwa o pojemności 12,5 litra, co w warunkach jazdy drogowej umożliwi przejechanie około 180–200 kilometrów, natomiast w terenie 130–150 km. Motocykl posiada pompę wspomagającą rozruch silnika przy niskich temperaturach. W motocyklu zainstalowano dwa sprzęgła jedno (odśrodkowe) umożliwia ruszanie poprzez „dodanie gazu”, drugie pozwala na jazdę, automatyczna skrzynia biegów (pięć biegów do przodu i jeden do tyłu) ułatwia pokonywanie trudnego terenu. Przed przypadkowym włączeniem biegu wstecznego zapobiega specjalny układ blokujący. Hałas powodowany pracą silnika, nie przekracza 80 decybeli. W praktyce, w czasie jazdy w lesie, z odległości 100–150 metrów pojazd nie jest słyszalny, a więc można uznać, że jest to wystarczające do działania w warunkach bojowych. Umieszczone przy kierownicy samodzielne gniazdo elektryczne umożliwiające korzystanie z akumulatora pozwala na podłączenie: dodatkowego oświetlenia, radiostacji, noktowizora i innych odbiorników prądu stałego dla urządzeń pracujących przy napięciu 12 V. Motocykl jest łatwy w transporcie, może być przewożony poziomo na specjalnej przyczepie transportowej lub postawiony (podczepiony do śmigłowca) w pozycji pionowej. Na po-

trzeby wojska, zamontowano wyciągarke oraz dostarczono pojemniki transportowe do przewozu wyposażenia dodatkowego. Możliwości transportowe sprzętu zwiększa przyczepa, której ładunek określony jest na 385 kg (połączona masa przyczepy i całego ładunku na przyczepie). W związku z koniecznością spełnienia wymogów dopuszczających pojazd do ruchu drogowego w motocyklu dodatkowo zainstalowano: światła (pojazd posiada fabryczne oświetlenie – dwie centralne lampy), kierunkowskazy, gaśnicę, lusterka boczne i trójkąt odblaskowy.

Dane techniczne TRX 300 FW⁴⁹:

Silnik czterosuwowy:

- pojemność skokowa, cm³ 281,7
- max moc, kW 13,7 przy 6000 obr./min
- max moment obr., kN 23 przy 5500 obr./min
- liczba cylindrów 1
- układ chodzenia wymuszony powietrzem

Układ przeniesienia napędu: 4x4

- sprzęgło wielotarczowe, mokre, odśrodkowe
- skrzynia biegów manualna 5-biegowa + wsteczny

Układ zasilania gaźnikowy Układ zapłonowy bateryjny, elektroniczny Rozrusznik elektryczny + mechaniczny

Układ zawieszenia: przód: podwójny wahacz o skoku 130 mm, tył wahacz z amortyzatorem o skoku 130 mm

Hamulce: przód bębnowe, tył bębnowe sterowane mechanicznie

Ogumienie: przód 23 x 8-11, tył 24 x 9-11

Wymiary: (w mm) – długość – 2050, szerokość – 1150, wysokość – 1105

Prześwit: 170 mm

Rozstaw osi: 1240 mm

Średnica zawracania: 6900 mm

Zbiornik paliwa: 12,5 l

Masa pojazdu: 275 kg

⁴⁹ Wszystkie dane przytaczane w treści artykułu pochodzą z udostępnionej przez firmę instrukcji obsługi.

LITERATURA

1. *Bojowy patrol rozpoznawczy*, podręcznik, wyd. MON, Warszawa 1977.
2. *Bojowy wóz rozpoznawczy w działaniach rozpoznawczych*, podręcznik, Warszawa 1990.
3. Figiel W., *Ruchomy posterunek obserwacyjny*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 11/95.
4. Figiel W., *Organizacja i prowadzenie obserwacji*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 10/95.
5. Figiel W., *Patrolowanie*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 12/95.
6. Figiel W., *Przenikanie elementów rozpoznawczych w ugrupowanie przeciwnika*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 9/95.
7. Gajewski M., *Wprowadzanie elementów rozpoznawczych w ugrupowanie przeciwnika*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 5/04.
8. Jasiukiewicz G., *Mieszany patrol rozpoznawczy*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 7/99.
9. Jasiukiewicz G., *Wykorzystanie grupy motocykli w marszu*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 10/98.
10. Karwowski J., *Działanie elementów rozpoznawczych w terenie pustynnym*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 5/04.
11. Kozerański D., *Specyfika rozpoznania w terenie zabudowanym*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 7/02.
12. Lasota J., *Elementy rozpoznawcze w batalionie czołgów*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 1/05.
13. Lewicki W., *Rozpoznanie w terenie lesisto-górzystym*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 6/97.
14. Łokociejewski M., (red.) *Rozpoznanie wojskowe*, cz. I, II, III, AON, Warszawa 2003.
15. Łukaszewicz R., *Technika działania na posterunku obserwacyjnym*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 12/03.
16. Nowak A., *Działalność rozpoznawcza na szczeblach taktycznych*, AON, Warszawa 2002.
17. *Patrol rozpoznawczy i samodzielny patrol rozpoznawczy*, podręcznik, MON, Warszawa 1979.
18. Porwit M., *Zwiady piesze*, wyd. Wojskowy Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa 1923.
19. *Posterunek obserwacyjny i ruchomy posterunek obserwacyjny*, podręcznik, MON 1980.
20. Rosner R., *Funkcjonowanie posterunku obserwacyjnego i patrolu w operacjach pokojowych*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 5/05.
21. *Rozpoznanie wojskowe*, Warszawa 2001.
22. Rudnicki M., *Sekcja wysuniętych obserwatorów*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 4/01.
23. Struniawski M., *Evakuacja rannych i chorych z elementów rozpoznawczych*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 5/04.
24. Szczurowski W., *Pluton czołgów jako bojowy patrol rozpoznawczy*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 9/02.
25. Szymd R., *Prowadzenie rozpoznania przez motocyklowe grupy rozpoznawcze*, „Przegląd Wojsk Lądowych” 5/98.
26. Szymd R., *Użycie motocykli jednośladowych w rozpoznaniu*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 3/01.
27. Szymd R., *Motocyklowy zwiad w Wojsku Polskim*, Warszawa 1999.
28. Wrzosek M., *Noc pora zwiadowcy*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 6/96.
29. Wrzosek M., *Pieszcy patrol rozpoznawczy*, „Przegląd Wojsk Lądowych” 12/97.
30. Wrzosek M., *Rozpoznanie w górach*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 1/96.
31. Wrzosek M., *Rozpoznanie w terenie zurbanizowanym*, „Przegląd Wojsk Lądowych” nr 11/96.
32. Wrzosek M., *Organizacja pracy taktycznej komórki rozpoznania*, AON, Warszawa 2003.
33. *Wypad*, podręcznik, GZSB, MON, Warszawa 1980.

PLAN ZBIERANIA INFORMACJI 3 bz

Data	12 MAJ								13 MAJ									
	00	06	12	18	00	06	12	18	00	06	12	18	00	06	12	18	24	
Zadania własnego systemu rozpoznania	Sity i środki rozpoznania MZR-plr																	
	1	6	2	4	3	8	5	7										
	PO/RPO-plr																	
		6		4	3													
	1PR-plr																	
	1	6	2	4	3		5	7										
BPR - 1 kz																		
	6	2	4	3	8	7												
PO - 2kz																		
	6	2	4	3														
PO - kwsp																		
	6	2	4	3	8													
1 bcz/2BZ																		
1		2					7											
2 bz																		
1		2					7											
1BPanc																		
1		2	4		8	5	7											
Zadanie rozpoznania	Ustalić drogi podejścia 12 BZ																	
	Określić linię rozwinięcia do walki pododdziałów 12 BZ																	
I etap walki	Ustalić skład zgrupowania uderzeniowego w rejonie batalionu																	
	Określić rozmieszczenie baterii moździerzy																	
II etap walki	Ustalić skutki ognia własnej artylerii i moździerzy																	
	Śledzić przesiedzenie odwodu zgrupowania uderzeniowego																	
Zadanie rozpoznania	Określić kierunki pokonywania inżynierskich																	
	Punkty 1,2																	
Zadanie rozpoznania	Ustalić położenie SD batalionów pierwszego rzutu																	
	Wsch m. GORKI																	
Zadanie rozpoznania	Punkty 3,4,5																	
	Wg. potrzeb.																	
Zadanie rozpoznania	Punkty 1,2																	
	Punkty 3,4,5																	
Zadanie rozpoznania	Punkty 11																	
	Punkty 10																	
Zadanie rozpoznania	Punkty 12																	
	Punkty 13																	
Zadanie rozpoznania	Punkty 14																	
	Punkty 15																	
Zadanie rozpoznania	Punkty 16																	
	Punkty 17																	

Zadania własnego systemu rozpoznania

Zapotrzebowanie na informacje:

I etap walki

II etap walki

**Zamówienia
na publikacje Akademii Obrony Narodowej
można składać telefonicznie lub pisemnie na adres:**

**Księgarnia AON
al. gen. A. Chruściela 103, bl. 40
00-910 Warszawa
tel./fax 022 681 46 08
e-mail: ksiegarnia.akademicka@aon.edu.pl**

**Wykaz publikacji znajduje się na stronie internetowej
księgarni akademickiej**

www.biblioteka.aon.edu.pl